

Valtioneuvoston linjaukset kohentavat veteraanien etuuksia

Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi esitteen Veteraanipolitiikka 2004–2007 - Valtioneuvoston linjauksia. Tämä hallituksen veteraanipaketti pohjautuu pitkälti rintamaveteraaniain neuvottelukunnan tekemään esitykseenveteraanimäärärahojen lisäämisestä. Esite sisältää perustiedot rintamaveteraanien sosiaaliturvasta ja valtioneuvoston veteraanipoliittiset linjaukset lähivuosiksi. (sivu 9).

**Sosiaali- ja terveyden-
huollon palvelut
Kokkolassa**
(sivu 18)

Sotaveteraaniliitto palkitsi tekijöitä ja tukijoita

Sotaveteraaniliiton hallitus myönsi 55 henkilölle Sotaveteraanien kultaisen ansioristin kiitoksena ja tunnustuksena erittäin merkittävästä ja pitkään jatkuneesta työstä sotaveteraanien hyväksi sekä 32 henkilölle Sotaveteraaniliiton ansiomitalin tunnustuksena ja kiitoksena merkittävästä toiminnasta sotaveteraanityön päämäärien hyväksi (sivu 3).

Sotaveteraaniliiton ansiomitalin saivat Katajanokan Kasinolla pidetyssä tilaisuudessa opetusneuvos Raili Malmberg, johtaja Hannes Bjurström, taiteilija Matti Lepänhaara ja taiteilija Seppo Soittila. Lisää Sotaveteraaniliiton ansiomerkeillä palkittuja sivulla 3.

Kuva Mannerheim- ristin ritareista on täydentynyt ja tarkentunut

Mannerheim-ristin ritareista, joiksi 1941–45 nimitettiin 191 sotilasta, on elossa kymmenen. Neljä heistä oli läsnä Joutsan Jousenlammella 18. lokakuuta tilaisuudessa, jossa julkistettiin ritarisäätiön kustantama *Ritarimatrikkeli 2004* ja Kadettikunnan tuottama DVD-levy *Isänmaan puolustajat – Mannerheim-ristin ritarit* (sivut 28-29).

RINE täytti 25 vuotta

Rintamaveteraaniain neuvottelukunnan asettamisesta oli lokakuussa kulunut 25 vuotta. Sosiaali- ja terveysministeriö muisti merkkipäivää seminaarilla (sivu 10).

Rintamaveteraaniain neuvottelukunnan 25-vuotisjuhlaseminaarissa veteraanin puheenvuoron käytti Esko Kosunen.

Helsingissä 3. marraskuuta 2004

Veteraanityön jatkaminen vaatii myös varoja

Lehden syyskuisen numeron pääkirjoituksen otsikossa todettiin: Uutta puhtia ja sisältöä veteraanien kuntoutukseen. Oli näet juuri saatu tieto hallituksen talousarvioesityksen veteraanipaketista ja siihen sisältyvästä kuntoutusmäärärahasta. Veteraanien tyytyväisyyden tästä tukitoimesta veteraanijärjestöt toivat ilmi 4. syyskuuta muistoseminaarissa, jonka valtioneuvosto järjesti sen johdosta, että jatkosodan päättymisestä oli kulunut 60 vuotta.

Sosiaali- ja terveystieteiden julkaisu *Veteraanipoliittikka 2004–2007 – Valtioneuvoston linjauksia* toi samoihin aikoihin esiin toisen ilonaiheen: Raha-automaattiyhdistyksen toiminta-avustus, jota veteraanijärjestöt tänä vuonna saavat yhteensä 1 400 000 euroa, oli päätetty pitää samalla tasolla vuoteen 2007 saak-

ka. Veteraanijärjestöjen vetoomukset eivät siis olleet kaikuneet kuuroille korville. Järjestöt olivat tähdentäneet, että veteraanien määrän vähenemisestä huolimatta ei suinkaan ole aika supistaa toiminta-avustusta. Veteraanien ikääntyminen luo uusia toiminnallisia ja taloudellisia paineita järjestötyön kaikilla saroilla ja tasoilla. Vuonna 2010 arvioidaan rintamalisän saajia olevan elossa vielä lähes 50 000 ja keski-ikä olevan jo yli 90 vuotta.

Valtioneuvoston linjauksissa on muitakin aiheita tyytyväisyyteen. Sellainen on esimerkiksi Tammenlehvän perinneliiton saama huomio. Veteraaniliitot ovat olleet huolissaan tuon keväällä 2003 perustamansa liiton kotipesän ja toimintavarojen löytymisestä. Linjausten kursivoitu toteamus valtioneuvoston valmiudesta myötävaikuttaa Perinneliiton toiminnan käynnistämiseen ja vakiinnuttamiseen

oikeuttanee päättelemään, että huoleen ei ole enää entisenlaista painetta.

Eräissä tiedonvälittämässä tuotiin kesäkuun mielipiteitä, joiden mukaan veteraanijärjestöille olisi kertynyt kosolti, jopa liialti varallisuutta ja että ne suotta viivyttävät varojen käyttämistä tukea tarvitsevien veteraanien hyväksi. Suomen Sotaveteraaniliitolla ei ole tuollaista varallisuutta, mutta ei se kuitenkaan aio velkaantua voidakseen suorittaa tehtävistään, vaan pitää taloutensa kunnossa ja elää suu säkkiä myöten.

Testamenteilla, lahjoituksina tai rahankeräyksistä tukitoimintaan saadut varat liitto ohjaa antajan tai keräysluvan määräämään tarkoitukseen ilman turhia viiveitä. Liiton rinnalla toimivalla Sotaveteraanien tuki- ja perinnesäätiöllä on tiedossa ja näköpiirissä veteraanien ja perinnehank-

keiden tuen tarpeita moniksi vuosiksi. Sotaveteraanipiireissä ja -yhdistyksissä ollaan hyvin perillä siitä, missä tahdissa varoja käytetään niin, että niitä riittäisi yhtä pitkälle kuin täsmätuen tarpeita.

Veteraanijärjestöillä, myös Sotaveteraaniliitolla, on joitakin toistuvais- ja vakiotukijoita. Yksi niistä on Kirkkohallitus, joka tukee järjestöjen hengellistä työtä kansallisen veteraanipäivän tienoilla koottavien kolehtiin tuotoilla. Toinen vakiintuneen tuen antaja on Sotavahinkosäätiö. Säätiön 50-vuotisjuhla 12. marraskuuta antaa tilaisuuden julkiseen kiitokseen tuesta, jota jo tuhannet veteraanit ovat siltä saaneet.

Veteraaniliittojen ja Kaatuneitten Omaisten Liiton yhteiset vuotuiset rahankeräykset, joiden toteuttaminen on ratkaisevasti puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen sekä maanpuolustus-

palvelu- ja nuorisojärjestöjen työpanoksen varassa, ovat edelleen merkittävä varainhankinnan keino.

Talouttaan koskevia suunnitelmia tehdessään liitto pitää lähtökohtana sitä, että toimintatuki piireille ja niiden kautta jäsenyhdistyksille pysyy viime vuosien tasolla. Varoja suunnattaessa pyritään otamaan huomioon, että tuen tarpeessa ja varainhankinnan mahdollisuuksissa on alueellisia eroja.

Seinäjoen liittokokous kirjasi kesäkuussa liiton yleiseen toimintasuunnitelmaan tavoitteen kartuttaa yhdistysten kannattajajäsenten määrää 10 000 henkeä Mikkelin liittokokoukseen vuonna 2006 mennessä. Tavoitteen saavuttaminen on tärkeää työmme jatkuvuuden ja vireyden säilyttämisen kannalta.

AARNO STRÖMMER

Palkitseminen ja muistaminen

Sotaveteraaniihyteissöillä on käytössään monia tapoja palkita sotaveteraanityössä ansioituneita henkilöitä. Sotaveteraaniliiton hopeista ja kultaista ansiomerkkiä on myönnetty jo 30 vuoden ajan. Sotaveteraanien ansioristiä on myönnetty vuodesta 1982 ja Sotaveteraanien kultaista ansioristiä viime vuodesta lähtien. Hopeisen ja kultaisen ansiomerkin myöntäminen on luovutettu sotaveteraanipiirien tehtäväksi. Sotaveteraanien ansioristit myöntää liiton hallitus.

Ansioimikkitoimikunnan käsittelyyn tulee aikajoin esityksiä, joille esitetty merkki olisi voitu myöntää jo vuosikymmen aikaisemmin. Erityisesti sotaveteraanien kohdalla palkitsemista ei ole syytä viivyttää. Aina kun palkitsemisen edellytykset ovat olemassa, tulisi tehdä esitys palkitsemisesta.

Muilla kuin Sotaveteraaniihyhteisöjen luottamustehtävissä toimineille sotaveteraanityötä edistäneille on

vuodesta 1995 myönnetty Sotaveteraaniliiton ansiomitalia. Sen arvoa kohottaa ansiomitalin pieni vuosittainen myöntämismäärä. Sotaveteraanien hyväksi tehtävään työhön on tullut yhä laajempia joukkoja. Siksi Sotaveteraaniliiton ansiomitalin myöntämismäärän nostamista on syytä harkita.

Sotaveteraaniliiton tarjotujen palkitsemismuotojen lisäksi useilla sotaveteraanipiireillä ja -yhdistyksillä on myös muita mahdollisuuksia. Suomen Sotaveteraaniliitolla ja sen jäsenyhdistyksillä on käytössään ajantasaiset ansio- ja kunniamerkkien myöntösäännöt ja vakiintuneet muodot palkita sotaveteraaneja ja sotaveteraanityötä tukevia.

Sotaveteraaniihydistysten jäseniä on syytä palkita ja muistaa, vaikka he eivät olisi luottamustehtävissä toimineet. Monet sotaveteraaniihydistykset muistavat jäseniään onniteluadressilla heidän täyttäessään merkivuotia. Menettelyn soisi laajentuvan toimintatavak-

si mahdollisimman monelle yhdistykselle. Sotaveteraanille, jolle ei ole myönnetty muita kunniamerkkejä kun sotien muistomitali, voidaan ehdottaa myönnettäväksi Suomen Valkoisen Ruusun

ensimmäisen luokan mitalia. Sotaveteraaniihydistys laatii ehdotuksen, joka piirin kautta lähetetään liitolle edelleen Ritarikunnalle toimitettavaksi. Kunniamerkiehdotuksen laatiminen

suurelle jäsenjoukoille on työläs tehtävä. Lopputuloksena on kuitenkin toimi, jota kunniamerkin saanut sotaveteraani suuresti arvostaa.

MARKKU SEPPÄ

Veteraanimäärärahat vuosina 2001–2005

	2001	2002	2003	2004	2005
Sotilasvammakorvaukset	265,7	260,7	252,7	250,0	242,4
Rintamalisät	123,0	118,0	105,9	98,0	90,7
Sotainvalidien hoitolaitokset	57,2	59,7	59,7	59,7	59,7
Rintamaveteraanien kuntoutus	32,8	35,8	35,6	35,8	47,8
- kuntoutuksen kehittämisprojekti	-	0,8	0,8	0,8	0,8
Rintamaveteraanien hammashuolto	6,2	5,3	4,7	4,3	4,0
Sotainvalidien puolisojen ja sotalleskien kuntoutus	2,5	2,5	2,6	2,8	2,8
Erityisryhmien kuntoutus	2,0	2,5	2,5	2,5	3,0
Veteraanien asuntojen korjaus	2,9	2,5	2,5	2,5	2,5
Veteraanijärjestöjen avustus (RAY)	1,6	1,6	1,5	1,4	1,4
Asuntojen korjausneuvonta	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Ulkomaalaiset vapaaehtoiset	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
YHTEENSÄ	495,0	490,5	469,6	458,9	456,1
Rintamalisän saajien määrä	137 600	126 000	115 200	105 100	94 300
- josta sotainvalideja	21 830	19 620	17 480	15 870	13 900

Lähde: STM 12.10.2004 Luvut 2002 ja 2003 ovat tilinpäätösten lukuja, vuodet 2004 ja 2005 talousarviolukuja.

Sotaveteraaniliitto palkitsi sotaveteraanien hyväksi tehdystä työstä

Suomen Sotaveteraaniliiton hallitus myönsi syyskuussa pidetyssä kokouksessa Sotaveteraanien kultaisen ansioristin 55 henkilölle sekä Sotaveteraaniliiton ansiomitalin 32 henkilölle. Katajanokan kasinolla 27. lokakuuta oli 10 kultaisen ansioristin saajaa ja 4 ansiomitalin saajaa.

Kultainen ansioristi myönnettiin seuraaville henkilöille:

Arti Armas, Helsinki, Bergman Fritz, Holmsund, Eronen Olavi, Hamina, Grönlund Ensio, Nakkila, Grönroos Holger, Porvoo, Haavisto August, Kylmäkoski, Halonen Onni, Juuka, Heikura Martti, Varkaus, Hietala Jaakko, Laukaa, Hietaniemi Antti, Viljakkala, Hurme Vuokko, Paimio, Häggström Stig, Karjaa, Hämmäläinen Kalervo, Helsinki, Ilvo Armas, Simo, Jäntti Kaisa, Kuopio, Koskinen Heikki, Iitti, Kumpulainen Antti, Pihtipudas, Kuokkanen Sirkku, Imatra, Lampi Aarno, Espoo, Laurila Erkki, Lumijoki, Lehtinen Teuvo, Paattinen, Leskinen Mirjam, Ylistaro, Lintunen Eino, Saarijärvi, Lohjama Irja, Helsinki, Luhta-aho Svante, Karijoki, Luukko Ahti, Nurmo, Mannismäki Kalervo, Alahärmä, Mattila Jaakko, Urjala, Mikkola Sakari, Espoo, Muotka Niilo, Muonio, Mutanen Toivo, Viinijärvi, Näsi Antti J. Turku, Näveri Erkki, Nastola, Piipponen Yrjö, Kiihtelysvaara, Pohja Pentti, Mänttä, Päivärinta Alpo, Kuusamo, Rahkila Leo, Ulvila, Riski Kaarlo, Perniö, Sahlstén Viljo, Naantali, Salonen Kaarina, Pornainen, Savolainen Seppo, Lahti, Soininen Paul, Laukaa, Strömmer Aarno, Oulu, Talvela Heikki, Tuusula, Tikkanen Ville, Kajaani, Tolvanen Arvo, Tarvasjoki,

Tuominen Risto, Pori, Tähtinen Aaro, Lieto, Valjus Yrjö, Kotka, Wallin Martti, Aura, Valto Esko, Sauvo, Vatanen Olavi, Sukeva, Vänni Antti, Ikaalinen, Yli-Halla Erkki, Paimio, Yli-Peltola Arvi, Jalasjärvi.

Sotaveteraaniliiton ansiomitalin saajat:

Aherto Markku, eversti, Säkylä, Aho Teemu, professori, Lappeenranta, Asikainen Pekka, rehtori, Sysmä, Bjurström Hannes, johtaja, Helsinki, Blomberg Jaakko, suurlähettiläs, Tallinna, Erola Martti, toimitusjohtaja, Kokkola, Haahkala Hannu, kapellimestari, Vaasa, Heinola Pekka, toimitusjohtaja, Nakkila, Hokkanen Kari, päätoimittaja, Seinäjoki, Huusko Taina, lääketieteen lisensiaatti, Vuolijoki, Jääskeläinen Aulis, director cantus, Hattula, Kajander Pekka, musiikkimajuri, Tikkakoski, Kirjanen Albert, autonkuljettaja, Mäntsälä, Kormilainen Risto, kirkkoherra, Suomensalmi, Laari Sakari, toimialajohtaja, Kouvola, Langovits Peeter, valokuvaaja, Tallinna, Lepänhaara Matti, taiteilija, Raisio, Lindman Åke, professori, Espoo, Malmberg Raili, puheenjohtaja, Helsinki, Moisio Taimi, apteekkari, Seinäjoki, Närhinsalo Timo, näyttelijä, Mikkeli, Oinonen Pekka, suurlähettiläs, Dublin, Pennala Veli-Jukka, kommodori, Turku, Pesonen Matti, lääninlääkäri, Jyväskylä, Pinomäki Juhani, maanviljelijä, Kiukainen, Pohjansalo Timo, kaupunginsihteeri, Lahti, Ranta Eine, pastori, Västerås, Rautiainen Hannu, toiminnanjohtaja, Imatra, Saloheimo Missu, museonjohtaja, Tuusula, Soittila Seppo, taiteilija, Hauho, Torstila Pertti, suurlähettiläs, Tukholma, Zilliacus Benedict, toimittaja, Helsinki.

Vevan edustajat eduskunnassa

Suomen veteraaniliitosten valtuuskunnan (Veva) edustajat kävivät 15. syyskuuta eduskunnassa tapaamassa eduskuntaryhmien edustajia. Edellisenä päivänä eduskunnalle annettuun valtion talousarvioehdotukseen sisältyi ns. veteraanipaketti.

Vevan puheenjohtajavuo-

rossa ollut Onni Toljamo kiitti kansanedustajia myönteisestä suhtautumisesta veteraanien asioiden hoitamiseen. Eduskuntaryhmien edustajat lupasivat vastaisuudessaakin suhtautua myönteisesti veteraanijärjestöjen ehdotuksiin.

Keskustelussa todettiin veteraanien kuntoutusmää-

rärahan lisäyksen sekä suunnitelmia muuttaa kuntoutuksen rakennetta avokuntoutuspainotteisemmaksi asettavan kunnat uuteen tilanteeseen kuntoutuksen järjestämiseksi. Lisääntyvän määrärahan käyttäminen on sekin haaste. Viime vuonna kuntoutuksen osallistui 31 928 veteraania ja 2 688 puolisoa.

Vevan vuorossa ollut puheenjohtaja Onni Toljamo käytti puheenvuoron. Kuvaushetkellä paikalla olivat (vas.) Christina Gestrin (ruots.), Aila Peltoniemi (kesk.), Mikko Immonen (vas.), Bjarne Kallis (kd.), Tony Halme (ps.), Ben Zyskowicz (kok.) ja Jouko Skinnari (sd.).

Veteraanikeräys 2004 tavoite ylitettiin

Viidentenä peräkkäisenä vuotena järjestetty veteraanijärjestöjen yhteinen valtakunnallinen Veteraanikeräys 2004 "TULE TUEKSEMME" on lista- ja lipaskeräyksen osalta päättynyt. Keräyspuhelin 0600 12060 on lahjoittajien käytettävissä koko vuoden (puhelu maksaa 10,10 € + pvm). Samoin lahjoitustilit ovat avoimina koko vuoden (Nordea 144930-104068, Osuuspankki 555409-225771 ja Sampo 800015-66015).

Sotiemme veteraanien arvostus kansalaistemme keskuudessa kasvaa vuosi vuodelta. Se näkyi myös vuoden 2004 Veteraanikeräyksessä. Vuoden 2003 Veteraanikeräyksen tuotto oli hieman yli 600 000 euroa. Tänä vuonna suomalaiset osoittivat jälleen kiittolisuutensa vuosien 1939–1945 sodissa vapautemme puolesta taistelleille lahjoittamalla Veteraanikeräykseen lähes 800 000 euroa. Keräykselle asetettu 700 000 euron tavoite ylitettiin.

Veteraanikeräys 2004:ään liittynyt pilottikokeilu SATAVA onnistui erittäin hyvin. SATAVA toimeenpantiin Varsinais-Suomessa ja Etelä-Satakunnassa kokeiluluon-

teisesti niin, että keräyksen johti alueellinen keräysjohto ja alueella kerätyt varat jäivät jäsenmäärien suhteessa alueen veteraanijärjestöille. SATAVA:n keräyksen bruttotuotto oli 93 936,85 euroa ja nettotuotto oli 70.000,00 euroa, joka ylitti selvästi suunnitellun 40.000,00 euron bruttotuoton.

Kerääjäorganisaatioina toimivat edellisten vuosien tapaan puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen varusmiehet sekä Naisten Valmiusliitto ry:n alueelliset alueneuvottelukunnat paikallisyhdistyksineen. Tänä vuonna ensimmäistä kertaa keräykseen osallistuivat Suomen Reserviupseeriliitto ry:n, Reserviläisliitto ry:n alueelliset piirit ja paikalliset yhdistykset sekä Suomen Partolaiset-Finlands Scouter ry:n lippukuntia. Viime vuoteen verrattuna noin 200 000 euron lisäys voidaan suurelta osin lukea uusien kerääjäorganisaatioiden uurastuksen ansioksi.

Veteraanikeräys 2004:n järjestäneet veteraaniliitot (Suomen Sotaveteraaniliitto ry, Rintamaveteraaniliitto ry, Rintamanaisten Liitto ry, Sotavangit ry ja Kaatu-

neitten Omaisten Liitto ry) haluavat lausua parhaimmat kiitoksensa kaikille kerääjille sotiemme veteraanien ja sotaleskien hyväksi tehdystä arvokkaasta työstä. Kiitoksemme haluamme kohdistaa luonnollisesti myös kaikille keräysvarojen lahjoittajille ja muille tukijoillemme.

Varat kohdistetaan entiseen tapaan pääsääntöisesti kotona selviytymisen tukemiseen ja pyritään mahdollistamaan veteraanien ja sotaleskien asuminen omassa kodissaan mahdollisimman pitkään. Keräyksen järjestäneet veteraaniliitot ovat sopineet keskenään keräystuoton jakamisesta liittojen kesken. Tukea annetaan ensisijaisesti vaikeimmassa asemassa oleville veteraaneille ja sotaleskille.

Lisätietoa keräyksestä saa Internet-kotisivuilta: www.veteraanikerays.com

Veteraanikeräys 2005 toteutetaan pääsääntöisesti vuoden 2004 keräyksen tapaan. Keräys alkaa 1.3.2005.

MATTI JÄÄSÄRÖ

Käy katsomassa
Sotaveteraaniliiton
internet-sivut ja
verkkokauppa.

www.sotaveteraaniliitto.fi

Pyhäinpäivä

Kun tämä Sotaveteraani-lehden numero ilmestyy, valmistaudumme viettämään pyhäinpäivää, jota on 100-luvulta lähtien vietetty marttyyrien ja pyhimysten muistoksi. Evankelisessa traditiossamme pyhäinpäivää on vietetty lähinnä vainajien päivänä, jolloin muistamme rakkaita poisnuikkuneitamme. Hyväksi ja kauniiksi tavaksi on muodostunut käydä pyhäinpäivänä vainajien haudoilla, sytyttää kynttilä tai laskea haudalle seppele kiittolisuuden osoitukseksi siitä, mitä rakkaamme ovat merkinneet meille ja tehneet puolestamme. Näin ilmeisesti tulee tapahtumaan myös tämän vuoden pyhäinpäivänä marraskuun kuudentena.

Varmaan monen askeleet johtavat sinä päivänä ympäri maatamme myös sodassa kaatuneiden haudoille. Niissä lepäävät ne lähes 90 000 aseveljeämme ja -sisartamme, jotka sotavuosina uhrasivat elämänsä isänmaan vapauden ja itsenäisyyden puolesta. Eikö meillä olekin aivan erityinen syy muistaa heitä juuri tänä pyhäinpäivänä, jolloin on kulunut 60 vuotta sodan päättymisestä ja rauhan solmimisesta.

Monet muistot täyttävät mielen, kun seisoo haudan äärellä. Näin tapahtuu myös, kun pysähtyy sodassa kaatuneiden haudoilla ja näkee monet ristit tai kivet, joista voi lukea heidän nimensä, jotka antoivat elämänsä kodin ja isänmaan puolesta. Ehkä joku heistä haavoittui tai kuoli aivan vieresämme. Ehkä meistä tuli heidän viime kamppailunsa todistajia. Ne ovat muistoja, jotka eivät helposti häviä. Yhden sellaisen muiston sodan loppuvaiheista kerron tässä.

Ragnar oli hänen nimensä. Hän palveli isänmaataan jatkosodassa raskaassa tykistöpatteristossa. Hän oli uskova ihminen, joka innolla osallistui raamattutunteihin ja keskusteluihin, kun se oli mahdollista. Tavallisesti hän tuli vähän muita ennen paikalle saadakseen keskustella hetken uskontoasioista kenttäpapin kanssa.

Heinäkuun puolivälissä vihollisen tykistöasemaan suuntaamassa kranaatti-iskussa hänen vatsaansa osui kranaatin sirpale. JSP:n kautta hänet kuljetettiin lähimpään kenttäsaairaalaan saamaan hoitoa. Kun sairaanhoitaja seuraavana aamuna tuli Ragnarin huoneeseen, tämä kysyi: *Mikä päivä tänään on? Sunnuntai*, vastasi hoitaja. *Vai niin. Tänään on sunnuntai. Tahdon kuolla tänään, Herran päivänä.* Kun hän oli sanonut sen, hän risti kätensä rinnan päälle, loi katseensa ylöspäin ja alkoi vakaalla äänellä lukea psalmia 23, jota usein lainataan kuolinilmoituksissa: *"Herra on minun paimeneni, ei minulta mitään puutu. Hän vie minut vihreille niityille, hän johtaa minut vetten ääreen, siellä saan levätä. Hän virvoittaa minun sieluni, hän ohjaa minua oikeaa tietä nimensä kunnian tähden. Vaikka minä kulkisin pimeässä laaksossa, en pelkäisi oikeaa tietä nimensä kunnian tähden. Vaikka minä kulkisin pimeässä laaksossa, en pelkäisi mitään pahaa, sillä sinä olet minun kanssani. Sinä katat minulle pöydän viholliseni silmien eteen. Sinä voitelet pääni tuoksuvalla öljyllä, ja minun maljani on ylitsevuotavainen. Sinun hyvytysi ja rakkautesi ympäröi minut kaikkina elämäni päivinä, ja minä saan asua Herran huoneessa päivieni loppuun asti."*

Tämän psalmin lukemisen aikana Ragnarin ääni kuului yhä hitaammin ja heikommin. Viimeiset sanat olivat vain kuiskauksista. Kun hän pääsi psalmin loppuun, hän huokasi syvästi. Se oli hänen viime huokauksensa. Rauhallisesti hän siirtyi yli rajan uuteen maailmaan. Sairaanhoitajalle, josta tuli Ragnarin kuoleman todistaja ja joka on kertonut hänen kulinhetkeistään, tuli siitä unohtumaton pyhä hetki, jolloin maa ja taivas kohtasivat itäkarjalaisen kenttäsairalan potilashuoneessa.

Ragnar oli useammankin kerran tuonut esiin, että hän oli valmis kuolemaan. Kerran hän sanoi: *"Minun välini Jumalan kanssa ovat kunnossa. En pelkää kuolla."* Monet meistä veteraanisisarista ja -veljistä ovat saavuttaneet elämänvaiheen, jolloin vaellus johtaa kuoleman varjon laaksoon. Väistämätön hetki tulee päivä päivältä yhä lähemmäs. Ehkäpä olisi aihetta pyhäinpäivänä 2004 kysyä itseltään: Olenko valmis? Ovatko välini Jumalan kanssa kunnossa? Kun ne ovat kunnossa, saamme kuoleman hetkellä mennä Herramme iloon.

BROR BORGAR

Kuolleita

Anto Kiviniemi 1918–2004

Merikapteeni Anto Kiviniemi kuoli 17. elokuuta 2004 Helsingissä. Hän syntyi 3.11.1918 Porissa.

Anto Kiviniemi joutui talvisodan alkaessa heti tositoimiin. Jatkosodan aikana hän toimi kranaatinheittinjoukkueen tulenjohtoryhmän tähtystäjänä JR 7:n riveissä. Asemasodan aikana Anto osallistui taisteluihin mm. Laatokan länsirannalla ja Karjalan kannaksella Tyrjän lohkolla, Siiranmäessä ja Punnuksessa. Sotilasarvoltaan hän oli luutnantti. Sota-aikaisista ansioista hänelle on myönnetty mm. VM 2.

Sotien päätyttyä edessä oli opiskelut siviilielämää varten. Ammattikoulun ja kauppakoulun jälkeen hän kävi merenkulkukoulun.

Huolintapuolen toiminnan jälkeen hän siirtyi kauppa-aluksen perämieheksi ja myöhemmin aluksen päällikön tehtävään.

Sotaveteraanitoimintaan Anto tuli vuonna 1974. 30 vuotta kestäneen jakson aikana hänen aktiivinen osallistumisensa Sotaveteraaniliiton, Helsingin Seudun piirin ja Helsingin sotaveteraanien toimintoihin oli poikkeuksellisen merkittävä.

Anto Kiviniemi toimi Helsingin Sotaveteraanit ry:ssä useiden eri toimikuntien puheenjohtajana ja myös yhdistyksen puheenjohtajana. Hän oli Helsingin Seudun Sotaveteraanipiirin hallituksen jäsen ja osan ajasta varapuheenjohtajana. Sotaveteraaniliiton valtuuston jäsen

hän oli 1994–1998 ja 2002–2004 ja varajäsenenä 1999–2001. Rintamaveteraanien Säätiön hallituksen jäsen Anto Kiviniemi oli 1980–1993, Kiinteistö Oy Oulunkylän sotaveteraanitalon ja sotaveteraanitalo II:n hallituksen jäsen vuodesta 1991.

Ansioistaan hänelle on myönnetty SVR R ja Sotaveteraanien ansioristi ja Sotaveteraanien kultainen ansioristi numero 17 sekä useita muita huomionosoituksia. Vuonna 1994 hänet nimitettiin Helsingin Sotaveteraanit ry:n kunniajäseneksi.

Anto Kiviniemi siunattiin haudan lepoon omaisten, sotaveteraanien ja Sotaveteraanijärjestöjen edustajien läsnä ollessa.

EERO KARKOLA

Mannerheim-ristin ritari Eero Seppänen 1924–2004

Mannerheim-ristin ritari n:o 138, kirvesmies, korpraali Eero Seppänen kuoli vaikeaan sairauteen lokakuun 2. päivänä 80 vuoden ikäisenä Kuopion Yliopistollisessa keskussairaalassa. Hän oli syntynyt 18.8.1924 ja asui Punkaharjun Putikossa.

Karjalanmurteisia juttujaan iloisesti kertovana hänestä tuli viimeisenä vuosikymmenenään tiedotusvälineiden suosikki Mannerheim-ristin ritarien joukossa. Hän tuli tutuksi "Tyrjän miehenä", koska hänen kovimmat koetuksensa saivat Siiranmäkeen, vaikkei hän ollut kuulunutkaan kuuluisaan JR 7:ään. Tyrjän rykmentin sivustalla taisteli näet JR 49, jonka tykkikomppaniaan Eero Seppänen kuului.

Kun neuvostopanssarit tunkeutuivat suurin joukoin aivan suomalaisten aseisiin 14.6.1944, hälytettiin JR 49:n panssarintorjujat eteen. Heidän joukossaan oli juuri Saksasta saatujen panssarikauhujen käyttöön pikakoulutettu sotamies Eero Seppänen, ja jälkeä tuli.

Seppänen oli opittu edellisen talven aikana tuntemaan neuvokkaana ja pel-

käämättömänä pst-ampujana. Siksi hänet määrättiin upseerien joukossa tutustumaan uusiin aseisiin. Hän sai sieltä panssarikauhun eli "rännin", kuten hän on sitä kuvaillut. Yhtään laukausta hän ei ollut saanut sillä ampua ennen joutumistaan taisteluun se aseenaan. Ensimmäinen laukaus meni ohi. Toinen kuitenkin jo osui.

Ritariksi nimitysesityksen mukaan tapahtumat kuvataan seuraavasti: 14.6.44 klo 20.45–24.00 hän tuhosi kolme KV 1 ja seuraavana aamuna klo 3.45 T-34- ja T-70 -tyyppisen ps.vaunun, johon 75K/40 -pst.tykit eivät pystyneet. Sotamies Seppänen kiersi vaunun taakse ja ampui vajaan 40 metrin päästä polttoainesäiliön tuleen. Tällä tuhoamisretkellä Seppänen haavoittui vasemman käteen ja kylkeen lievästi. Väsymyksestä ja vammoista huolimatta hän jatkoi vielä ps.vaunujen tuhoamista. Samana päivänä hänen onnistui tuhota vielä yksi vihollisen ps.vaunu. Vuorokauden kuluessa hän tuhosi 6 vihollisen ps.vaunua. Pasurinkankaan viivytystaistelussa Seppänen onnistui tuhota vielä yksi KV I-merkkinen ps.vaunu.

Eero Seppänen jatkoi vaunujen tuhoamista niin, että naapurina taistelleen JR 7:n komentaja, eversti Adolf Ehrnrooth toivoi hänen saavan ritarinimityksen.

Seppäsen toiminnan katsottiin vaikuttaneen siihen, että vihollisen panssarivaunut alkoivat karttaa suomalaisten aseisiin tunkeutumista tällä rintamalohtokolla, mihin vihollista oli rohkaissut uusien entistä vahvempien panssarien käyttöön tulo.

Sodan jälkeen nuori Seppänen jatkoi työtään Putikon sahalla 36 vuotta kirvesmiehenä ja lämmittäjänä seuraten isänsä jalanjälkiä. Hänen mieluisin harrastuksensa oli kalastaminen niin kauan kuin sydän antoi hänen työntää veneensä vesille.

Eero Seppäsen elämää sävyttivät kunniajäsenyydet monissa harrastuspiireissä, kuten Putikon Jousesa, Punkaharjun rintamaveteraaneissa, Punkaharjun reserviupseerikerhossa ja Suur-Savon sotilaspoikien perinnekillassa sekä jäsenyys Savonlinnan Seudun Sotaveteraaneissa. Mannerheim-ristin ritarien säätiön valtuuskuntaan hän kuului vuodesta 1980 lähtien.

KARI NORKOLA

Sotaveteraaniliiton 50-vuotishistoriahanke etenee

Suomen Sotaveteraaniliitto on sopinut 50-vuotishistoriansa kirjoittamisesta filosofian tohtori Kaarle Sulamaan kanssa. Historia valmistuu liiton juhlavuonna 2007.

Kaarle Sulamaa on syntynyt 1968. Hän väitteli tohtoriksi 1995 Hilja Riipisestä. Lisäksi hän on kirjoittanut mm. teoksen *Lotta Svärd* –

Uskonto ja isänmaa (1999) ja yhdessä Pia Olssonin kanssa Kainuun Lotta Svärdin historian 1921–1944 (2003).

Historiatyöryhmään kuuluvat liiton kunniapuheenjohtaja Simo Kärävä sekä professori Ohto Manninen, valtuuston puheenjohtaja Aarno Lampi ja liiton puheenjohtaja Aarno Strömmer. Sihteerinä toimii toiminnanjohtaja

ja Markku Seppä, joka on huolehtinut liiton arkistoinneksen luovuttamisesta pysyvässä säilytykseen Kansallisarkistoon.

Liitto on aiemmin julkaissut kolme historiikkiteosta. Ne ilmestyivät liiton täyttäessä 20 vuotta 1977, 30 vuotta 1987 ja 40 vuotta 1997. Vuonna 1982 julkaistiin lisäksi 25-vuotisvihkonen.

jen valtuuskunta teki Postille vuonna 2001 aloitteen postimerkin saamiseksi kun sotien päättymisestä on 60 vuotta.

Postimerkillä kunnioitetaan sotiemme veteraaneja

Jatkosodan päättymisestä tuli syyskuussa 60 vuotta ja talvisodan päättymisestä tulee maaliskuussa 65 vuotta. Sotiemme veteraaneille on omistettu 2. maaliskuuta ilmestyvä postimerkki. Postimerkin kuvan aiheena on rintamalla otettu valokuva haa-

voittuneesta sotilaasta ja häntä hoivaavasta lotasta. Haavoittuneen sotilaan nimi ei ole tiedossa. Hoivaava lotta on kärsämäkinen Konek. K/II/JR 12:n muonittajalotta Lyyli Luusiina Iso-Aho, myöh. Kesäniemi Asikkalan Vääksystä.

Suomen veteraaniliitto-

Kenttähautausmaita hoidetaan

Suomen ja Venäjän hallitusten välillä vuonna 1992 solmittiin sopimus yhteistyöstä toisen maailmansodan seurauksena kaatuneiden sotilaiden muiston vaalimisessa. Sopimuksen mukaan kumpikin sopimuspuoli huolehtii kustannuksellaan alueellaan olevien toisen sopimuspuolen sotilaiden hautausmaiden ja muistomerkkien hoidosta ja ylläpidosta. Toinen sopimuspuoli voi halutessaan myös suorittaa tätä työtä kustannuksellaan. Jälkimmäistä kenttähautausmaiden hoito- ja ylläpito-käytäntöä on noudatettu heti vuodesta 1993 lähtien, jolloin ensimmäiset kenttähautausmaat paikannettiin. Aluksi hautausmaiden hoidosta vastasi opetusministeriö, vuodesta 1998 Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys ry.

Seitsemän kenttähautausmaata

Karjalan kannaksella ja Laatokan Karjalassa on yhteensä seitsemän kenttähautausmaata. Kollaan, Summan, Säkkijärven, Taipaleenjoen, Viipurin ja Äyräpään kenttähautausmaihin on haudattu talvisodassa kentälle jääneitä, Tuuloksen kenttähautausmaahan kesällä 1944 kaatuneita. Haudattuja on yhteen-

sä 892, joista tunnistettuja on 78. Tunnistettujen sankarivainajien hautasijat ovat Tuuloksessa ja Viipurissa. Kenttähautausmaat paikannettiin vuosien 1993–1995 aikana ja niille pystytettiin kuvanveistäjä Heikki Häivöjan suunnittelemat muistomerkit vuosina 1995–1996.

Peruskunnostustyöväihehen jälkeen kenttähautausmaita on käyty hoitamassa kaksi kolme kertaa vuodessa. Etäisen sijaintinsa takia Laatokan Karjalassa sijaitsevat Kollaan ja Tuuloksen kenttähautausmaat ovat jääneet ajoittain vähempien hoitokertojen varaan, mutta niidenkin kuntoa on voitu valvoa paikalla käyneiden veteraanien retkikuntien välittämien tietojen avulla.

Jokavuotisina hoitotoimenpiteinä kenttähautausmailla on suoritettu heinä- ja ruohokasvillisuuden niittäminen, alueille nousseen vesakon raivaaminen, kuolleiden ja lahovikaisten puiden kaataminen, tuulenskaatojen korjaaminen, muistomerkkeille laskettujen kuihtuneiden seppeleiden ja kukkalaitteiden poistaminen sekä rosken kerääminen. Roskaamista on tapahtunut etenkin Säkkijärven ja Viipurin kenttähautausmailla sekä muistomerk-

keihin kohdistunutta ilkivaltaa Viipurissa. Säkkijärven kenttähautausmaan hoitoon ovat osallistuneet myös Säkkijärvi-Säätiön edustajat.

Kuluneen kesän aikana on Kannaksen kenttähautausmaita käyty hoitamassa kahteen eri otteeseen, toukokuun lopulla ja heinäkuun alkupäivinä. Kolmas hoitokäynti tehdään lokakuun alussa. Yleisesti ottaen voitiin todeta, että kenttähautausmaat ja niiden muistomerkit olivat säilyneet verrattain hyvässä kunnossa. Näkyvää ilkivaltaa esiintyi vain Viipurissa, jossa muistomerkkiä oli jälleen tuhrittu.

Säkkijärven kenttähautausmaalle, joka oli vuonna 1942 perustettu pitäjän vanhimman hautausmaan yhteyteen, oli Säkkijärvi-Säätiön toimesta kerätty ja sijoitettu kesän aikana säkkijärveläisten vanhoja hautakiviä. Niitä oli löytynyt kirkonkylästä mm. purettujen rakennusten kivijaloista. Nämä tiiviiseen ryhmään sijoitetut vanhat hautamuistomerkit, jotka kertovat vaikuttavalla tavalla menneistä säkkijärveläisistä sukupolvista, korostavat myös kenttähautausmaan arvoa.

Taipaleenjoen kenttähautausmaalla saatettiin touko-

Avustuksia sotaveteraaneille, puolisoille ja leskille

Sotaveteraanien tuki- ja perinnesäätiö myöntää vuoden 2004 aikana 10 000 euroa avustuksia vähävaraisten sotaveteraanien sekä heidän puolisoidensa ja leskiensä sosiaaliseen tukemiseen. Avustusta voidaan myöntää lääkekulujen omavastuuosuuksiin, apuvälineiden hankintaan ja muihin kotona selviämistä edistäviin asioihin. Suurin avustusmäärä on 500 euroa. Avustukset on tarkoitettu pääasiallisesti ylimääräistä rintamalisää saaville tai niille, joiden eläke on alle 1 000 euroa kuukaudessa.

Varat ovat kertyneet tänä vuonna merkkipäiväänsä viettäneiden henkilöiden luovutettua kukkiin ja lahjoihin tarkoitetut va-

rat sotaveteraanien tuki- ja perinnesäätiölle käytettäväksi veteraanien avustamiseen.

Hakemukset liitteineen lähetetään paikalliselle sotaveteraaniiyhdistykselle tai -piirille, jotka toimittavat hakemukset Sotaveteraanien tuki- ja perinnesäätiölle, osoite Korkeavuorenkatu 41 A 7 00130 Helsinki. Lisätietoja sosiaalishteeri Anni Grundström puhelin (09) 6126 2013. Hakemuslomakkeen saa internetistä osoitteesta www.sotaveteraaniliitto.fi sotaveteraanipiireistä ja säätiöltä.

SOTAVETERAANIIEN
TUKI- JA PERINNESÄÄTIÖ

kuun hoitomatkan yhteydessä päätökseen hautausmaata ympäröivän kiviaidan kunnostusurakka. Työn toteutti nk. Taipaleen etsintäryhmä johtajanaan everstiluutnantti evp Jorma Inkinen. Ryhmän ”harrastuksena” on vuodesta 1995 lähtien ollut tämän vuonna 1942 keskeneräiseksi jääneen ja tämän jälkeen osin sortuneen ja hajotetun kiviaidan uudelleen latominen. Tosin aita on vieläkin eräiltä osiltaan verrattain matala, joten harkittavaksi jää, ryhdytäänkö aitaa vielä korottamaan.

Uusia löytöjä

Toukokuun hoitomatkan yhteydessä noudettiin erään pietarilaisen etsintäryhmän (Nevan operatiivinen ryhmä) Mustaojan varrelta ja Terenttilän peltoaukeaman reunasta löytämät, kymmenen talvisodassa kaatuneen suomalaisen sotilaan jäänteet. Neljältä vainajalta oli löytynyt myös tuntolevy. Kotimatalla ryhmä nouti Talinmyllyn alueelta löydetyn ja suomalaiseksi todetun sotilaan jäänteet. Noudetut jäänteet kuljetettiin Viipuriin Pietari-Paavalin kirkkoon odottamaan oikeuslääkäreiden tutkimusta, arkutusta ja marraskuussa tapahtuvaa kuljetusta Suomeen.

Syyskuun alkuun mennessä on löytynyt yhteensä 23 sankarivainajan jäänteet ja 12 vainajalle todennäköisesti kuulunutta tuntolevyä. Sota-arkiston, kirkkoherranvirastojen ja Väestörekisterikeskuksen tietojen avulla on voitu selvittää tuntolevyjen haltijoiden omaiset ja hankkia näiltä DNA-tunnistukseen tarvittavat verinäytteet.

Palautetta yhdistykselle

Kenttähautausmaat ovat olleet viime vuosien aikana lukuisten veteraani- ja muiden retkikuntien käyntikohteina. Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys, jonka vastuulla hautausmaiden hoito ja ylläpito on, toivookin saavansa paikan päällä käyneiltä tietoja kenttähautausmaiden kunnosta. Yhdistyksen osoite on Hämeentie 17 B 62, 00500 Helsinki, puhelin (09) 6842 4515, faksi (09) 2781 838 ja sähköposti: info@sotavainajat.net

MARKKU KIIKKA

Sotaveteraani, vääpeli evp. Juhana (Juho) Lötjönen 100 vuotta

Kurkijoella syntynyt vääpeli evp Juho Lötjönen täytti 100 vuotta 3.10.2004. Syntymäpäiväkahvitilaisuus pidettiin Palokan terveyskeskuksessa.

Juho Lötjönen astui puolustusvoimien vakinaiseen palvelukseen Karjalan Kaartin Rykmenttiin vuonna 1928. Taistelukoulun kanta-aliupseeriosaston jalkaväen aliupseerilinjan hän suoritti vuonna 1933. Vuodesta 1934 hän palveli Jyväskylän sotilaspiirissä. Myös evp:ksi siirtymi-

nen tapahtui Jyväskylän Sotilaspiirin palveluksesta. Sotilasuransa alkuvuosina Juho Lötjönen toimi koulutusaliupseerina siirtyen myöhemmin huoltoalalle.

Eläkepäiviään Juho Lötjönen viettää Jyväskylän maalaiskunnan Palokassa. Vielä vuosi pari sitten hänet nähtiin Aino-puolisoinen usein tavanomaisella päiväkävelyllään.

Parhaimmat onnittelet merkkipäivän johdosta.

Kapteeni evp. Kari Korhonen välitti Jyväskylän Sotaveteraanit ry:n sekä Ali-, Toimi- ja Opistoupseerien Perinneyhdistys ry:n onnittelet päivänsankarille. Onnittelevuorossa 92-vuotias Aino-rouva.

Kiitos ystävällisestä huomaavaisuudesta merkkipäivänäni.

MARKKU SEPPÄ

Eino Rajala 101 vuotta

Veteraani Tuki ry:n vanhin jäsen Eino Rajala täytti 101 vuotta 24. lokakuuta 2004.

Eino Rajalalle pidettiin 100-vuotissynttärin 24. lokakuuta 2003 Kerhotalon ravintolassa, Lake Worthissa, Floridassa. Tällöin läsnä olivat Einon aviovaimo Liisa, Liisan sisar Aili ja hänen miehensä Jaakko Ketomäki, Ylihärmästä.

Valde Tenhula 104 vuotta

Vapausoturi, kolmen sodan veteraani Valde Tenhula täyttää 104 vuotta Oulussa 8. joulukuuta.

Temmes-lähtöinen Valde Tenhula osallistui Oulun valtaukseseen 1918, oli mukana sekä talvi- että jatkosodassa

ja pääsi siviiliin korpraalina iän perusteella 1942.

Seitsemän Amerikan vuoden jälkeen 1920-luvulla Tenhula asettui Ouluun. Kuusi vuotta hän palveli poliisina, sitten Alkon myyjänä kolmattakymmentä vuotta eläkevuosiinsa saakka. Vaimon kuoltua 1989 hän on jatkanut eloa omassa kodissaan Tuiran palvelukeskuksessa. Veteraanien juhlatilaisuuksissa Valde Tenhula on ollut mieluusti nähty ja kunnioitettu vieras aina viime vuosiin asti.

Oulun veteraaniihdistykset kutsuivat kaikki vapausoturit kunniajäsenikseen 1971. Valde Tenhula on heistä viimeinen. ”Kun piti tehdä kovvaa työtä heti vekarana. Sieltä se hyvä kunto on lähtöisin”, hän kertoi syntymäpäivähaastattelussa neljä vuotta sitten. Juhlapäivää Valde Tenhula viettää nyt Oulun vanhimpana asukkaana läheistensä seurassa.

(A.S.)

Mallia nuoremmille. Vapausoturi Valde Tenhula (s. 1900) saapaaheittokilpailussa Oulussa elokuussa 2001. Kuva Hilka Raappana (Oulun veteraanikirja. Oulu 2002).

”Voitosta voittoon vielä meitä vie”

Oulun Sotaveteraanikuoro teki toisen konserttimatkinsa Viroon viime toukokuun viimeisellä viikolla. Matkalla oli 43 kuorolaista, useimmat vaimon tai seuralaisen kanssa.

Alkajaisiksi oli kunniaikäyhti Suomen Poikien hautamuistomerkillä Tallinnan Metsäkalmistossa. Mukana tilaisuudessa oli joukko Suomen Poikien edustajia.

Pärnussa konsertoimme kylpylä Spa Estonia salissa sekä Elisabetin kirkossa. Kylpyläkonsertin ohjelmassa oli runsaasti virolaisia lauluja,

mm. Ernesaksin ”Oi sinä armas isänmaa” ja ”Hakkamme mehed minema”. Kirkko-ohjelmamme käsitti mm. L. van Beethovenin ”Jumalan kunnia luonnossa”, H. Klemetin ”Oi, kallis Suomenmaa” ja J. Sibeliuksen ”Soi kunniaksi luojan”.

Konserttimme Pärnun lähikunnan Torin kirkossa oli ainutlaatuinen elämys. Suurtyön tuon saksalaisen 1944 polttaman kirkon restauroinnissa on tehnyt Pärnun reserviupseerien puheenjohtaja **Juri Kask**. Jälleenrakennus on vaatinut paljon ponnis-

tuksia, mutta niinpä siitä onkin muodostumassa virolaisille vahva kansallistuntoa ja maanpuolustushenkeä kohoittava symboli. Salintäyteinen yleisö seurasi innolla esityksiä.

Tarton vierailuun kuului käynti läheisessä Äksin kylässä äskettäin avatussa Suomen Poikien Tupamuseossa sekä konsertti Maanpuolustuskorkeakoulussa. Tupamuseossa esittelijöinä toimivat everstiluutnantti **Sven Ise** ja professori **Uno Järvelä**. Museossa on esitetty havainnollisesti Suomen Poikien sota-

toimet Karjalan Kannaksella ja Narvan rintamalla. Konsertissa Maanpuolustuskorkeakoululla oli selvästi aistittavista nuorten virolaisten kadettien ryhdikkään ylväs maanpuolustushenki. Maastopukuinen joukko kuunteli hartaana lauluamme.

”Voitosta voittoon vielä meitä vie” kajahti uljaasti myös 25.9. pitämässämme Muistojen Iltakonsertissa Kuhmossa. Emme vielä silloin voineet aavistaa, että siitä muodostui suuresti arvostamamme kuoronjohtajan **Lauri Heikkisen** jäähyväis-

konsertti. Lauri Heikkinen menehtyi konserttimatkan jälkeisenä päivänä kotonaan äkilliseen sairauskohtaukseen. Hänen johdolla kuoromme sai kokea monia onnistumisen ja menestyksen hetkiä. Hän uskoi kuoroon ja kuoro uskoi ja luotti häneen. Laulaessamme Sinun johdolas Lauri saimme kokea hienompia hetkiä, mitä veteraanilaulaja voi kokea.

VILJO KAARTINEN
Oulun Sotaveteraani-kuoron
sihteeri

Veteraanikuntoutus vahvasti esillä liiton neuvottelupäivien ohjelmassa

Suomen Sotaveteraaniliiton neuvottelupäivät pidettiin perinteiseen tapaan, tällä kertaa Kuntoutuskeskus Peurungassa Laukaassa.

Päiville oli kutsuttu liiton hallituksen jäsenet ja varajäsenet, piirien puheenjohtajat ja toiminnanjohtajat sekä työnsä aloittaneet sosiaali-neuvojat.

Käsittävät aihealueet käsittivät veteraanien kotona selviytymistä, kuntoutuksen näkymiä ja liiton keskeisiä toimintaperiaatteita.

Neuvottelupäivien ulkopuoliset luennoitsijat tulivat Seinäjoelta. Fysiatr **Esa Mäkinieniemi** ja THM **Marja Mäkinieniemi** puhuivat Seinäjoella tehdyistä ennalta ehkäisevistä kotikäynneistä veteraanien luona sekä kuntoutussuunnitelmien merkityksestä. Suunnitelman tulee heidän mielestään perustua kotona tehtävään arviointiin, siinä on oltava selkeät tavoitteet sekä keinot, miten ja missä olosuhteissa tavoitteisiin voidaan päästä.

Luennoitsijat korostivat puheenvuoroissaan yksilöllis-

Lahden Sotaveteraanipiirin sosiaali-neuvoja Erkki Hokkanen kertoi kokemuksista, joita on kertynyt lähes vuoden mittaiselta sosiaali-neuvojapaikalta. Sosiaali-neuvojat ovat tulleet jäädäkseen sotaveteraanityöhön.

tä ja kokonaisvaltaista veteraanikuntoutusta, joka voi toteutua ainoastaan veteraania ja hänen omaisiaan kuullen.

Marja Mäkinieniemi kuvasi kotikäyntitilanteita valaisevin esimerkein siitä, mitä vaikutuksia voi olla sillä, että veteraania itseään ei kuunnella riittävästi.

Sosiaali-neuvojahanke on käynnistynyt odotusten mukaisesti. Paikalle kutsutut neuvojat ovat selkeyttäneet toimintaansa ja tärkeimpänä työnään he tässä vaiheessa näkivät yhteistyön avartamisen kuntiin. Sosiaali-neuvos **Erkki Hokkanen** käytti puheenvuoron, jossa hän oli kokemustensa mukaan sitä mieltä, että sosiaali-neuvojat ovat tulleet jäädäkseen veteraanityöhön.

Iltapäivän osuus koostui liiton oman väen pitämistä alustuksista. Valtion talous-arvio ja sen tuoma lisämääräraha kuntoutukseen aiheutti runsasta keskustelua. Kuntien erilaiset käytännöt kuntoutuksen toteuttamisessa sekä veteraanien muuttuvat kuntoutustarpeet tulivat esille käytetyissä puheenvuoroissa. Olihan koko maa katavasti edustettuna.

Asemiesilloista tuttu **Sepo Soittila** lauloi ja laulatti väkeä päivän päätteeksi.

Toisen päivän aamuna aloitti valtuuston puheenjohtaja **Aarno Lampi**. Hän kertoi kuulijoille Tammenlehvän perinneliiton nykyvaiheita ja

Fysiatr Esa Mäkinieniemi ja THM Marja Mäkinieniemi alustivat suunnitelmallisesta kuntoutuksesta. Liiton puheenjohtaja Aarno Strömmer kiitti heitä luovuttamalla heille liiton tuottamia äänitteitä.

tulevaisuuden näkymiä. Järjestelytoimikunta on tehnyt liitolle tehtäväkentän kartoituksen, sen hallinnollisen sijainnin ja jäsenistön kokoaamisen suunnitelmat.

Varsinainen, nuoremmin voimin miehitetty hallitus on tarkoitus asettaa alkuvuodesta 2005 pidettävässä perustajajäsenien kokouksessa. Tammenlehvän perinneliitto tulee vastaamaan suurten valtakunnallisten perinnehankkeiden toteuttamisesta. Veteraanijärjestöt jatkavat omaa toimintaansa omien suunnitelmiensa mukaisesti ja tekevät edelleen omaa perinnetyötään. Sosiaaliset kysymykset Aarno Lammen mukaan hoidetaan loppuun asti veteraaniliittojen valtuuskunnan VEVA:n puitteissa tapahtuvana yhteistointana.

Puheenjohtaja **Aarno Strömmer** ja Naisjärjestön puheenjohtaja **Vuokko Hurme** kertoivat ns. Strömmerin työryhmän jatkotoimista. Naisjärjestön kanssa tehtävä yhteistyö vahvistuu. Veteraanien puolisoitten ja leskien toimeentulosta ja selviytymisestä kannetaan yhteistä vastuuta. Naisjäsenien ään-

tä tulee kuunnella nykyistä enemmän myös yhdistysten kokouksissa.

Toiminnanjohtaja **Markku Seppä** selvitteli päivän viimeisessä puheenvuorossaan ajankohtaisia asioita Sotaveteraani-lehden toimitamisesta, internet-sivujen uusimisesta sekä liiton taloudellisesta tilanteesta kentän väelle. Sotaveteraani-lehden teossa tarvitaan yhteyshenkilöitä maakunnista; tämä etsintä ja nimeäminen jäi piirien vastuulle. Internet-sivut ovat kaikkien käytettävissä ja sieltä on löydettävissä ajankohtaista tietoa veteraaniasioista. Myös kaikki tarvittavat hakulomakkeet ovat sivuilla. Liiton talous on vakaa ja toimintaa voidaan turvallisilla mielin suunnitella eteenpäin.

Päivien merkitys osana yhteistä toimintaa korostuu vuosi vuodelta. Mukaan liittyy nuorempia toiminnanjohtajia ja puheenjohtajia, heille ajatusten vaihto neuvottelupäivillä antaa uusia eväitä seuraavan vuoden toimintasuunnitelmien valmisteluun.

ANNI GRUNDSTRÖM

Illan ohjelmassa oli musiikkia ja mukavaa yhdessäoloa.

Sotavankiasioista on avattu internet-sivusto

Osana Helsingin Suomalaisen Klubin verkkojulkaisuja avattiin 28. lokakuuta sivusto, jossa on aineistoa Reijo Nikkilän, Dmitri Frolovin ja Teuvo Alavan teoksesta *Rukiver – Suomalaiset sotavangit Neuvostoliitossa* sekä kahdesta Yleisradion televisio-ohjelmassa esitetystä sotavankidokumentista.

Helsingin Suomalainen Klubi on aiemmin julkaisut sivustot viime sotiimme karjalaisten sotavainajien tiedostosta sekä Suomen marsalkka Mannerheimista ja Jean Sibeliukselta. Klubi rekisteröi vuonna 2000 sivustojen yhteisen tavaramerkin ”Suomen Kansan Sähköinen Muisti”.

Nyt avattu tiedosto on osoitteessa www.klubi.fi/sotavangit

Jalkaväenkenraali Ehrnroothille muistomerkki Turkuun

Suomalaisten kunnioittaman jalkaväenkenraali Adolf Erik Ehrnroothin muistoksi on päätetty pystyttää muistomerkki. Se sijoitetaan Suomen kansallispyhäköön, Turun tuomiokirkon etelän puoleiselle puistoalueelle.

Taiteilija Herman Joutsenelta tilattu muistomerkki on pronssireliefi, joka on kiinni-

tetty suomalaiseen graniittiin. Reliefi kuvaa jalkaväenkenraali Ehrnroothia, rohkeaa ja esimerkillistä komentajaa sekä hänen sotilaitaan - nyt sotiemme veteraaneja. Muistomerkki paljastetaan talvisodan päättymisen muistopäivänä 13.3.2005.

Muistomerkkitoimikunta lähestyy Suomen elinkeinoelämää, niitä yhteisöjä ja jär-

jestöjä, joiden uskotaan haluavan taloudellisesti osallistua muistomerkin aikaansaamiseen ja siten kunnioittaa jalkaväenkenraali Ehrnroothia sekä hänen elämäntyötään ja veteraaneja.

Lisätietoja antavat: muistomerkkitoimikunnan puheenjohtaja kenraaliluutnantti R.W. Stewen 040-831 0740, toimitusjohtaja Keijo Ketonen 0500-693 311, konsuli Jukka Wihanto 0400-666 733

Kuusisen kansanarmeija

Otto Ville Kuusinen (1881–1964) vaikutti Suomessa sos.dem. puolueen piirissä mm. ”Työmiehen” toimittajana, eduskunnan jäsenenä ja sos.dem. puoluetuomikunnassa. Hän oli ”taktikko” parhaasta päästä selviten Stalinin vainoistakin. Kuusinen ajoi Suomen itsenäisyyttä kv. työväenliikkeen puitteissa ja yhteisymmärryksessä Venäjän työväenpuolueiden kanssa varovaisesti välttämällä jyrkkiä vallankumouksia. Vuonna 1918 Kuusinen väistyi Venäjälle perustamaan Suomen kommunistista puoluetta. Hän toimi mm. Kominternissa, Neuvostoliiton puhemiesistössä ja keskuskomiteassa sekä sen sihteeristössä. Suomeen ei Kuusinen kuitenkaan sotien jälkeen palannut. Hän vastasi Talvisodan poliittisista valmisteluista yhdessä Molotovin ja Zdanovinin kanssa.

Kansanarmeijan synty

Tutkijat ovat olleet hiukan erimielisiä, siitä, milloin Kuusisen kansanarmeija – I suomalaisen armeijakunta – perustettiin. Aiemmin luultiin, että se tapahtui joulukuun alussa 1939, kun se mainittiin Terijoen hallituksen julistuksessa. On kuitenkin varmaa, ettei armeijakuntaa polkaistu maasta noin vain, vaan sen perustaminen, ainakin valmistelu, on aloitettu hyvissä ajoin ennen sotaa. On mahdollista, että suunnittelutyö on aloitettu vielä aikaisemmin.

Neuvostoliitto julisti liikekannallepanonsa syyskuun alussa maailmansodan sytyttyä. Sen sijaan kansanarmeijan lkp ajoittuu myöhempään ajankohtaan eli marraskuun puoliväliin 1939, koska Kuusisen sotilaat astuivat palvelukseen 17–18.11. Eli kansanarmeijakunnan lkp tapahtui nimenomaan toimintaa varten Suomen suuntaan. Lkp:ssa kerättiin Petroskoihin liki kaikki Aunuksen, Vianan, Inkerin ja Muurmännin suomea puhuneet. Univormunsa ensimmäiset Kuusisen sotilaat saivat kuitenkin vasta joulukuun alussa. Sekin osoittane, että toimeen oli ryhdytty suhteellisen myöhään, sen jälkeen kun joukkoja oli koottu Leningradin ympäristöön.

Kansanarmeijan organisaatio

Kumma kyllä Kuusisen ar-

meijakunnasta ei saatu sotavankeja Talvisodassa juuri lainkaan, vain joitakin desantteja. Kuusisen joukkojen ei sallittu sotia, vaan se oli tarkoitettu marssiin Helsinkiin Suomen sorruttua. Siksi kansanarmeijan joukkojen organisaatiosta ei saatu yksityiskohtaisia havaintoja ennen jatkosotaa. Jatkosodassa saatujen Kuusisen veteraanien kertomukset taas koskivat vain heidän omia osastojaan. On kuitenkin selvitetty, että Kuusisen joukot muodostivat I Vuoristoarmeijakunnan, johon kuului neljä divisioonaa. Ak:n komentajana toimi Terijoen hallituksen puolustusministeri Aksel Anttila. Ilmeisesti tittelillä Vuoristoarmeijakunta haluttiin antaa kuva – myös Suomeen – että kyseessä oli erikoiskoulutettu valiojoukko, joka pystyi taistelemaan pohjoisen vaikeissa sää ja keliolosuhteissa. Tällaisen jalkaväkiarmeijakunnan vahvuus olisi ollut noin 50 000 miestä, mutta vuoristoarmeijakunta oli kevyempi. Edes kaikkia sen organisaatioon kuuluneita joukkoja ja yksiköitä ei perustettu. Organisaatioissa esiintyneet vajeet oli tarkoitus poistaa Suomen armeijasta karkaavilla sotilailla, mutta se osoittautui toiveajatteluksi ja osoitti suomalaisten ajattelutavan aliarvioimista sodassa.

Niinpä armeijakuntaan oli pakko ottaa venäläisiäkin. Yleensä armeijakunnan joukkojen upseerit olivat venäläisiä, mutta jo tammikuussa 1940 venäläisiä oli liki puolet rykmenttien vahvuuksista. Tiedetään, että 3. Divisioonan tykistörykmentti oli sodan loppupuolella melkein kokonaan venäläinen. Sotavankitietojen mukaan ak:n pataljoonat olivat vain noin kompanian vahvuisia ja rykmentit kuin pataljoonia. Eräessä rykmentissä oli vain noin 500 miestä. Toisaalta joissakin rykmenteissä oli kaksi pataljoonaa ja tykistörykmentissä korkeintaan kaksi patteristoa. Divisioonissa oli kaksi rykmenttiä. Armeijakunnan vahvuus oli sodan päättyessä korkeintaan 28 000 miestä.

Pienen vahvuuden vuoksi myös aselajijoukkoja oli Kuusisen armeijakunnassa niukalti. Tosin johtamista varten oli jo marraskuussa Petroskoissa perustettu viestipataljoona sekä eräitä pienempiä yksiköi-

tä, ratsueskadroonia ja pioneeriyksiköitä. Kun joukoissa oli runsaasti hiihtotaitoisia, kahteen ak:n divisioonaan perustettiin hiihtopataljoonat, yksi 1.D:aan (kapteeni Poikolainen), yksi 2. D:aan (kapteeni Määttä) sekä yksi erillinen hiihtopataljoona (kapteeni Kivekäs). Pataljoonien miehet kerättiin ak:n muista joukoista, ja tällainen ”väenotto” vähensi niiden vahvuuksia. Mainittakoon, että Määttän hiihtopataljoona taisteli parisen viikkoa Viipurinlahdella kärsien suuria tappioita, joita 2. DE paikkasi kykyjensä ja mahdollisuuksiensa mukaan.

Kuusisen sotilaat sodassa

Kuusisen armeijakunnan joukkojen osallistumisesta Talvisodan sotatoimiin ei tutkimus näytä saaneen aivan eksaktia kuvaa. Lähinnä se johtuu siitä, että saadut sotavangit tiesivät vain oman komppaniansa vaiheista. Vain parista jalkaväkirykmentistä on olemassa parempi kuva.

Kuten on jo mainittu, suomea puhuneet miehet koottiin Petroskoihin. Joulukuun alussa näitä kuljetettiin Leningradiin ja sen ympäristöön koulutettaviksi ja varustettaviksi. Sitä mukaa, kun lisää miehiä kokoontui Petroskoihin, heidät toimitettiin edelleen Leningradiin. Osa miehistä joutui matkustamaan aina Murmankiin asti, ja viimeksi palvelukseen astuneet eivät ehtineet lähteä Petroskoista mihinkään ennen Talvisodan päättymistä. Leningradiin joutuneet siis varustettiin ja tykistö sai kanuunansa ja haupitsinsa.

Kun joukot oli suurin piirtein muodostettu ja varustettu, niitä alettiin keskittää rintamalle puna-armeijan joukkojen selustaan odottamaan suurta tehtäväänsä, marssia Helsinkiin. Ak:n 1. ja 2. D:n jalkaväki marssi ennen joulukuun puoltaväliä Karjalan kannakselle. AKE ja pääosa muista divisioonan joukoista ryhmittyi alueelle Siestarjoki–Kuokkala–Terijoki. Vähää myöhemmin marssi Pushkinossa varustetun ja koulutetun 2. Divisioonan osia eteenpäin, joskin melkoinen osa divisioonasta lähetettiin Laatokan koillispuolelle, missä puna-armeijalla oli suuria vaikeuksia. Divisioonan jalkaväkirykmentti 6 vietiin junilla Lotinapeltoon, mistä se hiihti Aunuksen ja Rajakonnun kautta Salmin Miinolaan olleen perillä vuodenvaihteessa 1939/1940. Se liitettiin ak:n 3.

Divisioonaan, jonka esikunta sijoittui Suojärvelle. Toinen osa divisioonasta – JR 5 – matkasi Karhumäkeen ja marssi sieltä likelle Suomen rajaa. Divisioonan JR 5 siirtyi Karjalan kannakselle ennen joulua saatuaan huomattavasti täydennystä. Niinpä täydennysmiehistä ja 1 Divisioonan Jalkaväkirykmentti 3:sta koottiin uusi 2. D, joka ryhmittyi ja majoitui Uudellekirkolle.

Kuusisen kansanarmeijan organisaatio muuttui sodan aikana. Eräitä sen pienempiä jalkaväkiosastoja ilmaantui taisteluun aina Suomussalmea ja Kuhmoa, jopa Petsamoa myöten.

Sotavankitieto kertoo, että Murmanskissa ja Petsamossa oli Kuusisen armeijakunnan yksi rykmentti, jonka vahvuus lienee ollut tuhatkunta miestä. Siitä muodostettiin 4. Divisioona, joka sitten sai nimen Rajavartioidivisioona. Kuhmoon suomalaiset saarsivat puna-armeijan 54. D:n, jonka taistelua tuki kansanarmeijan yksi pataljoona. Se muodollisesti muutettiin Jalkaväkirykmentti 7:ksi.

Kansanarmeijakunta taisteluissa

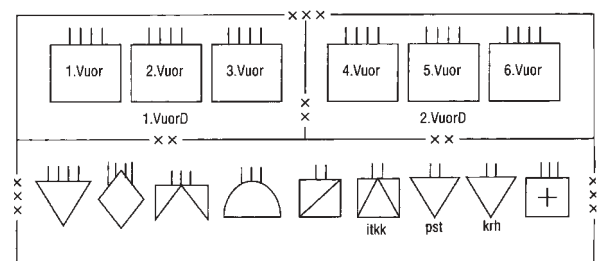
Laatokan Karjalaan siirtynyt armeijakunnan JR 6 ampui ensimmäiset laukauksensa suomalaisvihollisia vastaan Lunkulan saarella tammikuun alussa 1940. Vaikka oli olemassa käsky, ettei Kuusisen armeija saanut osallistua aktiivisiin taisteluihin valkosuomalaisia vastaan, niin

tämä rykmentti kävi kuitenkin divisioonan komentajan eversti Tommolan hiljaisella suostumuksella eräänlaista partiosotaa alueella naamioiden toimintansa taisteluamunnoiksi ja –harjoituksiksi. Rykmentti toimi yhteistoiminnassa alueelle tulleen siperialaisen 37. D:n kanssa.

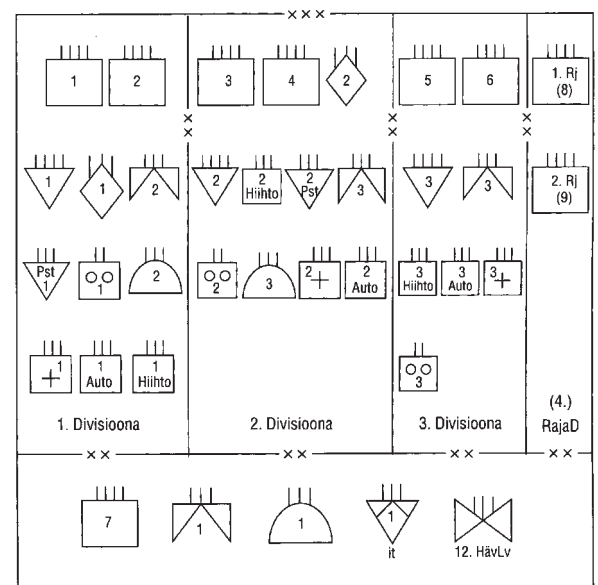
Karjalan kannaksella puna-armeija mursi Summan puolustuksen helmikuun puolivälissä 1940. Kuusisen armeijan 2. D marssi Koiviston suuntaan ja 1. D Uudellekirkolle. 2. Divisioonan tykistö ampui Rakinsaarta ja yksi rykmentti osallistui saaren valtaukseseen. Puna-armeijan takana divisioona siirtyi maaliskuun alkuun mennessä kokonaisuudessaan Johannekseen, mistä sen tykistö ampui tukien mm. Uuraan ja Revonsaaren aluetta puhdistanutta jalkaväkeä.

Myös 1. Divisioona havitelti taisteluun. Se marssi myös Johannekseen osallistuen osillaan mm. Hnukkalan ja Niemelän kylien sekä Ravan-saaren miehitykseen maaliskuun alkupuolella. Taisteluihin osallistuivat lisäksi vielä divisioonien hiihtopataljoonat sekä Kuhmon osasto. Ak:n osia käytettiin useimmiten kuitenkin vartiointi- ja valvontatehtäviin, sillä niitä ei haluttu uhrata sodan jumalalle, koska niille oli suunniteltu oma tehtävä.

I AKE ilmaantui myös Johannekseen. Se valmistautui joukkoineen Helsingin valtaukseseen yhdessä puna-armei-

Erillinen Vuoristoarmeijakunta 19.11.1939–10.1.1940

I Armeijakunta 10.1.1939–5.4.1940

(Ohto Manninen: Molotov's cocktail – Hitler's sateenvarjo, Kleio ja nykypäivä 1994.)

jan voimien kanssa. Puna-armeijan 173. D saavutti hyökättyään Viipurinlahden yli Viipurin–Haminan valtatie. Suomenlahti ja Viipurinlahti olivat Talvisodan aikana niin vahvassa jäässä, että mekanioidut joukot pystyivät ylittämään Viipurinlahden. Niiden takana lahden oli määrä ylittää ratsuväki, joka olisi valmis ryntäämään kohti Helsinkiä, jos suomalaisten puolustus olisi murtunut. Niinpä Kuusisen joukot olisivat voineet nopeasti ylittää Viipurinlahden ja seurata länteen ryntäävää ratsuväkeä. Operaation johto olisi ollut neuvostoliittolaisilla.

Jälkipuintia

Kun Otto Ville Kuusisen hallitus kadotettiin, kadotettiin myös sen I Armeijakunta. Johanneksen tietämille ryhmityneet armeijakunnan 1. ja 2. Divisioonan joukot ja yksiköt koottiin Terijoelle, jossa ne ”riisuttiin univormuista” ja kotiutettiin vanhimista ikäluokista alkaen. Nuoremmat sijoitettiin puna-armeijan varuskuntiin ympäri suurta Venäjää.

Armeijakunnan jäljelle vielä jääneistä osista perustettiin Terijoella uusi puna-armeijan 71. Divisioona kevään 1940 kuluessa. Sen ensimmäiseksi – lyhytaikaiseksi – komentajaksi tuli Aksel Anttila. Divisioona esikuntineen siirrettiin kesällä 1940 Petroskoihin, jossa siihen liitettiin muitakin entisen kansanarmeijan osia esimerkiksi Porajärveltä. Divisioonaa on pidettävä Kuusisen kansanarmeijakunnan perinnejoukko-osastona. Se oli jatkosodan alkupuolella torjumassa suomalaisten hyökkäystä Viaan, mutta syksyllä 1942 divisioona irrotettiin Poventsan rintamasta ja siirrettiin muualle. Tunnetuin 71. D:n rykmentinkomentajista on majuri Valter Valli, joka viivytti taidolla suomalaisia JR 126:n komentajana Tolvajärveltä Poventsaan.

ANSSI VUORENMAA

Lähteinä käytetty: Fakta 2001, WSOY Juva 2001, Osmo Jussila: ”Terijoen hallitus 1939–1940” WSOY Juva 1985, Ohto Manninen: ”Molotovin cocktail – Hitlerin sateenvarjo”. Kleio ja nykypäivä, Helsinki 1994, Ohto Mannisen artikkelit Kuusisen armeijasta, HistAK no 2/1985, Kuusisella oli lentokoneitakin, SAL no 10/1991 sekä Venäläisiä oli talvisodassa Suomenkin puolella, SAL no 9/1993.

Valtioneuvoston linjaukset veteraanipolitiikasta kohentavat erityisuuksia

Sosiaali- ja terveysministeriö on äskettäin julkaissut 24-sivuisen esitteen *Veteraanipolitiikka 2004–2007 - Valtioneuvoston linjauksia* (STM:n esite 2004/10). Tämä hallituksen veteraanipaketti pohjautuu pitkälti rintamaveteraaniasian neuvottelukunnan keväällä 2004 tekemään esitykseen veteraanimäärärahojen lisäämisestä. Julkaisu sisältää perustiedot rintamaveteraanien sosiaaliturvasta ja valtioneuvoston veteraanipoliittiset linjaukset lähivuosiksi.

Esitteen voi tilata puhelinnumerosta (09) 1507 3782 tai sähköpostitse kirjasto.stm@stm Esite on saatavissa sähköisesti osoitteesta www.stm.fi >julkaisut

Seuraavassa tekstissä on pääkohtia esitteen osioista, joissa on kyse rintamaveteraanien etuuksien kehittämisestä, veteraanijärjestöjen ja Tammenlehvän perinneliiton toiminnan tukemisesta sekä kyselytutkimuksista. Esite sisältää lisäksi tietoja etuuksista vuonna 2004, sotainvalidien ja eräiden muiden henkilöryhmien erityisuuksien kehittämisestä sekä tilastotaulukoita.

Periaatelinjauksia

Rintamaveteraanien itsenäisen toimintakyvyn tukemisen kannalta on menossa vaativin vaihe. Vanhusten kotona selviytymisen turvaaminen mahdollisimman pitkään edellyttää monipuolisia tukitoimia, veteraanien erityisuuksien ja kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon välistä hyvää yhteistyötä sekä ennalta ehkäisevää otetta. Oikein kohdistettuna sotainvalidien ja rintamaveteraanien erityisuuksilla voidaan tukea kunnallisen palvelujärjestelmän toimivuutta. Keskeinen toimintamalli on kuntoutus ja sen sisällön kehittäminen siten, että tuetaan kuntoutujaa hänen kotiympäristössään. Itsenäisen selviytymisen tukeminen sekä sosiaali- ja terveyspalvelut korostuvat sotainvalidien ja veteraanien vanhuudenhuollon vaiheessa.

Valtioneuvoston veteraanipoliittisten linjausten tarkoituksena on kunnioittaa veteraani-ikäluokkien panosta Suomen itsenäisyy-

den säilyttämisessä ja tukea jo keski-ikästään 83-vuotiaan väestönosan itsenäistä selviytymistä omassa kodissaan mahdollisimman pitkään. Avainkysymyksiä ovat rintamaveteraaneille tarjottava mahdollisuus säännölliseen vuosittaiseen kuntoutukseen ja sotainvalidien avopalvelujen kehittäminen. Uudistamalla kuntoutuksen sisältöä painottaen avokuntoutusta voidaan parhaiten tukea kuntoutuksen säännönmukaisuutta. Valtakunnalliset sotainvalidi- ja veteraanijärjestöt, eduskunta sekä sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva rintamaveteraaniasian neuvottelukunta ovat korostaneet näiden kysymysten tärkeyttä viime vuosien kannanotoissaan.

Rintamaveteraaneja on vuoden 2004 lopussa noin 105 000. Sotainvalideja heistä on noin 16 000. Keski-ikä on 83 vuotta. Vuoden 2005 lopussa rintamaveteraaneja on arviolta 95 000. Rintamaveteraanien ja sotainvalidien erityisuuksiin käytetään valtion talousarviossa vuonna 2004 arviolta 460 milj. euroa.

Jatkosodan päättymisestä on kulunut 60 vuotta 4.9.2004 ja Lapin sodan päättymisestä 60 vuotta 27.4.2005. Valtioneuvosto on päättänyt tukea rintamaveteraanien ja sotainvalidien asemaa ja säännönmukaista kuntoutusta 20,9 milj. euron lisämäärärahalla vuonna 2005. Rintamaveteraanien ja sotainvalidien erityisuuksiin käytetään vuonna 2005 noin 456 milj. euroa, lähes vuoden 2004 tasoinen summa.

Kehittämistoimenpiteet

Rintamaveteraanien itsenäisen selviytymisen tukemiseksi osoitetaan rintamaveteraanikuntoutukseen lisäresursseja, uudistetaan sen sisältöä sekä korotetaan kansaneläkkeen tasokorotuksen yhteydessä ylimääräistä rintamalisää. Tavoitteena on turvata kaikille kuntoutusta haluaville säännönmukainen vuosittainen kuntoutus.

Rintamaveteraanien säännönmukainen kuntoutus tarkoittaa sitä, että halukkaat pääsevät kuntoutukseen vuosittain. Avokuntoutuksen osuutta nostetaan nykyisestä noin kolmanneksesta vähin-

tään 50 prosenttiin kuntoutettavista. Vuonna 2005 kuntoutukseen hakeutuu arviolta 52 000 veteraania ja 5 000 puolisoa. Kuntoutusvuorokausien lukumäärä rajataan nykyisestä 13 vuorokaudesta enintään 10 vuorokauteen. Muutos edellyttää veteraanikuntoutusasetuksen muutosta.

Vuonna 2004 kuntoutusmääräraha on 35,8 miljoonaa euroa. Vuoden 2005 veteraanikuntoutusmäärärahaa korotetaan 12 milj. eurolla, jolloin kokonaismääräraha vuodelle 2005 on 47,8 milj. euroa. Vuonna 2006 lisämäärärahan tarve vuoden 2004 tasoon verrattuna on noin 7 milj. euroa, vuonna 2007 noin 2 milj. euroa.

Rintamalisä ja ylimääräinen rintamalisä

Hallitus esittää kansaneläkeisiin 1.3.2005 lukien tasokorotusta, joka on noin 7 euroa kuukaudessa. Ylimääräisen rintamalisän suuruus määräytyy kansaneläkkeen perusteella. Kansaneläkkeeseen tehtävä tasokorotus korottaa myös ylimääräisen rintamalisän määrää 1.3.2005 lukien. Korotus on enimmillään 3,15 euroa kuukaudessa. Ylimääräisen rintamalisän korotuksen kustannusvaikutus on noin 1 milj. euroa vuodessa.

Kansaneläkkeen tasokorotus lisää verotuksen kautta monien eläkettä saavien nettotuloja, koska kunnallisverotuksessa hyväksyttävän eläketulovähennyksen määrä kasvaa kansaneläkkeen enimmäismäärän kasvaessa. Vaikutus kohdistuu kunnallisveroa maksaviin eläkkeensaajiin, lukuun ottamatta suurimpia eläke- ja muita ansiotuloja saavia.

Veteraanijärjestöjen toiminnan tukeminen

Valtakunnallisten veteraanijärjestöjen toimintaa tuetaan RAY:n vuosittain myöntämällä toiminta-avustuksilla. Vuonna 2004 tuki on yhteensä noin 1,4 milj. euroa. Veteraanijärjestöt ovat esittäneet, että avustusten taso jäädytettäisiin vuoteen 2007 saakka vuoden 2004 tasolle. Perusteluina on, että järjestöt joutuvat turvautumaan ulkopuoliseen työvoimaan yhä laajemmin, koska jäsenet eivät enää

ikänsä puolesta pysty toimimaan paikallisyhdistyksissä entisessä laajuudessa.

Veteraanijärjestöjen toiminta-avustus on perusteltua säilyttää vuoden 2004 tasolla vuoteen 2007 saakka. Sen jälkeen tilanne arvioidaan uudelleen.

Tammenlehvän perinneliiton toiminta saa tukea

Tammenlehvän perinneliiton perustava kokous pidettiin keväällä 2003. Yhdistys perustetaan virallisesti vuoden 2005 kansallisen veteraanipäivän pääjuhlan yhteydessä, Torniossa 27.4.2005. Perinneliiton tarkoituksena on hoitaa ja vaalia Suomen vuosina 1939–45 käymien sotien ja niiden veteraanien perintöä.

Valtioneuvosto on osallistunut valmis myötävaikuttamaan Perinneliiton toiminnan käynnistymiseen ja vaikiinnuttamiseen.

Valtio tukee taloudellisesti kansallista veteraanipäivää

Kansallista veteraanipäivää on vietetty vuodesta 1987 lukien. Sotiemme veteraanien arvostuksen lisäämiseksi valtioneuvosto päätti vuonna 1986 aloittaa kansallisen veteraanipäivän vieton vuosittain huhtikuun 27. päivänä, joka on Lapin sodan päättymisen muistopäivä. Samassa yhteydessä päätettiin, että valtio osallistuu valtakunnallisen pääjuhlan järjestämiskustannuksiin osoittamalla järjestävälle kaupungille avustuksen valtion talousarvion kautta.

Kyselytutkimukset

Kansanterveyslaitos teki vuonna 2004 sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiantona rintamaveteraaneille kohdistetun kyselyn, jossa selvitetään otostutkimuksen avulla veteraaniväestön terveydentilaa, toimintakykyä ja elinoloja. Samalla vastaajat arvioivat omaa toimintakykyään ja kuntoutustarvettaan. Tuloksia verrataan laajan Veteraani -92 tutkimuksen tuloksiin. Tuolloin tutkimuksen kohteena oli koko veteraaniväestö. Tutkimuksen tulokset ovat käytettävissä vuoden 2004 lopulla.

Rine 25-vuotisseminaari

Sosiaali- ja terveysministeriö järjesti juhlaseminaarin Säätytalolla 12. lokakuuta. Seminaariin oli kutsuttu veteraanijärjestöjen edustajia, kaikki neuvottelukunnan puheenjohtajina toimineet sekä virkamiehiä.

Rintamaveteraaniasiaain neuvottelukunta perustettiin 1979. Ensimmäisen kokouksensa neuvottelukunta piti 4.10.1979.

Tilaisuuden avasi kehitysohjohtaja **Klaus Halla**. Hän käsittelee Rintamaveteraaniasiaain neuvottelukunnan käynnistymistä, toimikunnan työn painopistealueita ja veteraanipolitiikan tulevia painopistealueita.

Veteraanin puheenvuoron piti filosofian maisteri **Esko Kosunen**. Hän on ollut mukana lähes neuvottelukunnan perustamisesta lähtien.

–1970-luvun puoliväliin tultaessa maamme kaksi ve-

teraanijärjestöä, silloinen Rintamamiesveteraanien liitto ja Suomen Sotaveteraaniliitto olivat turhautuneet kun niiden erikseen tekemät ja toisistaan usein jonkin verran poikkeavat aloitteet veteraanietujen parantamiseksi eivät näyttäneet johtavan toivottuihin tuloksiin. Rintamamiesveteraanien Liittoa ei vielä silloin ollut perustettu ja Sotainvalidien Veljesliitto oli omalla sarallaan jo usean vuosikymmenen aikana toimineena saanut sotainvalidien asiat varsin hyvälle tolalle.

Kaksi alustusta

Seminaarissa kuultiin kaksi esitelmää. Tutkimusjohtaja **Kaisu Pitkälän** aihe oli *Geriatrisen kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämishanke – tuloksista ja kuntoutuksen mallintamisesta*. Hanke on Vanhustyön keskusliiton hallinnoima ja raha-automaatti-

yhdistyksen rahoittama kuntoutuksen kehittämishanke 2002–2005. Hankkeen tavoitteena on selvittää kolmannen sektorin roolia ja mahdollisuuksia toimia geriatrisessa kuntoutuksessa, kehittää uusia helposti toteutettavia kuntoutusmuotoja ja tutkia niiden vaikuttavuutta ja selvittää geriatrisen kuntoutuksen solmukohtia.

Toisessa alustuksessa yli-lääkäri **Riitta Antikainen** esitteli Kansanterveyslaitoksen *Veteraanikysely 2004*. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää otostutkimuksella veteraaniväestön terveydentilaa, toimintakykyä ja elinoloja. Tuloksia verrataan Veteraani -92 tutkimuksen tuloksiin.

Ministeri isännöi

Sosiaali- ja terveysministeri **Sinikka Mönkäre** käsittelee puheenvuorossaan Rintamaveteraaniasian neuvottelukunnan merkitystä.

– Hiljaisen ja asiantun-

tevan vaikuttamisen kautta neuvottelukunta on saavuttanut itse asiassa paljon vahvemman aseman kuin pitämällä suurta ääntä julkisuudessa. Sen esitykset ovat olleet realistisia ja niillä on sen vuoksi ollut hyvät mahdollisuudet toteutua; ei läheskään aina heti seuraavana vuonna, mutta vähitellen.

Tätä syksyä voidaan pitää suomalaisen veteraanipolitiikan yhtenä kulminaatiopisteenä. Elokuun linjauksen tavoitteena on ollut kaksi asiaa. Ensimmäinen on kunnianosoitus veteraaniväestön suorittamista palveluista suomalaiselle yhteiskunnalle ja itsenäisyytemme hyväksi. Toisena tavoitteena on tukea keski-ikältään jo 83-vuotiaan väestönosan itsenäistä selviytymistä omassa kodissaan mahdollisimman pitkään. Tällöin avainkysymyksiä ovat rintamaveteraaneille tarjottava mahdollisuus vuosittaiseen kuntoutukseen ja sotainvalidien avopalvelujen kehittä-

minen. Kuntoutus edellyttää kunnilta myös sisällöllistä uudistamista, painottaen avo- ja kotikuntoutusta ja uusia toimintamalleja. Haluan erityisesti painottaa perinteisen laitostuntoutusmallin uudistamisen tarvetta.

Jo nykyisin on päästy monissa kunnissa kuntoutuksen säännönmukaisuuteen, kun veteraanikuntoutuksen tuoma mahdollisuus on yhdistetty omaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaan. Vain kuntatason päätöksiin voidaan avokuntoutuksen osuutta selvästi vahvistaa. Kuntoutuslaitokset voivat olla eräänlaisia kuntoutuksen osaamiskeskuksia, jotka tukevat avokuntoutuspainotteista toimintaa. Vanha laitostuntoutusmalli on joka tapauksessa tullut tiensä päähän; kuntoutettavien joukko ei enää ole sama kuin 10 – 20 vuotta sitten.

Teatterin värikäs syksy!

Meno Paluu...ja matka jatkuu
Tiedossa rakkautta, komelluksia, kohtaamisia, eroja ja tämän päivän kiehtovinta musiikkia!
Ensi-ilta 21.10.

Karuselli
Rodgers & Hammersteinin menestysmusikaali.
Pääosissa Taina Kokkonen ja Sami Kosola.

Gabriel, tule takaisin!
Mika Waltarin ikivihreä hurmurikomedia.

KOUVOLAN TEATTERI
Liput: (05) 7400 330, 7400 300 • www.kouvolanteatteri.fi

Avustuksia JR 7:n veteraaneille Ehrnroothin rahastosta

Jalkaväenkenraali Adolf Ehrnroothin jälkisaadoksessa mainittiin, että hänen elämäntyötään voidaan kunnioittaa rahalahjoituksin Sotaveteraanien tuki- ja perinnesäätiössä hänen nimeään kantavalle muistorahastolle.

Rahastosta myönnetään avustuksia taloudellisissa vaikeuksissa oleville veteraaneille. Osa varoista käytetään JR 7:n Tyrjän Rykmentin veteraaneille sekä sen

perinnetyöhön. Avustuksen saamisen edellytyksenä on, että veteraani saa ylimääräistä rintamalisää tai hänen, vaimonsa tai leskensä taloudellinen tila on vaikea. Avustusta voidaan myöntää sosiaaliin tarkoituksiin kuten asuntokorjauksiin, lääk- ja terveydenhoitokustannuksiin, erikoissilmälasiin hankintaan tms.

Avustusta haetaan JR 7:n perinnetoimikunnalle osoitettulla hakemuksella. Siinä tulee olla liitteenä mm. selvitys tuloista, varallisuudesta ja palveluksesta JR 7:n riveissä, asunnonkorjausneuvojan lausunto, selvitykset kokonaiskustannuksista, sairauden

laadusta, avustuksen käyttö-tarkoituksesta ja jäljennökset maksukuiteista.

Hakemukset tulee toimittaa vuosittain 15.12. mennessä JR 7:n perinnetoimikunnalle osoitteella: Juhani Hämäläinen, Linnankatu 30 A1, 57130 Savonlinna, puh. (015) 533 964 tai 0500 252 798, joka vastaa myös tiedusteluihin. Hakemuslomakkeita on saatavana perinnetoimikunnan jäseniltä.

Avustusten jako tapahtuu helmikuussa jalkaväenkenraali Adolf Ehrnroothin syntymäpäivän (9.2.) aikoihin.

Eri veteraaniliittojen paikallisyhdistysten toivotaan auttavan hakijoita.

JR 7:N PERINNETOIMIKUNTA
JUHANI HÄMÄLÄINEN

MOVICOL®

HOITAA PEHMEÄSTI UMMETUKSEN

MOVICOL ON TEHOKAS makrogoli (polyetyleeniglykoli) 3350
MOVICOL ON HYVIN SIEDETTY laktoositon, gluteiiniton, sokeriton
MOVICOL ON HYVÄN MAKUINEN sitruuna-aromi
MOVICOL ON HELPPÖ ANNOSTELLA 1 - 3 kertaa päivässä
MOVICOL lisää suolen sisällön vesimäärää pehmentäen ulostemassan
MOVICOL säilyttää elimistön elektrolyytti- ja nestetasapainon
MOVICOLiin ei totu ja teho säilyy koko hoidon ajan
 Annostus: Aikuisille ja yli 12 v lapsille aloitusannos yksi annosjauhe liuotettuna **puoleen** lasilliseen vettä kolme kertaa vuorokaudessa, jatkossa vähemmän; vain kerran vuorokaudessa.

MOVICOLia voidaan käyttää lyhytaikaisesti ja pitkäaikaisesti. Pitkäaikainen hoito voi olla tarpeen potilailla, joilla on vaikea krooninen ummetus liittyen MS-tautiin, Parkinsonin tautiin tai ummetusta aiheuttavaan lääkitykseen.

Odottaville ja imettäville äideille lääkärin määräyksen mukaan.

Pakkauskoot: 8, 20, 50 ja 100 annospussia

Apteekista myös ilman reseptiä

TUTUSTU KÄYTTÖOHJEeseen ENNEN MOVICOLIN NAUTTIMISTA

Myyntiluvan haltija:
Lääketehtäjä NORGINE Limited U.K.
Markkinointi: Sabora Pharma Oy
PL 20, 03601 Karkkila, p. 09-2257147
www.saborapharma.fi

JR 7:n kirkkopyhä

Marraskuun 14. päivänä vietetään Ruokolahdella Jatkosodan JR 7:n, Tyrjän Rykmentin kirkkopyhää. Tuolloin tulee kuluneeksi 60 vuotta siitä, kun silloinen rykmentin komentaja, eversti Adolf Ehrnrooth kokosi kotiutettavan rykmenttinsä soturit Ruokolahden kirkkoon jumalanpalvelukseen.

Tyrjän rykmentin vete-

raanit läheisineen kutsutaan muistelemaan tuota tilaisuutta.

Ohjelma:

Klo 10.00 Jumalanpalvelus Ruokolahden kirkossa, kunniaikänti sankarihaudoilla, lounas Immolan varuskunnassa

Klo 13.00 kotiuttamisjuhla. Jumalanpalveluksessa saarnaa rovasti Matti Hakkarainen. Juhlapuhujana on Nais-

ten Valmiusliiton puheenjohtaja Riitta Uosukainen. Tilaisuuksissa avustaa Lappeenrannan Seudun Veteraanikuoro sekä juhlassa Ratsoväen Perinnesoittokeuhla.

Tiedustelut ja ennakkoi-
moittautumiset 3.11.2004
mennessä: Juhani Hämäläinen 0500 252798, Jukka Kinnunen 040 7480785 ja Juha Koivisto 041 4948555.

Tarvittaessa sovitaan yhteiskuljetuksista.

JUHANI HÄMÄLÄINEN

Sotaveteraaneille muistomerkki Ruotsiin

Suomalaiset sotaveteraanit ja ruotsalaiset Suomen-vapaaehtoiset ovat saaneet tiettävästi ensimmäisen muistomerkkin Ruotsiin. Laatta paljastettiin lauantaina 28. elokuuta Tukholman läänin pohjoisosassa sijaitsevan Bron kunnan Finn-Päi-

vän yhteydessä.

Idean äiti on kunnassa toimivan Kalevan Senioritnimisen suomalaisyhdistyksen puheenjohtaja **Sirkku Vauhkonen**, joka lausui juhlaavieraat tervetulleiksi. Laatun paljasti juhlassa ulkoasiainsihteri **Vesa Häkkinen**

Suomen Tukholman suurlähetystöstä. Sen otti vastaan Bron kunnan edustajana kunnallisneuvos **Håkan Heglert**. Vastaanottopuheessaan hän kertoi, että muistolaatta kiinnitetään Bron kunnantalon seinään.

Sotaveteraanien edustajana kiitossanat lausui Ruotsin Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja Tauno Ahtila.

TAPANI KEKKI

Kuvassa veteraaniyleisöä (eturivi vasemmalta): Jouko Junttila (kameran kanssa), C.G. Johansson (Finlands Frivilliga), Tauno Ahtila, Seppo Kivisaari, Marketta Kivisaari, Osmo Kähkölä, Vilho Liimatainen, (kaksi viimeksi mainittua Taalainmaan suomalaisten sotaveteraanien edustajia) Bron torilla.

opkk.fi

OP-KIINTEISTÖKESKUS

Länsituulentie 8, 02610 Espoo, puh. 010 255 5930
Läkkisepänkuja 4, 02610 Espoo, puh. 010 255 5960
Iso Omena, Piispanilta 11, puh. 010 255 5935
Lippulaiva, Espoonlahdenkatu 4, puh. 010 255 6020

Kaustisen Joulu

Terveystalon joulupöytä on aikeiden aikeita:
Joulunruokaa, oluttia ja osallistumista, joululaulua, musiikkia ja monia elämyksiä!
Joulunruokaa, saunomista ja muita perinteitä!

5 vrk 359 € 22.12-27.12.2004	3 vrk 259 € 23.12-26.12.2004
---	---

Pakettipalvelut sisältävät:
Maukkaat täysihoidotuskaulat,
Paljon jouluisia ohjelmia ja
Hotellimajoituksen 2 hki

Joulun Kaustisella voit nauttia
lounasruokaa. Täällä on mukavasti
varaa lounas kassioleille 22.12.,
törelle 23.12. ja muunntalle 27.12.
Häidet eivät ole pöytäpöytä
lounas.

Majoitusmaksu yhden lounas
kassioleille peritään 22 € / hki.

TERVEYS KYLÄ
KANSANLAAKINTAKESKUS - TERVEYSHOTELLI

Pöytänoja 24, 03000 Kaustinen, puh. (03) 8012 131, fax (03) 8012 132, www.kausenlaakintakeskus.fi

Kevät Euroopassa!

6.- 13.05.2005 (8 pv)

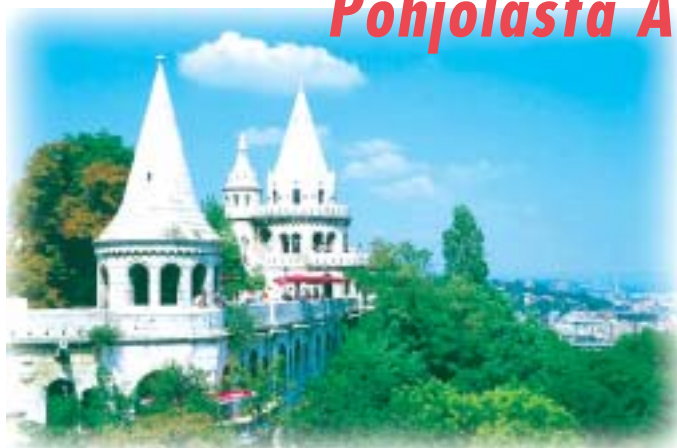
Suomi - Unkari - Slovakia -
Itävalta - Tsekki - Saksa -
Suomi

Matkan perushinta 1 090,-

Nopean varaajan etu 31.11.2004 asti 100,-

Maksat vain 990,-

Edullinen ja monipuolinen Ykkösmatkojen "Kevät Euroopassa" antaa läpileikkauksen viidestä Keski-Euroopan maasta silloin, kun Tonavassa ja Moldaassa vesi virtaa vuolaana ja alppiniityt aloittelevat kukintaansa! Lennämme ensin Budapestiin, jonka nähtävyyksiin tutustumme laajalla kiertoajelulla. Ilta kuluu hyvän ruoan, juoman ja unkarilaisen ohjelman parissa. Jatkamme Tonavan rantoja seurailleen Unkarin vanhaan pääkaupunkiin Esztergomiin ja sieltä Slovakian puolelle. Bratislavassa yövyimme. Suuntaamme Itävaltaan Salzburgin järviolueelle, pieneen St. Wolfgangin alppikylään. Teemme retken Saksan puolelle Hitlerin ajalta tunnetulle Kotkan-pesälle (sääolosuht. mukaan). Seuraavaksi Tsekin pääkaupunkiin, kultaiseen Prahaan, jossa aikaa myös ostoksille. Jatkamme Saksaan ja Dresdenin läpi, ohi Berliinin Pohjanmeren rannalle, Rostockiin. Palaamme Super Fast -laivalla Hankoon ja sieltä bussilla Helsinkiin.

Pohjolasta Alpeille ja Välimerelle!

16.4. - 24.4.2005 (9 pv)

Suomi - Saksa - Itävalta -
Sveitsi, Alppien ylitys - Italia
Välimeri - Ranska - Monaco -
Italian Gardajärven ja Milanon
kautta takaisin Suomeen

Matkan perushinta 1 390,-

Nopean varaajan etu 30.11.04 asti 100,-

Maksat vain 1 290,-

Uutuusmatkamme läpi Euroopan tarjoaa häkellyttävän valikoiman loistonähtävyyksiä! Hansalaivalla ensin Saksaan, josta bussilla kohti etelää: Bergen-Belsenin keskitysleirimuseoalueen kautta Baijeriin. Jatkamme "romanttista tietä" Rothenburgin ja Ulmin sekä Itävallan kautta Sveitsin alppimai-semiin. Liechtensteinin pikkuvaltio ohitetaan matkalla Lago Maggiore -järvelle. Välimeren rannan saavutamme Genovan kohdalla. Majoitumme kukkaisrivieralla San Remon lomakaupunkiin ja teemme retken Nizzaan ja Monacon ruhtinaskunnan maailmankuuluun Monte Carloon. Matka etenee Italiassa kauniiseen Piacenzan kaupunkiin ja sieltä Gardajärvelle Rivan vuoristomaise-miin. Täällä rentoudumme ja lepäilemme ennen loppu-matkan kohteita. Gardan maisemista jatkamme tutus-tumaan Milanon nähtävyyksiin. Illansuussa lähtö Finnairin lennolla mukavasti takaisin koti-Suomeen.

**Upeita
KIERTOMATKOJA
senioreille!**

Varaa matkasi ajoissa!

Euroopan kiertomatkat sisältävät:

- ❖ bussikuljetukset hyvätasoisilla suomalaisilla busseilla
- ❖ lentomatkat kohteisiin matkaohjelman mukaan
- ❖ laivamatkat matkaohjelman mukaan: laivassa 2 h hytti, päivälliset ja aamiaiset
- ❖ puolihoito matkan aikana, muina päivinä täyshoito
- ❖ runsaasti käyntikohteita ja retkiohjelmaa
- ❖ suomalainen matkanjohtaja ja kuljettaja

Varaukset: 08001-40060

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK

Ratamestarinkatu 11, 00520 Helsinki
puh. (09) 476 112

Vihdoinkin julkisuuteen

Arto Pietilä (toim.)

KOUKKAMIEHET KOLMELLA KANNAKSELLE

JR35:n upseerit kirjoittivat jo rintamalla kovista mottitaisteluista. Ennen julkaisematon. Kirvesjärvi, Vieljärvi, Hiisjärvi, Kristiani, Kutisma, Mäntyselkä, Ivaselkä, Kontiovaara, Malu, Poventsä.

Vain 16,90 + postik. 2,50 (norm 27,00)
Suoraan kustantajalta asevelihintaan
puh. 050-3639195
e-mail: arto.pietila@kustannushd.fi

Myös kirjakaupat kautta maan

www.kustannushd.fi

Onko Sinulla muistoja sota-ambulanssista

Hämeenlinnalaisen Vekka-Liikenteen Volvo m/1938 (rek SA-30217) on mahdollisesti ainoa säilynyt sota-ambulanssiksi muutettu linja-auto. Se toimi vuosina 1941–42 5. divisioonan 26. kenttäsaaralan ambulanssinautona. Jatkosodan alussa se siirtyi Hämeenlinnasta Sortavalan,

Luutalahden, Loimolan, Pitkärannan ja Salmin kautta Viteleeseen, missä se oli syksyyn 1942.

Suomen linja-autohistoriallisen Seuran aloitteesta on ryhdytty kirjoittamaan Tie-liikennemuseo Mobiliassa Kangasalla majailevan auton sota-aikaista historiaa. Teokseen kootaan muutakin tie-

toutta ja kuvauksia sodassa toimineista ambulanssibusseista.

Jos Sinulla on muistitietoja tai valokuvia tästä tai muistakin sota-ajan ambulanssibusseista, autat tämän sotaveteraaneja kiinnostavan historiikkihankkeen toteuttamista. Kirja on tarkoitus julkaista Suomen linja-auto-liikenteen 100-vuotisjuhlien yhteydessä kesäkuussa 2005.

Muistelut, kuvat ja vähäisetkin tiedot ja yhteydenotot toivotaan lähetettäväksi historiikkiin kirjoittajalle osoitteella:

STUART KÖHLER
Anttilankuja 1
13210 Hämeenlinna
puhelin 0400 774 680

miehelle
Erexo

HERÄTTÄÄ SEKSUAALISTA HALUKKUUTTA

Kliinisessä tutkimuksessa on todettu kuusi viikkoa kestäneen L-arginiinin päivittäisen käytön (miehillä 3000 mg päivässä) parantavan erektion muodostumista ja ylläpitoa. Tämän kautta myös miesten seksuaalinen suorituskyky ja tyytyväisyys sukupuolielämään lisääntyi. Vaikutus tulee erityisen selvästi esiin miehillä, joilla erektiohäiriö johtuu typpioksidin puutoksesta paisuvauskudoksessa. Typpioksidin puutos voi olla seurausta miehen ikääntymisestä.

3000 mg L-arginiinia (6 tablettissa) sekä miehen seksihalukkuutta edistävät potenssipuu-, punaviini- ja chilippuriute.

Täydennetty miehelle tärkeillä vitamiineilla ja hivenaineilla.

Erexo-valmisteen on koostanut lääketieteen tohtori Loukas Taitidis. Valmistus ruotsalaisessa lääkevalmistuksessa.

Luontoistuote- ja terveyskaupoista kautta maan.
Markkinoija: Fenno Natura, Tuusula www.fennonatura.fi

Veteraanien ja vanhusten asuntojen korjausavustus vuonna 2005

Veteraanien ja vanhusten asuntojen korjausavustustoiminta jatkuu myös ensi vuonna. Avustusta haetaan kunnalta, joka saa määrärahat Valtion asuntorahastolta. Avustus myönnetään sosiaalisin perustein, asunnossa asuvan ruokakunnan tulot ja varallisuus eivät saa ylittää asetettavia rajoja. Avustusten hakuaika päättyy maaliskuu-

huhtikuun vaihteessa 2005. Tarkempia tietoja korjausavustuksista saa korjausneuvojilta ja kunnista.

Veteraanien ja sotainvalidien asuntojen korjausneuvonta

Vanhustyön keskusliitolla on 16 alueellista korjausneuvojaa, jotka avustavat sotainvalideja ja veteraaneja asunnossa tarvittavien muutostöiden

suunnittelussa. Korjausneuvoja tekee tarvittavan paperityön eli tekee hankkeen luonnospiirustukset ja kustannusarvion sekä laittaa avustushakemukset liikkeelle. Tarvittaessa korjausneuvoja avustaa myös sopivan urakoitsijan löytämisessä. Korjausneuvojan tekemä työ on asiakkaille maksutonta, mutta remontin teko tietysti maksaa.

Vanhustyön keskusliiton korjausneuvojat:

ETELÄ-POHJANMAA	Harri Hietikko	(06) 414 2970	0400 260 962
HELSINKI	Tom Holmlund	(09) 412 2903	0400 609 577
KANTA-HÄME	Terho Pumpula	(03) 612 7845	0400 912 941
KYMI	Arja Hinkkanen	(05) 377 6777	040 545 2096
LAHTI	Kari Tahvanainen	(03) 734 0509	0500 494 766
LAPPI	Teuvo Junes	(016) 28 0364	040 557 2550
OULUN LÄÄNI	Tapio Karhu	(08) 816 2326	040 516 6738
PIRKKA-HÄME	Voitto Niska	(03) 255 1651	0400 649 199
POHJOIS-KARJALA	Lauri Takkunen	(013) 172 2607	050 540 7035
POHJOIS-SAVO	Pentti Heikkinen	(017) 262 0071	0400 371 586
SATAKUNTA	Taru Perämaa	(02) 677 0090	0400 852 727
SISÄ-SUOMI	Erkki Vesander		0400 162 494
SUUR-SAVO	Ismo Kortman	(015) 214 548	0500 651 737
UUSIMAA	Henning Ekholm	(09) 239 3805	0500 604 782
VAASA	Stig Björk	(06) 317 3611	0400 561 956
VARSINAIS-SUOMI	Antero Hiilesvuo	(02) 231 9128	0400 222 016

Korjausneuvonnan päällikkö, Jukka Laakso Vanhustyön keskusliitto, Helsinki
Puh. (09 3508 6036, gsm 040-502 3807, www.vanhustyonkeskusliitto.fi)

SÄHKÖMOPEDIT

Pegasos
3900€

Suoraan maahantuojalta!
Soita ja tilaa ilmainen esite!

LOM-TUOTE OY puh. 0400-785 105

Tarpan
3500€

Hercules Mini
3200€

Hercules
4650€

Veteraanit torjuivat Stalinin aikeet kahdesti

Talvi- ja jatkosodassa estettiin torjuntavoitoilla enemmän kuin Suomen valtaaminen ja miehittäminen. Stalin tavoitteli Suomen kolmimiljoonaisen kansan täydellistä tuhoamista. Venäjän arkistojen avautumisen jälkeen tiedetään, että Stalin olisi siirtänyt koko kansan asumaan kauas Venäjälle, 25 000 upseeria olisi toimitettu keskitysleirille ja suojeluskuntalaiset olisi teloitettu jo Suomessa.

Nämä tosiasiat kertoi kenraalimajuri **Jaakko Aatolainen** välirauhan solmimisen 60-vuotisjuhlassa, 19. syyskuuta Kokkolassa. Vuonna 1996 reserviin siirtynyt kenraali käsitteli puheessaan Stalinin Suomelle varaamaa kohtaloa.

Stalinin suunnitelman mukaan Neuvostoliiton piti talvisodassa vallata Viipuri neljässä päivässä. Helsingin valtaamiseen pitäisi riittää kaksi viikkoa ja koko Suomen valtaamiseen kolme viikkoa. Joulun mennessä 1939 Suomen kolmimiljoonainen kansa olisi siis joutunut Stalinin mielivallan alaiseksi. ”Suomen surkean varustautumisen Stalin varmasti tiesi, mutta eipä tainnut tuntea suomalaista sotilasta”, Aatolainen päätteli.

Jatkosodassa Stalinin tavoitteet olivat samat. Kolmenkymmenen divisioonan sijasta Suomen kimppuun heitettiin hyökkäämään sotilaita 50 divisioonaa. Suomalaisen kohtalo olisi suunnitelman mukaan ratkaistu kuudessa viikossa. Toisin kuitenkin kävi; pitkittyneen jatkosodan viimeinen näytös käytiin Tali-Ihantalan taisteluissa ja Stalinin aikeet torjuttiin toisen kerran.

Suomen kansan tuhoamisen väestösiirroilla ja teloituksilla olisi Aatolaisen arvion mukaan aivan varmasti toteutunut. Suunnitelmassa mainitussa 25 000 upseerin tuhoamisessa piilee tosin iso klappi, sillä luku oli kahdeksankertainen talvisodan ajan upseerimäärään verrattuna. Lukuun olisivat mahtuneet poliisit, opettajat ja kaikki muut Stalinin mielestä hankalat mielipidevaikuttajat.

”Kansamme osa oli rasakas. Stalinin meille varaama kohtalo ei koskaan toteutunut. Taisi olla yksi niistä harvoista asioista, joissa diktaattori ei päässyt päämääräänsä”, Aatolainen totesi.

Kenraalimajuri Jaakko Aatolainen antoi tunnustusta veteraaneille ja sota-ajan yli 100 000 lotalle, jotka vapauttivat aseelliseen puolustukseen ratkaisevan määrän miehiä. Myös presidentti **Risto Ryt** sai tunnustusta rohkeudesta, jolla hän hankki Saksalta tarvittavan tuen puna-armeijan massiivisen hyökkäyksen torjumiseen jatkosodassa. Taru veteraanien kunniakkaista teoista ei saa kuolla koskaan. Vaan sillä on aina sija uusien sukupolvien elämässä.

Maakunnan veteraaniväki täytti ensin Kaarlelan

kirkon ja muistojuhlissa viidensadan hengen Snellman-salin lähes ääriään myöten. Ruokailun juhlaväelle tarjosi paikallinen osuuskauppa. Kaksikielisessä jumalanpalveluksessa saarnasi kirkkoherra **Peter Kankkonen**. Piirin hengellisen toimikunnan puheenjohtaja, rovasti **Eero Palola** lähetti seppelepartion sankarihaudoille. Jumalanpalveluksessa avusti Kokkolan Nuorisosoyttokunta, **Pasi Ojalan** johtamana.

Juhlaan lausui tervehdysanat maakuntajohtaja **Altti Seikkula**, Vaasan Sotilasläänin tervehdyksen toi kommodori **Hannu Luukkonen** ja pääsihteeri **Pentti Kotoaro** puhui UNICEF:in Suomen lapsille antamasta avusta vuosina 1947–51. Päätössanat lausui juhlatomikunnan puheenjohtaja **Seppo Yli-Norppa**. Musiikista vastasi Pohjanmaan Sotilassoittokunta, johtajana **Hannu Haahkala**, oopperalaulaja **Hannu Ilmolahti** ja säestäjä **Kaarina Nisonen**. Vetelin mieskuoro esitti sota-ajan lauluja **Juha Saaren** johdolla. Jokilaaksojen nuoret tanssijat esittivät vaikuttavan *Kurjet* tanssiesityksen **Marketta Viitalan** ohjaamana, jonka musiikina oli virsisävelmä *Koska valaissee kointähtönen*. Ruokailupaikoilla esiintyivät Mäntykankaan koulun musiikkiluokkien oppilaat

PASI JAAKONAHO

Kuvassa oikealta edessä kommodori Hannu Luukkonen ja rouva Luukkonen, kenraalimajuri Jaakko Aatolainen, maakuntajohtaja Altti Seikkula ja pääsihteeri Pentti Kotoaro.

Sertex Oy

Helsinki

Saga Matkojen VIRO
jo 10 vuotta kylpylälomia Viroon

KYLPLYLÄLOMAT
1 vko ja 2 vkoa sis. kylpylähoidot
18 kylpylää eri puolilla Viroa

esim. Pirita Top Spa , Tallinna, th.....	alk. 269
esim. Laine , Haapsalu, th.....	alk. 269
esim. Valkoinen talo , Pärnu, th.....	alk. 349
esim. Tervise Paradiis , Pärnu, th.....	alk. 399

VIRKISTYSLOMAT
4 pv ja 5 pv, sis. kylpylähoidot

esim. Tallinna , Pirita Top Spa, th, 4 pv.....	alk. 109
esim. Pärnu , Sõprus, th, 4 pv.....	alk. 149
esim. Pärnu , Puistekolo, th, 5 pv.....	alk. 179
esim. Haapsalu , Laine, th, 4 pv.....	alk. 149

JOULUMATKALLE
Kylpylälomat 1 vko 19.-26.12.

Haapsalu alk. 299	Tallinna alk. 369
Saarenmaa alk. 269	Pärnu alk. 359

RUSSKIJÄTUNSET ERI PUOLILTA SUOMEA (Osamaksu) kointeskat 7 €/viikk

saga MATKAT
Albertink. 36 B, 4. krs, Helsinki
☎ (09) 612 3355
www.sagamatkat.fi

Tule viihtyisään Kyyhkylään!

- ◆ Laitoskuntoutus sotainvalideille ja veteraaneille sekä puolisoille • Toimintakykyluokat 1, 2 ja 3
- ◆ Laitoshoito sotainvalideille • Toimintakykyluokat 1, 2 ja 3
- ◆ Päiväsairaala, päiväkuntoutus ja avokuntoutus
- ◆ Kotikuntoutus ◆ Lottakuntoutus
- ◆ Muut palvelut • Lounas- ja tilausravintola
 - Bussiryhmät, syntymäpäivät, yritystilaisuudet
 - Kokouspalvelut • Liikunta- ja virkistyspaketit

Esteetön ympäristö, hoitohenkilökunnan ympärivuorokautiset palvelut ja erillinen dementiayksikkö.

Saimaan rannalla, 7 km Mikkelistä

KYYHKYLÄ

Kyyhkylän kuntoutussairaala

Kyyhkyläntie 9, 50100 MIKKELI, puh. (015) 20331

STORAENSO™

Stora Enso Metsä

www.storaenso.com/metsa

Vetres-tilaisuus Heurekassa

Nuoren sana veteraaneille, veteraanin sana nuorille

Vantaalla pidetyssä välirauhansopimuksen solmimisen 60-vuotistilaisuudessa osoitti Viljo Holopainen sanansa nuorille ja Ellinoora Havaste puolestaan puhui veteraaneille.

Nuoren ihmisen puheenvuoro sotien veteraaneille on sykkähdettävä ele, kun sanoja on edeltänyt esitelmä jatkosodan välirauhansopimuksen kovista vaatimuksista Suomelle. Vantaalla tiedekeskus

Heurekan tiloissa pidetyssä välirauhan solmimisesta 60 vuotta -tapahtumassa 14-vuotias peruskoulun yhdeksännen luokan oppilas **Ellinoora Havaste** käytti tällaisen puheenvuoron.

Ellinoora Havasteen iso-

vanhemmat ovat eläneet nuoruutensa sodan keskellä. Hän pohtikin sitä, minkälaista on eläminen silloin, kun muutenkin oli niukkaa ja yhtäkkiä isät ja veljet lähtevät sotaan. Eikä voinut tietää, palaavatko he. On pitänyt vain jatkaa töitään ja arkeaan, tehdä kaksinkertaisesti työtä, vaikka suru raastaisi.

Nuorena ihmisenä hänestä on vaikea edes kuvitella, minkälaista elämä olisi sodan keskellä. Muualla maailmassa tapahtuvat sodat ja terrorismi tuntuvat olevan liian kaukana. Ellinoora mietti sitäkin, onko hän kiittämätön ajatellessaan näin. Siitäkin huolimatta hän sanoo olevansa kiitollinen veteraaneille. Hän uskoo veteraanien nimenomaan halunneen, että heidän lapsensa ja lastenlapsensa saisivat elää hyvän ja huolettoman elämän itsenäisessä Suomessa, ilman pelkoa sodasta.

Jälkipolvilla vastuumaan turvallisuudesta

Veteraanin sanan nuorille käytti **Viljo Holopainen**. Hänelle tuo kuuden vuosikymmenen takainen välirauhansopimuksen päivä ei ollut ilon aihe. Kesän torjuntataisteluissa Neuvostoliiton

joukot olivat vallanneet vain neljäsosan siitä alueesta, joka jouduttiin luovuttamaan. Tämän seurauksena 370 000 karjalaista joutui toistamiseen jättämään kotinsa. Hänen vanhempansa kuuluivat tähän joukkoon. Siirtoväen joukossa oli varmaan kymmeniä tuhansia sellaisia, jotka jatkosodan aikana rakensivat uuden kodin tuhotun tilalle. Heille kotinsa jättäminen oli erikoisen raskasta; näiden joukossa myös vanhin veljeni.

Holopainen kehotti nuoria vierailemaan Karjalan taistelupaikoilla. Siellä voisi samalla kokea, millainen Suomi voisi olla, jos maa olisi miehitetty. Hän kehotti nuoria myös lukemaan veteraanipolven kohtalon vuosista. Näin heille avautuisi ovet siihen maailmaan, jossa veteraanit ovat viettäneet nuoruuttaan.

Sodan jälkeisinä vuosina on köyhästä Suomesta tullut rikas maa. Vaurauden ja hyvinvoinnin pohja on veteraanien rakentama. Jälkipolvien tehtävänä on säilyttää tämä maa sellaisena, jossa on turvallista asua.

Miehityksen uhka on sotavuosina ollut todellinen. Professori **Ohto Manninen** Sotahistorian laitokselta esitelmöi

niistä tilanteista ja suunnitelmista, joita Suomen miehittämiseksi oli olemassa. Sodan seurannaisvaikutuksien keskellä oli elettävä pitkään. Vasta Neuvostoliiton hajominen katkaisi kärjen pitkän tien linjalta, joka kohdistui Suomeen ja jonka seurauksena tilanne maassamme johti vuosikymmenien ajan yhä tehokkaampaan suometuttamiseen.

Välirauhansopimus kuusi vuosikymmentä sitten oli näin piirtänyt Suomen tulevaisuudelle rajat muussakin merkityksessä kuin varsinaisena rajanvetona. Kun aseet vaikenivat syyskuussa 1944, tilanne tuntui edelleen vaaralliselta, koska pelättiin Neuvostoliiton jonkun tekosyn nojalla jatkavan hyökkäystä Suomen armeijan mahdollisesti herpaantuessa aselevon johdosta.

Suomen johto tarkkaili kohtalotoverina pidetyn Romanian tapahtumia koko ajan. Juuri siellähän neuvostojoukot aloittivat uudelleen hyökkäyksen aselevon jälkeen, totesi Manninen.

LEILA LEHTIRANTA

On aika muistaa joulukortit

■ Nro 1

■ Nro 2

■ Nro 3

■ Nro 4

■ Nro 5

■ Nro 6

■ Nro 7

Liiton tunnuksella
varustetut tahtokortit
kirjekuorineen
Nro 1-6: 1 €/kpl
Nro 7: 2 €/kpl

Suomen Sotaveteraaniliiton myymälä palvelee

Tilaukset Sotaveteraaniliitosta

puh. (09) 6126 2014,

faksi (09) 6126 2020

sähköposti:

helenahornborg@sotaveteraaniliitto.fi

Myymälä:

Korkeavuorenkatu 41 A 7, 00130 Helsinki

Avoimena: ma-pe 8.30-16.00

Verkkokauppa osoitteessa:

www.sotaveteraaniliitto.fi

**Myös piiritoimistot
myyvät liiton
joulukortteja**

TYÖMME TUKEMISEKSI

SUOMEN SOTAVETERAANILIITTO

Korkeavuorenkatu 41 A 7, 00130 Helsinki, puh. (09) 6126 2014, fax 6126 2020

Hengellisen työn virikepäivä Piippolassa

Pohjois-Pohjanmaan Sotaveteraanipiirin hengellisen työn virikepäivä pidettiin 23. syyskuuta. Kokousväki oli Piippolan seurakunnan vieraina. Seurakuntakoti liputuksineen ja ulkotulilinen tervehti kauniissa syysäässä kokoukseen tulleita. Tapahtumaan oli kut-

suttu seurakuntien nuorempaa papistoa. Alkuhartauden piti kirkkoherra **Erkki Piri** Piippolan kirkossa. Tilaisuuteen sopi erinomaisesti Piippolan käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen nuorten opiskelijoiden esiintyminen. Nuoret lauloivat hartaustilaisuudessa *Veteraanin iltahuuto* -laulun kanttori **Unto Määtän** johdolla.

huuto -laulun kanttori **Unto Määtän** johdolla.

Tilaisuuden avauksessa **Aarno Strömmer** kertoi veteraanityöstä, veteraanijärjestöistä ja veteraanien elämäntilanteista. Veteraanien hengellisestä työstä, ikääntyvien veteraanien hengellisistä tarpeista, seurakuntien tuesta ja alueellisista kirkkopäivistä alusti **Jaakko Granlund**. Veteraanien puheenvuorossa **Simo Miesmaa** käsiteli seurakuntien osuutta vete-

raanien hengellisessä työssä. Hyvin elämänläheisesti ja koskettavasti hän kuvasi veteraanien omakohtaisesti kokemaa tuntoa läheisen elämäntilanteen poistua viereltä.

Alustusten pohjalta käytiin vilkasta keskustelua. Todettiin, että yhteistyötä veteraanien ja nuorempaan sukupolven välillä tulee kehittää. Esimerkkinä mainittiin veteraanien osallistuminen ripikoulutilaisuuksiin, myös ohjelmalliset iltanuotiot ja vastaavat ovat toivottavia. Eräät seurakunnat järjestävät veteraaneille leiripäiviä, joihin voidaan kutsua nuoria mukaan.

Palveluiden tulisi lähteä veteraanien tarpeista ja yksinäisyyden ongelmat pitää työssä huomioida ja mm. kotikäynnit ovat tarpeellisia ja toivottavia. Hartaustilaisuuksissa tulisi aihepiirien ja virsien olla tuttuja veteraaneille. Hengelliset muistipiirit ja laulukerhot pienemmissä ryhmissä toteutettuina tukevat yksilöllisyyttä.

Perinteen siirtämisestä tuleville sukupolville keskusteltiin. Jaakko Granlund kertoi esimerkinomaisesti, miten itäisen Suomen alueellisessa

kirkkopäivässä ennen loppuvirttä otettiin 18 airueina toiminutta nuorta yleisön eteen. Heille annettiin oma tehtävä tulevalle vuosikymmenelle. Kun tulee vuosi 2017, miten järjestätte Suomen 100-vuotisjuhlan? Vastuuta ja tehtäviä voimien vähetessä siirretään kaikilla tasoilla nuorempien hoidettavaksi.

Alueellisten kirkkopäivien antia ja toteutusta pidettiin onnistuneena. Veteraanijärjestöt yhdessä seurakuntien, paikallisten yhteistyökumppaneiden ja puolustusvoimien kanssa ovat voineet ne hyvin toteuttaa. Toivottiin, että alueellisten kirkkopäivien pitämistä jatkettaisiin vielä vuoden 2005 jälkeenkin.

Nuorempaan papiston ja veteraaniväen puheenvuoroista tuli esille halu toimia yhdessä. Tilaisuuden sanoma oli, että kotiseurakunnat palvelijoinaan ymmärtävät ikääntyvää veteraanisukupolvea ja sen tarpeita. Tapahtumat, joissa voidaan avoimesti keskustella asioista ja toiveista, ovat avartavia ja tervetulleita.

MARTTI LAMMINAHO

Hengellisen työn virikepäivässä oli mukana 50 osallistujaa piirin yhdistyksistä ja alueen seurakunnista.

Itsenäinen Suomi – yhteinen vastuu

Veteraanijärjestöjen yhteinen isänmaallinen ja hengellinen juhla 19. syyskuuta Kankaanpään seurakuntakeskuksessa kokosi yli 400 henkeen nousseen vierasjoukon. Tilaisuuden tervehdyssanat esitti kiinteistöneuvos **Reijo Orhanen**. Satakunnan Sotilasosittokunta johtajana musiikkikapteeni **Riku Huhtasalo** soitti Sibeliuksen *Poloneesin* ja *Finlandian*.

Kenraaliluutnantti **Ilkka Ranta** käsitteli aluksi juhlapuheessaan Suomen itsenäisyyttä ja sen saavuttamiseen ja säilyttämiseen vaikuttavia tekijöitä. Hän totesi meillä perinteisten itsenäisyysjuhlien olevan luonteeltaan vakavia ja arvokkaita eivätkä eloisia karnevaaleja. Itsenäisyyden saavuttamiseen on sisällynyt niin monia vaikeita ja järkyttäviäkin vaiheita, että tämän päivän nuori suomalainen voi niitä tuskin edes mielessään kuvitella. Itsenäisyytemme historiaan perehtyminen hiljentää ja vakavoittaa. Toisaalta men-

neisyys, nykyisyys ja tulevaisuus liittyvät ketjuna toisiinsa. Oman aikamme tapahtumia ja tarvittavia ratkaisuja tulevaisuuden haasteisiin on lähes mahdotonta ymmärtää ilman historian perspektiiviä. Sankarihaudoille laskeutuneet seppeleet kertovat syvästä kunnioituksesta kaatuneita veteraanejamme kohtaan ja keskuudessamme vielä elävät veteraanit ovat isänmaamme kunnioitettavia, jotka yhä puolustavat maata maineellaan.

Meillä on täysi syy kiittolaisuuteen, itseluottamukseen ja lujaan tulevaisuuduskatoon. Itsenäisyysjuhlamme on syytä olla perussanomaltaan arvokas ja itsenäisyytemme rakentajia ja puolustajia kunnioittava. Kannustakoon kansamme luottamus ja isänmaan onni meitä jatkuvasti yhteisiin ponnistuksiin kotiemme, avuntarpeessa olevien ja koko yhteiskunnan hyväksi. Kenraaliluutnantti Ilkka Rannan sanoin, ”Muitakaa aina, että pienen maan suurin voima on vas-

takin yksimielisyys ja yhteisvastuu.”

Suomen Sotaveteraaniliiton toiminnanjohtaja **Markku Seppä** toi liiton tervehdyksen. Hän mainitsi veteraanijärjestöjen toimineen pitkään hyvässä yhteistyössä. Keski-ikäistään 83-vuotiaat veteraanit ovat kunniakansalaisiamme. Uhrauksiltaan he pelastivat maamme ja

jälleenrakensivat maan, josta meidän nuorempien on ollut helppo jatkaa. Kunniakansalaisemme tarvitsevat lähivuosina hoivaa ja tukea. Se on meidän kunniavelkamme heitä kohtaan.

Sotilasosittokunta esittämän *Veteraanin iltahuudon* jälkeen juhla jatkui hengellisellä osuudella, jonka toimitti Kankaanpään seurakunnan kirkkoherra **Keijo Rainerma**.

Veteraanijuhla, jonka jär-

jestivät Vapaussodan Satakunnan Perinneyhdistys ry, Kankaanpään seudun Sotainvalidit ry, Kankaanpään Sotaveteraanit ry, Rintamaveteraanit ja Pohjois-Satakunnan Sotilaspoikien Perinnekerho ry päättyi Sotilasosittokunnan ja yleisön yhteisesti esittämään *Maamme* lauluun.

REIJO ORHANEN

Veteraanijärjestöjen järjestämään kansalaisjuhlaan Kankaanpään seurakuntakeskuksessa osallistui yli 400 henkilöä.

Sydämellä ja huumorilla – kuin silloin ennen

Sota-ajan ikimuistoisiin viihdetilaisuuksiin kuuluivat asemiesillat. Ne olivat aina tupaten täynnä väkeä, ja ihmisiä jäi ovien ulkopuolellekin.

Historia toisti tässä itseään, kun Jyväskylän yliopiston juhlasalissa järjestettiin syyskuuisena iltana Asemiesilta nro 13. Nytkään kaikki halukkaat eivät valitettavasti mahtuneet sisään.

Kuluvan vuoden aikana on järjestetty eri puolilla Suomea alkuperäisen konseptin mukaisia asemiesiltoja. Viimeinen järjestysnumeroltaan 15. pidetään ensi keväänä Helsingissä. Tilaisuuksien järjestäjinä toimivat Sotainvalidien Veljesliitto ry, Suomen Sotaveteraaniliitto ry, Rintamaveteraaniliitto ry, Rintamanaisten Liitto ry ja Suomen Lottaperineliitto ry sekä järjestävän paikkakunnan paikallisjärjestöt.

Jyväskylän juhla alkoi perinteiden mukaisesti Ilmavoimien Soittokunnan esityksellä *Marsalkan hopeatorvet*. Soittokuntaa johti musiikkimajuri **Pekka Kajander**. Puolustusvoimien tervehdyksen toi ilmavoimien komentaja, kenraaliluutnantti **Jouni Pystynen**. – Nyt Suomessa virallisestikin - maan korkeinta johtoa myöten - voidaan avoimesti tunnustaa veteraanien merkitys. Vaikenemisen vuodet ovat ohitse.

Tämän jälkeen seurasi musiikkia: aluksi Ilmavoimien Soittokunta esitti sota-

ajan sävelmiä, jonka jälkeen trubaduuri **Esa Niemitalo** tunnelmoi kitaroineen. Asemiesiltoihin kuului liikunta- ja tanssiesityksiä. Niin nytkin kun **Jyväskylän naisvoimistelijat** veikistelivät *Tykkitehtaan tyttöinä*.

Yksinlaulua esitti baritoni **Kalle Kinnunen**. Mieleenpainuva laulu oli kotikylän pojan Lassi Utsjoen säveltämä *Vartiassa*, jossa yössä yksinään seisova sotilas tuntee varjelevansa niin aseveljiään kuin

omaisiaan ja jonka jaksamisesta Tuntemattoman sotilaan sotamies Honkajokikin oli huolissaan. *Näin yössä yksin seison ja teitä muistelen ja rukoulen mä suojaa puolestanne. Te, isät, äidit, veljet ja siskot rakkahat mä olen täällä teidän turvananne*. Laulun sanoittaja, myös jyväskyläläinen, **Elli Tuomisto-Pajukanta** oli juhlassa läsnä ja kertoi yleisölle sanoituksensa syntyhistorian. – Oli tuolloin poikkeuksellisen kirkas täh-

tiyö ja yksi tähti erottui erityisesti loistollaan. Näky yhdisti minut tuohon kuvittelemaani vartijaan ja siitä teksti sai alkunsa.

Ennen väliaikaa laulettiin yhdessä *Äänisen aallot*, suomalaisten vastaveto vanhoille venäläisvalsseille. Väliaikakahvien jälkeen asemiesilta jatkui lottapukuihin sonnustautuneen Con Fuocco -kuoron herkillä tulkinnoilla *Riepmatosta, Sinisestä huivista ja Kodin kynttilöistä*.

Hauskasti hanurilla soitelivat ja jutustelivat **Seppo Soittila** ja **Matti Lepänhaara** päättäen esityksensä sota-ajan viihdekonser ttien pakolliseen *Säkkijärven polkkaan*. Jonglööri **Jani Suihkonen** taituroi *Rautaa ilmassa* ja sai tempuillaan yleisön pidättämään henkeään.

Jyväskylän sotaveteraanikuoro johtajanaan **Nikke Isomöttönen** lauloi muuan muassa toisen maailmansodan epäviralliseksi tunnus sävelmäksi nousseen *Lili Marlenen*. Ennen Sillanpään *Marssilauluun* päättynyttä asemiesiltaa Ilmavoimien Soittokunta esitti vielä sokerin Usko Kempin suosikkislaagereita. Tilaisuuden kuuluttajana ja tilannekomiikan verrattomana taitajana toimi **Jaakko Salonoja**.

Asemiesillat perustettiin alun perin kansakunnan ikäväntorjuntaan ja yleistä mielialaa – kodeista korsuihin – kohottamaan. Sotiemme veteraanien ansiosta me olemme saaneet elää 60 vuotta rauhassa, mutta maailma kuohuu ympärillämme. Pitkä, pimeä syksy ja kylmä, luminen talvi ovat edessämme. Asemiesilta N:o 13 viihdyttävyydessään ja nostalgisuudessaan vastasi ansiokkaasti myös meidän läsnäolleiden ikäväntorjuntaan.

ANNA-LEENA
PÄNKÄLÄINEN

Ilmavoimat luovutti Jyväskylän Reserviupseerit ry:lle 2 kpl Suomi kp m/31 käytettäväksi kunniavartiotehtävissä mm sankarihautausmaalla. Jyväskyläläiset reserviupseerit ovat kiitettävästi tiivistäneet yhteistyötään veteraanijärjestöjen kanssa. Vasemmalta varapuheenjohtajat Pekka Nupponen, Pekka Elomaa ja puheenjohtaja Santeri Heinonen sekä ilmavoimien komentaja, kenraaliluutnantti Jouni Pystynen.

Tule viettämään tunnelmajoulu
Lappeenrannan Kylpylaitoksella.

Joulu
perinteisessä
kaupunkikylpylässä

Joulupakettimme
23.-26.12.2004

Sisältää perinteiset ja runsaat
jouluateriat sekä joulunajan
ohjelmaa.

Joulupaketti

2-h huoneessa265 €/hlö
1-h huoneessa340 €/hlö

Lappeenrannan
Kylpylaitos

Ainonkatu 17, 53100 Lappeenranta
Puh. (05) 616 7201, Fax (05) 616 7200
www.kylpylaitos.com

EGYPTI

NIILIN RISTEILY

M/S DOMINA PRESTIGE EMILIO CRUISE*****

-Yhdistelmä nautinnollista risteilyä ja Egyptin kulttuuritaiteita.

ALK.

Hinnat sisältävät täysihoidon

6 ja 13.12	795 hlö/vk	10 ja 17.1	825 hlö/vk
20.12	935 hlö/vk	24 ja 31.1	815 hlö/vk
27.12	965 hlö/vk	7.2	795 hlö/vk
3.1	835 hlö/vk	14 ja 21.2	835 hlö/vk

LUXOR

6 ja 13.12	Hot.TUTOTEL***AK	435 HLÖ/VK
20.12	Hot.TUTOTEL***AK	645 HLÖ/VK
27.12	Hot.TUTOTEL***AK	665 HLÖ/VK
3.1	Hot.ISIS PYRAMISA****AK	545 HLÖ/VK
10.1	Hot.ISIS PYRAMISA****AK	525 HLÖ/VK
LISÄVIKKO HURHADASSA		ALK. 280 €

Egyptin hintoihin lisätään viisumi 25 € / passi.

www.matka-monte.fi

VARAUKSET:

DOMINA
Matka-Monte

(09) 774 3850

ma 9-18, ti-pe 9-17,
la-su 10-14

Myös paikallisista
matkatoimistoista

NOUDA
ESITE:

Lääkärin ilmoitusvelvollisuus potilaan ajokykyä arvioitaessa

Syyskuun alusta tuli voimaan tieliikennelain (267/1981) uusi 73 a § (113/2004):

”Sen estämättä mitä tietojen salassapitovelvollisuudesta säädetään, lääkärin on todetessaan ajokorttiluvan hakijan tai ajo-oikeuden haltijan terveydentilaan muuten kuin tilapäisesti heikentyneen siten, ettei hän enää täytä 70§:n 1 momentissa tarkoitettuja ajokorttiluvan myöntämisen edellytyksenä olevia terveysvaatimuksia, ilmoitettava siitä ajo-oikeusasiassa toimivaltaiselle poliisille”. Ennen 1 momentissa tarkoitettua ilmoituksen tekemistä potilaalle on kerrottava velvollisuudesta ilmoituksen tekemiseen ja terveydentilan vaikutuksesta ajokykyyn.

Tämä uusi säännös on aiheuttanut paljon keskustelua, jopa turhia pelkoja myös veteraanien keskuudessa. ”En taida mennä hakemaan enää lääkärintodistusta kuntoutusta varten, jos ottavat kortin pois”. Näin yksinkertainen asia ei kuitenkaan ole, joten on syytä avata asiaa hiukan enemmän.

Normaalissa arkielämässä jokainen kuljettaja vastaa itse omasta ajamisestaan. Terveydentilan muutokset tiedotetaan ja yleensä ajokortista luovutaan, kun tunnetaan, ettei auton ajamiseen enää turvallisesti kyetä.

Henkilön sairastuessa lääkäri pyrkii tukemaan ajokyvyn säilymistä mahdollisimman pitkään hoidolla ja neuvonnalla. Ilmoitus tehdään vasta siinä vaiheessa, kun ajokyky ei enää voida palauttaa. Päivystysluontoiset ja muut yksittäiset lääkärisä käynnit eivät yleensä mahdollista sen selvittämistä, onko terveydentilan heikentyminen pysyväisluontoista. Lääkärin on kuitenkin aina kerrottava potilaalle esimerkiksi lääkityksen tai sairauden tilapäisestäkin vaikutuksesta ajokykyyn.

Useimpien sairauksien aiheuttama ajokyvyn menetys on tilapäinen ja ajokyky vaihtelee sairauden aiheuttamien oireiden vaikeusasteen ja hoitotoimenpiteiden vaikutuksen mukaisesti. Tarvittaessa lääkäri suullisesti kieltää silloin ajamasta autoa, kunnes tila on korjaantunut. Näissä

tapauksissa ei tehdä ilmoitusta poliisille.

Ajokortin hakijan on käytävä läpi asianmukainen tutkimus, jolla varmistetaan, että hänellä on moottoriajoneuvon kuljettamiseen riittävä terveydentila.

Näkökyvyn tutkimuksessa kiinnitetään erityistä huomiota näön tarkkuuteen, näkökenttään, hämäränäköön ja eteneviin silmäsairauksiin. Silmälääkärin kanssa keskustelu ja näön tarkastus selvittävät tilanteen.

Jos kuljettajalla on liikuntarajoituksia aiheuttava etenevä sairaus, henkilö on tutkittava säännöllisesti sen varmistamiseksi, pystyykö hän ajamaan turvallisesti. Tarvittaessa voidaan selvittää ajoneuvoon tarvittavat muutokset ja ajohallintalaitteet, jotka mahdollistavat autolla ajamisen vaikka fyysinen vamma olisikin pysyvä.

Sydän- ja verisuonitaudit ovat yleisiä sairauksia, joissa kuljettajan sydän tai verenkiertojärjestelmä voi äkkiä pettää niin, että aivotoiminta äkillisesti häiriintyy ja tämä vaarantaa liikenneturvallisuuden. Kuitenkin yleisissä terveysvaatimuksissa ajokorttiasetuksen mukaan ajokortin voi uudistaa myös sellaiselle henkilölle, jolla on sydämentahdistin, kun potilas on asiantuntijalääkärin hoidossa ja käy säännöllisesti tarkastuksissa.

Diabetesta sairastavan ajoterveyden ja hoidon seurannan tulee olla säännöllistä. Liikenneturvallisuuden kannalta on tärkeää ottaa huomioon, että henkilö, jonka verensokeriarvot eivät pysy ns. tasapainossa vaan saattavat äkillisesti ja ilman ennako-oireita aiheuttaa tajunnanhäiriöitä, on riski itselle ja muille tiellä liikkujille.

Neurologin lausunto tarvitaan arvioitaessa mm. seuraavia sairauksia sairastavien ajokykyä: epilepsia, dementia, aivovammojen tai neurokirurgisten toimenpiteiden jälkitila, Parkinsonin tauti, MS-tauti ja etenevät hermostolliset sairaudet.

Dementiaa sairastava henkilö ei tavallisesti itse tiedosta alentunutta ajokykyään. Lievissä demensiatapauksissa tarvitaan aina erikoislää-

kärin tutkimus ja tarvittaessa ajokoe. Keskivaikea ja vaikea dementia merkitsevät aina ajoterveydellistysten puuttumista ja kuuluvat ilmoitusvelvollisuuden piiriin.

Jos lääkäri toteaa, että tutkittava ei täytä enää ajokorttiluvan edellyttämiä terveysvaatimuksia ja tila on todettu asianmukaisilla tutkimuksilla, on ajokortista luopuminen kaikkien osapuolten etu. Yhteinen keskustelu avoimesti terveydenhuollon henkilöiden kanssa auttaa tilanteen selkiyttämässä. Jos kuljettaja tuntee itsensä epävarmaksi liikenteessä, voi hakea tietoa ja taitoa lisää muuttamalla ajotunnilla. Opetusta saa autokoulussa. Liikenneturva järjestää ikä-ihmisten ajokursseja.

Eri paikkakunnilla on ajotaitoa ylläpitäviä luentoja ja ajoharjoituksia sisällytetty veteraanikuntoutuksen yhteyteen. On ymmärrettävää, että varsinkin haja-asutusalueilla asuvilla veteraaneilla on pelko kortin menettämisestä. Pahimmillaanhan se saattaa johtaa siihen, että kotona selviytyminen on mahdotonta palvelujen ollessa kaukana yleisten kulkuyhteyksien puuttuessa.

Elämäntilanteet ovat kuitenkin muuttuvia ja avoin keskustelu hoitavan lääkärin kanssa vähentää epävarmuutta. Lääkäri ei varmaankaan tee ilmoitusta ilman todellista syytä. Jos tämä todellinen syy on olemassa, auton avaimet on jätettävä naulaan, vaikka se kipeää tekisi-kin.

ANNI GRUNDSTRÖM
PUH. (09) 6126 2013

PIKKUJOULUT JA UUSI VUOSI

SYKSY SAAPUU, TALVI TEKEE TULOON, JOULU OVELLE KOLKUTTA!

Joulu tulee syksyn jälkeen, meillä monipuolisia pikkujoulupaketteja sekä perinteinen Joulu ja Uusi Vuosi!

Tule ja tutustu! Viihdy ja virkisty!

Pyydä tarjouksemme!

LAUTSIA

14680 Alvetula (Hauho) p. 03 647 080
lautsi@lautsia.fi
www.lautsia.fi

Pangamanta

72400 Pietävesi p. 017-6150 600
pangamanta@pangamanta.fi
www.pangamanta.fi

08-782210

Hyvän Palvelun Koti

Tarjoamme palveluja sotaveteraaneille yli 10 vuoden kokemuksella:

- asumispalveluja täysihoidolla kodikkaissa tiloissa
- lyhytaikaisia lomajaksoja • päiväpalveluja
- kotisairaanhoidopalveluja

Soita tai tule käymään kerromme lisää!

Pyhäsalmen PALVELUKOTI

JAATINEN OY

Toipilaspolku 4, 86800 Pyhäsalmi, p. 08-782 210

OULUNKYLÄN KUNTOUTUSSAIRAALA

Oulunkylän kuntoutussairaala tarjoaa veteraaneille

LAITOSKUNTOUTUSTA kotikunnan maksusitoumuksella. Hae lääkäriltä tähän tarkoitukseen lähete.

PÄIVÄKUNTOUTUSTA kotikunnan maksusitoumuksella. Hae lääkäriltä tähän tarkoitukseen lähete. Päiväkuntoutujille kuuluu kuljetus, aamupala, lounas ja päiväkahvi. Jokaiselle päivä kuntoutujalle varataan oma vuodepaikka lepoa varten.

AVOKUNTOUTUSTA lääkärin lähetteellä. Tarjoamme korkeatasoista fysioterapiapalvelua. Avokuntoutujilla on mahdollisuus osallistua hoitopäivinä myös yleisiin liikuntaryhmiin, käyttää sauna- ja allastiloja valvonta-aikoina ja ruokaila maksua vastaan klo 11.10-12.45. Fysioterapia on avoinna ma-pe klo 7.30-15.45, ajanvaraus puh. (09) 7527 1046.

Käskynhaltijantie 5, 00640 Helsinki, puh. (09) 752 712

Tervetuloa Oulunkylän kuntoutussairaalaan!

PERINTEINEN KARJALAINEN PIKKUJOULURISTEILY TALLINNAAN 21.-22.11.2004 m/s ROMANTIKALLA

alk. 39€/hlö

sisähytti B-4 sis. bussikuljetuksen Länsisatamaan

alk. 54€/hlö

ulkohytti A-4

alk. 22€/hlö

sisähytti B-4 ilman bussikuljetusta

alk. 31€/hlö

ulkohytti A-4

RISTEILYAIKATAULU

Helsinki - Tallinna mahtini	Tallinna - Helsinki
18.30 - 22.00	08.45 - 13.30
	13.30 - 18.45

Hintaan sisältyy:

- Bussikuljetus Helsinkiin ja takaisin.
- BUSSIREITIT ERI PUOLILTA SUOMEA
- KARJALAINEN PIKKUJOULU Starlight Palacessa 18.30 - 20.30 Kuohuviini Tilaisuuden juontaa Ilmari Hakala Laulaja Kiti Neuvonen
- Risteilyohjelma laivalla
- Karjala-lehden info-piste ja paljon ohjelmaa koko risteilyn ajan.

Pakettimaksu 80€/vuosi

LomaLinja

tournee

Aleksanterinkatu 29, 33100 Tampere
puh. (03) 3140 3300, ryhmät (03) 3140 3310
lomalinja@tampere.tournee.fi
www.lomalinja.fi

Veteraanipalvelua Kokkolassa

Vuonna 2001 tehtiin Kokkolan kaupungin valtuustossa aloite, jossa esitettiin, että Kokkolan kaupunki kiinnittäisi erityistä huomiota Kokkolassa asuvien sotaveteraanien terveydenhoitoon ja kuntoutukseen. Tähän tulisi sisällyttää kaupungin toimesta ainakin vuosittainen kuntotarkastus sekä ilmaiset uimaliput Kokkolan vapaa-aikakeskukseen.

Kaupungin hallitus lähetti aloitteen lausuntoa varten perusturvalautakunnalle, joka puolestaan pyysi lausunnon Veteraaniasian neuvottelukunnalta ja Kokkolan seudun terveyskeskuskuntayhtymältä.

Prosessi johti siihen, että Kokkolan terveyskeskustyhtymä esitti 8.1.2002, että kaupunki varaa terveyskeskusmaksuihin 10 091 euron määrärahan. Lisäksi esitettiin, että rintamatunnuksen omaaville kokkolalaisille suoritettavaa terveystarkastusta varten palkataan terveyskeskukseen terveydenhoitaja 6kk:n ajaksi ja kaupunki varaa projektiin 15 137 euron lisämäärärahan. Perusturvalautakunta käsitteli asiaa 30.1.2002 ja päätti antaa valtuustolle lausunnon, joka sisälsi esityksen siitä, että terveyskeskus yhteistyössä perusturvakeskuksen kanssa suunnittelee **Veteraanien terveysprojektin**, joka toteutetaan vuonna 2003.

Perusturvajohtaja nimesi projektia varten työryhmän.

Veteraanien terveysprojektin tavoitteet ja painopistealueet

Yleiset tavoitteet:

- Tukea veteraanien asumista omassa kodissa niin pitkään kuin mahdollista
- Ennaltaehkäistä veteraanien toimintakyvyn alenemista
- Parantaa veteraanien toimintakyvyssä todettavia puutteita yksilöllisesti suunnitelluilla hoidoilla ja kuntoutuksella.

Kohdennetut tavoitteet:

- Järjestää rintamatunnuksen omaaville sotaveteraaneille mahdollisuus ilmaisiin terveyskeskuskäynteihin.
- Järjestää heille ilmainen terveydenhoitajan terveys- ja kuntotarkastus.
- Laatia terveydenhoitajan käynnin yhteydessä hoito- ja palvelusuunnitelma.

Kohderyhmänä oli Kokkolan kaupungissa asuvat rintamatunnuksen omaavat sotaveteraanit. Ehkäisevien kotikäyntien ulkopuolelle rajattiin valvotussa kotisairaanhoidossa ja laitoksissa olevat pitkäaikaispotilaina olevat sotaveteraanit, samoin veteraanien puoliset ja lesket jäivät pois terveysprojektista.

Projektin terveydenhoitajaksi valittiin terveydenhoitaja **Christin Isaksson-Parpala**.

Kohderyhmään kuuluville lähetettiin kirje, jossa kerrottiin terveysprojektista, osallistumisen vapaaehtoisuudesta, maksuttomasta

Terveydenhoitaja Christin Isaksson-Parpala ja osastonhoitaja Satu Lohilahti edessään Veteraanien terveysprojektin loppuraportti.

terveyskeskuslääkärin käynnistä sekä tarjottiin kotikäyntiä.

Hankkeen aikana on tehty 566 kotikäyntiä. Kotikäyntien pohjalta on koottu mittava tietopaketti, jonka pohjalta pyritään toteuttamaan edellä tekstissä esitetyt tavoitteet.

Yhteenvedon projektista ovat laatineet osastonhoitaja **Satu Lohilahti** ja terveydenhoitaja Christin Isaksson-Parpala

Muutamia poimintoja projektityhteenvedosta:

- Haastateltavat kokivat ehkäisevät kotikäynnit tarpeellisiksi ja mielekkäiksi toiminnaksi, jonka avulla heidän kotona selviytymistään tuetaan. Useat olivat iloisesti yllättyneitä, kun Kokkolan kaupunki lähestyi heitä kotikäynnin muodossa. He kokivat olevansa huomioituja ja heistä pidetään huolta.

- Kotikäyntien yhteydessä tuli esille veteraanien avun tarve raskaimmissa kotiaskareissa. Raskaista kotitöistä selviytyminen on **ensimmäisiä asioita**, jotka vaikeuttavat veteraanien kotona asumista. Raskaista kotitöistä selvisi yksin vain 18 prosenttia haastatelluista.

- Liikkuminen ulkona ja portaissa tuotti eniten vaikeuksia. Noin 30 prosenttia veteraaneista oli kaatunut viimeisen kuuden kuukauden aikana kotona sisällä tai ulkona. Puolet kaatumisista johti loukkaantumiseen.

Raportin pohjalta on laadittu seuraavat esitykset jatkotoimenpiteistä:

- **Oma hoitaja**, johon voi

ottaa yhteyttä – turvallisuus/luottamus seniorineuvola

- **Kotiavun** lisääminen ja kehittäminen (n.370 asua kotona vähin avuin).

- **Veteraanien puolisoiden** tukeminen – jaksaminen; terveystarkastus ja kuntoutussuunnitelma.

- **Kuntoutus**; erilaisten vaihtoehtojen löytäminen, erityisesti niille, jotka eivät koskaan olleet kuntoutuksessa (15 prosenttia haastatelluista) tai kuntoutuksesta on pitkä aika.

- **Terveyspassi** veteraaneille, johon on kirjattu terveystarkastuksen tulos, sairaudet, säännöllinen lääkehoito, palvelujen käytösuunnitelma, kuntoutussuunnitelma, psyykinen toimintakyky.

- **Kaatumisien ehkäisy**; apuvälineet, kodinmuutostyöt, hiekoitus, levähdyspaikat ulkona, tasapainon tutkiminen, riittävä valaistus, lihasvoiman kartoitus, turvallisuuteen liittyvän toimintamallin kehittäminen.

- **Yksinasuminen**, turvallisuus- sosiaalinen verkosto; tapaamispaikka

- **v 1926 syntyneille** kotikäynnit (sodassa olleet)

- **Ilmaiset terveyskeskuslääkärintodistukset**

Työn alla on myös tutkimus veteraanien maksuttomasta ateriapalvelusta kaupungin eri kouluilla.

Mitä tämä Kokkolassa toteutettu projekti sitten maksaa? Onko kunniakansalaitemme hoiva hirtittävän kallista?

Kustannukset jakautuvat

seuraavasti:

Terveydenhoitajan palkka	27 000 €
Toimistokulut, hoitotarvikkeet	3 400 €
Ilmaiset lääkärikäynnit	10 000 €
Muut kulut	1 600 €
Yhteensä	42 000 €

Pientä vertailua: Yhden kaatumisessa syntyneen lonkkamurtuman hoito maksaa yhteiskunnalle n. 30 000 €, mikä vastaa yhden terveydenhoitajan vuosipalkkaa.

Laitoshoidon voi maksaa jopa 600 € päivässä.

Kokkolan mallissa asioita on pyritty ennakoimaan hyvin kohtuullisin kustannuksin – vain n. 100€ / vuosi / veteraani. Suunnitteilla oleva terveyspassi tuntuu todella hyvältä idealta.

Veteraanin vanhuuteen kuuluu valitettavasti hyvin usein yksinäisyys. Kuten projektin tutkimusluvut osoittavat on veteraaneja, joiden sosiaalinen kanssakäyminen on hyvin pientä. Keski-Pohjanmaan Maanpuolustajien Piiri on omalta puoleltaan pyrkinyt lievittämään tätä asiaa.

Veteraanin Lähiystävä – toiminta on saatu hyvin käyntiin esim. Haapajärvellä. Kokkolassa toimintaa viritellään, ja reserviläispiirissä uskotaan, että tulevan vuoden aikana usealla yksinäisellä veteraanilla on oma lähiystävä.

Yhdessä voimme taata kunniakansalaisillemme turvallisen elämän ehtoon.

HEIKKI PÄÄJÄRVI

Veteraanien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut Kokkolassa

	2003	2004	Ehdotus 2005
Maksuton terveyskeskuslääkärikäynti	x	x	x
Maksuton päivystyskäynti terveyskeskuksessa		x	x
Maksuton terveyskeskuslääkärin todistus			x
Maksuton uimahallikäynti X2/kk	x	x	x
Pysäköintilupa	x	x	x
Veteraanisiivous X1-2/kk maksuton	x	x	x
Hammashuolto	x	x	x
Avo- ja/tai Laitoskuntoutus	x	x	x
Lumiseteli 75v huonokuntoinen, asuu omakoti-/rivitalo	x	x	x
Kuljetuspalvelu *maksullinen	x	x	x
Ateriapalvelu *maksullinen	x	x	x

Mannerheim-ristin ritarit kuntoleirillä

Mannerheim-ristin ritarien säätiö oli kutsunut ”ritarit” perinteiselle kuntoleirille Rantasipi Joutsenlammelle Joutsaan. Säätiön sihteeri **Kari Norkola** pahoitteli jäsenten nykyistä tilannetta, kun enää vain neljä ritaria jaksoi kuntoleirille osallistua. Vuosi sitten heitä oli ollut vielä kuusi. Norkola sanoo 21 vuoden aikana järjestetyn yhteensä 30 kuntoleiriä, mutta valitettavasti tämänkertainen jäänee viimeiseksi. Leirin kustannuksista vastasi säätiö.

Kuntoleiri on pitkäkestoisesta kuntoutusta täydentävä ja oivallinen henkisen vireyden ylläpitäjä.. Se on samanikäisten ja yhteisten kokemusten omaavien miesten tapaaminen, jossa ei suinkaan sodan julmuuksia muistella vaan keskusteluissa ja toiminnoissa keskitytään nykyhetkeen. Se on keskustelua terveydestä, kunnosta ja jaksamisesta sekä yleisestä elämän laadusta. Seurustelulle jää paljon aikaa, koska ikäihmiset eivät enää jaksa kaiken aikaa voimistella tai jumpata.

Kymmenen päivän kuntopaketti ei luonnollisestikaan ennätä peruskuntoon paljokaan vaikuttamaan. Kari Norkola arvioi, että pelkkä tapaaminen ja yhdessäolo muodostavat kuntoleiristä sen tärkeimmän osan.

Kun yleiskunto iän myötä murenee, ei voida enää odottaa että, kunto-ohjelma ritareille olisi sama kuin työikäisille. Hierojankin on käsiteltävä ikäihmistä hel-linkäsin. Eikä osanottajien

tarvitse jokaiseen ohjattuun tapahtumaan edes osallistua. Osallistumisen voi jokainen valita oman jaksamisensa ja mielihalunsa mukaan. Vettäytymistä tauolle tai vuodellepoon ei täällä katsottu rintamakarkuruudeksi.

Kuntoleirin perusohjelma kuuluu lääkärin tulotarkastus, ohjattua liikuntaa ulkona ja sisällä, fysikaalisia hoitoja sekä erilaista kisailua ja aivojumpaa. Saunominen ja hyvä ruoka ovat tärkeä osa kuntoviikon ohjelmaa.

Kuntoleiri järjestettiin 17-27 lokakuuta, kesto oli 10 päivää. Pidempää leiriä osanottajat eivät olisi edes halunneet. Muutamia vuosia sitten oli motellilla vielä tarjota omat kuntohoitajat, mutta nyt ne oli järjestettävä säätiön toimesta. Paikalle heitä oli hankittu kolme: hieroja, hieroja/liikunnanohjaaja ja liikunnanohjaaja. Töitä työille riittikin, kun ritarit ja heidän avustajansa varasivat oman henkilökohtaisen kuntovuoronsa.

Kuntoleiriin osallistui neljä Mannerheim-ristin ritaria: **Erkki Oinonen** Siilinjärveltä, **Pentti Iisalo** Lahdesta, **Heikki Nykänen** Tammelaasta ja **Tuomas Gerdt** Lappeenrannasta. Heidän lisäksi mukana olivat säätiön hallituksen jäsen **Ilmari Hurmerinta**, säätiön sihteeri **Kari Norkola**. Kuntoleirin ohjelmaan osallistuivat myös ritarien henkilökohtaiset avustajat.

Säätiön kuntoleirit 1984-2004

Mannerheim-ristin ritarien säätiön järjestämät kun-

toleirit saivat alkunsa 1984 Viitasaarella, Ruuponsaaren Lomahotellissa. Kuntoutusohjelmasta vastasi Kuntopalvelu Ruuponsaari Oy ja kuntoleirin rahoituksesta säätiön oman rahoituksen lisäksi Suomen Kunniato Oyj ja Suomen Naisten Huolto-säätiö. Naisjärjestön mukana olo mahdollisti avioavaimien osallistumisen. Ensimmäiseen kuntoleiriin osallistui 19 ritaria ja 9 aviopuolisoa. Vuodesta 1987 lähtien on kuntoleirejä järjestetty ainoastaan Joutsassa, Rantasipi Joutsenlammella.

”Kuntoutuksen varaslähtö oli kuitenkin otettu jo 1979, kun Rantasipi Oy ilmoitti lahjoittavansa neljälle Mannerheim-ristin ritarille viikon mittaisen oleskelun täyshoidossa lomahotellissaan Rantasipi Ruissalossa Turussa”, kertoi Ilmari Hurmerinta. Hän on säätiön historiikin kirjoittaja ja ritarimatrikkelin toimittaja, joten kuntoasiat tässä yhteydessä ovat hänelle tutuja.

Kuntoleirejä on järjestetty 21 vuoden aikana yhteensä 30 kertaa. Niistä viisi vuosina 1984-1986 Ruuponsaareissa ja loput 25 Joutsenlammella. Osallistujia kuntoleireillä on ollut yhteensä 676.

Kuntoleirien lisäohjelma

Alkuvuosina tapana oli leirin aikana käydä kerran paikallisessa kirkossa, jolloin laskettiin myös sepele sankarihaudalle. Viime vuosina Joutsan eläkkeellä oleva kirkkoherra, rovasti **Heikki Salminen** on pitänyt leiriläi-

sille hartaustilaisuuden. Muita odotettuja tapahtumia ovat olleet Sisä-Suomen sotilaslääänin, myöhemmin Keski-Suomen sotilaslääänin komentajan tervehdyskäynti yhdessä Ilmavoimien Soittokunnan kanssa sekä osallistuminen Hartolassa, Lepsala-Kumu-Kuivajärven kylätoimikunnan järjestämään juhlaan, joka alkaa lounaalla ja jatkuu isänmaallisella ohjelmalla. Tänä vuonna perinteinen juhla järjestettiin 23.10 Kummun kylätalolla.

Joinakin vuosina säätiön sihteeri Kari Norkola, on järjestänyt musiikkipitoista ohjelmaa ja joinakin vuosina on ollut mahdollisuus kuulla Joutsenlammella harjoitusleirejään pitäneiden kuorojen esityksiä. Myös kunto-ohjaajat ovat osallistuneet ohjelmantekoon, järjestämällä leikkimielisiä joukkuekilpailuja.

”Kun yhteiset leirit nyt päättyvät, tullaan ritarit kuntouttamaan heidän kotipaikkakunnallaan tai heitä lä-

hinnä olevissa kuntoutuslaitoksissa. Näin on menetelty tähänkin asti niiden osalta, jotka eivät ole voineet Joutsenlammelle saapua”, Ilmari Hurmerinta suunnittelee.

Tämä viimeinen kuntoleiri aloitettiin juhlavasti Markku Onttosen Ritarit-dvd:n ja Ilmari Hurmerinnan Ritari-matrikkelin julkistamistilaisuudella. Edellinen julkaisu on Kadettikunnan ja jälkimäinen Mannerheim-ristin ritarien säätiön hanke.

Kuntoutusleirien rahoitus

Kuntoutusleirien järjestämisen on mahdollistanut Metsäliitto-Yhtymän entisen pääjohtajan **Mikko Woudin** vuonna 1986 perustama kuntoutuksen tukiryhmä, johon kuuluu useita teollisuus- ja liikelaitoksia. Perustamisvuonna tukiryhmään kuului 56 yritystä. Viime vuosina niiden määrä on vaihdellut 19-40:en.

MATTI VÄRRI

Vesijumppa on ritarien pitämä kuntoutusmuoto. Heitä ohjaa liikunnanohjaaja Terhi Koistinen.

HUHTAMAKI

TAKING PACKAGING FURTHER

Kun lihaksia särkee tai niveliä kolottaa

ORUDIS® geelillä

kohdistat hoitosi suoraan kipeään kohtaan

Se lievittää tehokkaasti lihassärkyä ja nivelkipua

- Orudis geeli on ketoprofeenia sisältävä lääkevalmiste, jonka saat vain apteekista (ilman reseptiä 30 g ja 2 x 30 g pakkaukset)
- Muista edullinen ja kätevä tuplapakkaus, kaksi putkiloa yhdessä: yksi kotiin ja toinen työpaikalle
- Paikallisesti käytetty Orudis geeli on hyvä vaihtoehto myös niille, joille saattaa aiheutua mahaärsytystä suun kautta otettavien tulehduskipulääkkeiden sivuvaikutuksena

Aikuisille ja yli 12-vuotiaille lieviin ja kohtalaisen voimakkaisiin paikallisiin kiputiloihin lihas- ja nivelvammojen yhteydessä, esim. urheiluvammoihin. Jos olet yliherkkä tulehduskipulääkkeille, olet raskaana tai imetät keskustele käytöstä lääkärin kanssa. Tutustu käyttöohjeisiin.

Maahantuoja Aventis Pharma
www.ferrosan.fi
03/2004

Suomalais-virolainen yhteisseminaari Viljandissa

Suomen Sotaveteraanien sekä Suomen Sotaveteraaniliiton ja sen Helsingin seudun piirin perinteiseen yhteisseminaariin kokoonnuttiin 13 kerran. Kaksikymmentä virolaisyhdistyksen hallituksen jäsentä, piirikuntien vanhinta ja toimikuntien edustajaa sekä kymmenen suomalaista koontui 10–11. syyskuuta Viljandiin. Ohjelmassa oli yhteistyöasioita syvällisesti käsittelevä seminaariosuus, tutustuminen Viljandin kaupunkiin ja sen historiaan sekä muistokiven paljastus Pilistveren puistossa ja yhdessäolaa.

Seminaarissa yhteistyöasioita

Seminaarin avasi Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja **Aarno Strömmer**. Suomenpoikien puolisojen ja leskien avustamisesta alusti Viron yhdistyksen varapuheenjohtaja **Villem Ahas**. Hän käsittelee yhteistyötä perinneyhdistyksen kanssa, joka on kartoittanut kaikki Suomenpoikien lesket. Suomenpoikien osalla yhdistyksen mahdollisuudet antaa tukea ovat olleet aika hyvät. Sotavahinkosäätiön, Sotaveteraaniliiton suorittamien heimoveteraanikeräysten ja muiden yhteisöjen tuella on pystytty avustamaan Suomenpoikia. Kun he lisäksi ovat saaneet

Suomen valtiolta kuntoutusedun ja rintama-avustuksen, on heidän tilannettaan pystytty auttamaan. Haaste tuleville vuosille on Suomenpoikien leskien avustaminen. Pieniä avustuseriä on saatu jo aikaisemmin. Tänä vuonna tullut tieto Marjatta ja Eino Kollin Säätiön myöntämästä tuesta on nostanut leskien avustamismahdollisuudet aivan uudelle tasolle. Lisäksi viimeksi suoritettujen heimoveteraanikeräyksen tuotosta osa voidaan käyttää Suomenpoikien leskien hyväksi. Yhdistys hoitaa kaikki avustuspäätökset ja rahaliikenteen. Virolaisen perinneyhdistyksen toimijat hoitavat yhdessä yhdistyksen edustajien kanssa yhteyksiä leskiin.

Toiminnanjohtaja **Markku Seppä** alusti suomalaisten mahdollisuuksista avustaa virolaisia. Suomenpoikien perinneyhdistyksen, Sotavahinkosäätiön, Suomen Sotaveteraaniliiton, Lions -järjestön sekä eräiden muiden yhteisöjen saatava tukitaso voitaneen lähivuosina säilyttää. Mikäli tulee uusia tukitarpeita, ainakin osaan on mahdollista saada uutta avustusrahaa. Suomenpoikia avustetaan niin pitkää kuin tukitarvetta on.

Helsingin seudun Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja **Pentti Laamanen** ja Suomen Sotaveteraanien Viron yhdis-

tyksen puheenjohtaja **Uno Järvelä** esittivät ehdotuksia ja toivomuksia tulevien vuosien varalle. Käytännön yhteistyöasioista alustivat toiminnanjohtaja **Seppo Eiho** ja Markku Seppä.

Suomen Sotaveteraanien Viron yhdistyksen laatimat lahjoitusvarojen käyttöä koskevat raportit ovat olleet erityisen tarkkoja ja huolellisesti laadittuja. Lahjoittajat ovat kiinnittäneet myöskin huomioita siihen.

Viljandi historiallinen kaupunki

Monille suomalaisille on yllätys, että Viljandi on perustettu jo vuonna 1224 ja on Viron viidenneksi vanhin kaupunki. Linnan rauniot kertovat alueella olleen merkittävää asutusta jo pitkän.

Muistokivi Pilistveren puistoon

Viljandissa sijaitsevan Pilistveren puistossa paljastettiin ja vihittiin muistokivet Viron vapaustaistelijaille, metsäveljille, Suomenpojille ja työvelvollisille. Vihkimisen suorittivat rovasti Jaan Tamsalu ja diakoni Herman Kalmus. Muistokiville laskettiin kukkia ja pidettiin puheita. Tilaisuuteen osallistui kolmisenkymmentä henkilöä Viron valtion johtoa ja paikallista väkeä.

Inkeriläiset ja karjalaiset heimoveteraanit ry:n puheenjohtaja opetusneuvos Kauko Hörkkö luovutti yhdistyksensä standaanin Suomen Sotaveteraanien Viron yhdistyksen puheenjohtajalle Uno Järvelälle.

Suomalaisten ja virolaisen yhdessäoloon kuuluu laulu. Mestarillista näytettä antamassa Elnet Epner, Uno Järvelä ja Villem Ahas.

Pilistveren puistossa paljastettiin muistokivi metsäveljille, työvelvollisille, Suomenpojille ja Viron vapaustaistelijalle.

Sotaveteraaniliiton myymälä palvelee

Käy talossa tai soita Helenalle puh. (09) 6126 2014. Myymälä on avoinna ma–pe klo 8.30–16.00

Sähköposti: helena.hornborg@sotaveteraaniliitto.fi

Verkkokauppa palvelee osoitteessa: www.sotaveteraaniliitto.fi

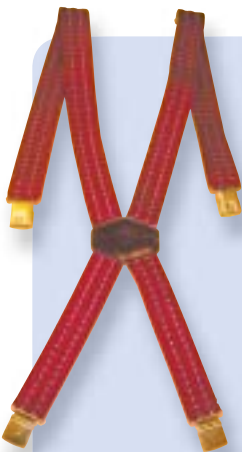
Liiton tunnuksin varustetut solmiot

15A Tummansininen, raidalliseen kuosiin kudottu malli.

16B Tummansininen solmio, jossa tunnuksen ylä- ja alapuolella punainen, sininen ja harmaa vinoraita.

17C Hopeanharmaa, kuten malli A.

Hinta 12 euroa

44 Henkselit

Kotimaiset, veteraanitunnuksella.

Hinta 23 euroa

20 Vyö

Laadukas kotimainen kääntövyö, nahkaa väri musta/viininpunainen. Soljessa liiton tunnus.

Hinta 23 euroa

21 Nahkalompakko

Korkealaatuista kotimaista työtä. Kaksi kokoa.

Hinnat 30 ja 33 euroa

35 Sotaveteraanikalenteri

Muovi- ja nahkakantisena

Hinta 5 ja 10 euroa.

22 Rintaneula

Hopeaa, naisille 30x30 mm

Hinta 28 euroa

23 Solmioneula

Hopeaa

Hinta 28 euroa

24 Kalvosinnapit

Hopeaa

Hinta 42 euroa

25 Kirjanmerkki

Hopeaa.

Hinta 16 euroa

26

Kynttilänjalka

Kultakeskuksen perinteinen malli vuodelta 1918.

Korkeus 77 mm.

Liiton tunnuksella.

Hopeaa.

Hinta 95 euroa

30 Kristallimalja

Kotimaassa käsinhiottu. Halkaisija 33 cm, paino 1 585 g. Pohjaan on kaiverrettu liiton tunnus. Suunnittelija Matti Okkolin.

Hinta 140 euroa.

31 Yrjö Jylhä: Kiirastuli

Runokokoelma

Talvisodan runoutta vuodelta 1941.

Hinta 25 euroa.

41 Maa on niin kaunis -CD

Hengellistä ja isänmaallista musiikkia. Solistina Johann Tilli, säestäjänä Pentti Savolainen, urut

Hinta 12 euroa.

40 Lippusi uljuutta katson -CD

Monipuolinen kokoelma isänmaallisia sävelmiä. Mukana mm. Jorma Hynnisen esittämä "alkuperäinen" Veteraanin iltahuuto.

Hinta 12 euroa

Täytä ja postita oheinen tilauskuponki tai tilaa puhelimitse

TILAUSKORTTI

Suomen Sotaveteraaniliitto
Korkeavuorenkatu 41 A 7,
00130 HELSINKI

Nimi (tekstaten):

.....

Lähiosoite:

.....

Postinumero ja -toimipaikka:

.....

Nro..... kpl.....

Nro..... kpl.....

Nro..... kpl.....

Nro..... kpl.....

Nro..... kpl.....

Nro..... kpl.....

Nro..... kpl.....

Nro..... kpl.....

Nro..... kpl.....

Nro..... kpl.....

Intentia Oy Keilaranta 5, 02150 Espoo puh. 020 142 0000	 SUOMEN KONGRESSITEKNIikka Oy	Lainapeite Oy Espoo
 ADspace Pakilantie 61, 00660 Helsinki Puh. (09) 877 6136, fax (09) 726 1306	Oy Julius Tallberg Ab Espoo	Eaton Holec Oy Espoo
Espoon Tanssiopisto	Marsh Oy Espoo	Juhani Näppi Oy Hamina
 PALVELUALOJEN TOIMIALALIITTO	Kopio - Team Oy Nahkahousuntie 3, 00210 Helsinki, puh. 09 - 877 0910, fax. 09 - 877 09150	 Paperia ja Puuta Metsäteollisuus ry
T:mi Anja Rantanen Röykkä	Oy Konwell Ab Helsinki	AM - Consulting Oy Helsinki
www.betoniyhdistys.fi	Eforit Oy Helsinki	Cosci - tuning Oy Helsinki
Helsingin TOIMISTOSIIVOUS Oy Helsinki	Kauppapuutarhaliitto ry Helsinki, puh. 09 - 728 8210	T:mi Pauseri Silkkipaino ja Offsetpaino - Painaa kortit - Adressit - Malminraitti 17 B, 00700 Helsinki puh./fax. 09 - 351 3931 e-mail: jatta.jarvinen@kolumbus.fi
Kalliotekniikka Consulting Engineers Oy Helsinki	Oy Dahlberg & Co Ab Helsinki	Kiinteistöhuolto Sami Oy Helsinki
ADC	KTA - Yhtiöt Oy Helsinki	Suomen Paperi-insinöörien yhdistys ry. Finska Pappersingenjörsföreningen rf.
Insinööritoimisto Jussi Linnakangas Oy Helsinki	 SEAKING	LU Suomi Oy
Aleksin Alueen Kehitys Oy Helsinki	Suomen Valtiotieteilijöiden Liitto SVAL ry Ratakatu 9, 00120 Helsinki, puh.6850 800 www.sval.fi	Suomen Maanrakentajien Keskusliitto Ry Helsinki

Oy Alfred A. Palmberg Ab Helsinki	Helsingin Reserviupseeripiiri ry	OPTIROC • Kahi-tiilet • Vetonit-tuotteet
 PÄIVITTÄISTAVARAKAUPPA RY FINLANDS DAGLIGVARUHANDEL RF	Suomalainen Lääkäriseura Duodecim	Sotilasapteekki PL 10, 00281 Helsinki, puh. 09 - 1812 5611
PERHE- JA JÄÄMISTÖOIKEUDEN ASIAANTUNTIJA YRJÖNKATU 27 A, 00100 HELSINKI, PUH (09) 608 822, FAX (09)608 898 email: etusieni.sukusieni@palsalaes.fi	Pohjolan Liikenne -yhtiöt	Connex Finland
Hyvää Syksyä	Diamond Power Finland Oy Helsinki	 KOLSTER Iso Roobertinkatu 23, 00120 Helsinki puh. 09-618 821
Det Norske Veritas Helsinki, www.dnv.fi	Kirjanpitotoimisto Ludvig Oy Helsinki	Graafinen Kone Oy Helsinki
Onnin Auto Oy Helsinki	Maanpuolustuskorkeakoulu Helsinki	Oy Joleta Ab Helsinki
Anki-matot Korkealaatuisia räsymattoja tuvasta parketille Fabianinkatu 4 00130 HELSINKI Puh. (09) 653 575 ark. 10-17, la 11-14	Kultaseppä Harri Toura Helsinki	Modio Oy Helsinki
Maasudun Työnantajaliitto ry Helsinki	Ravintola Kartanon Kievari Puustellinpolku 4, Malminkartano, Helsinki puh. 09 - 563 3083 Ravintola aikuiseen makuun	Kuljetusliike K - A Holmberg Helsinki
JDL Law International Oy Yrjönkatu 29 A 2, 001000 Helsinki puh. 09 - 686 9080	Hyvinkään Ennakkohuoltopalvelu Hyvinkää	Jyvästek Oy Jyväskylä
Insinööritoimisto Peltomäki Oy Järvenpää	Kainuun Teknika Oy Kajaani	Ilmastointi Kaksikko Ky Karkkila
Kalatien Auto Karkkila	Tilitoimisto Ordent Oy Kerava	Erka Oy Kerava

Asekätkentä johti Pohjoismaiden laajimpaan oikeudenkäyntiin

Tuomioita yli 400 vuotta

Asekätkentää, eli aseiden hajavarastointia, niin kuin siitä aluksi puhuttiin, johti Päämajan operatiivisen osaston maa-voimatoimiston päällikkö, everstiluutnantti **Usko Sakari Haahti**. Hän oli saanut toimilleen luvan esimieheltään, operatiivisen osaston päälliköltä, eversti **Valo Nihtilältä**, joka informoi myös esimiehensä kenraaliluutnantti **Aksel Airon** sekä ylipäällikkö-presidentti **Mannerheimin**. He antoivat asialle suostumuksensa.

Tarkoituksena oli luoda valtakunnan johdolle väline, joka olisi mahdollistanut taistelun jatkamisen siinä tilanteessa, että Neuvostoliitto miehittäisi koko maan tai osia siitä. Perusajatuksena oli laajamittainen sissitoiminta. Tätä varten määrättiin jokaiseen suojeluskuntapiiriin ns. 2. yleisesikuntaupseeri, jonka tuli varastoida piirinsä alueelle pataljoonan aseistus ja muu tarvittava sotamateriaali. 2. ye-upseerit olivat poik-

keuksellisen tarkoin valittuja, kaikki kokeneita pataljoonan tai patteriston komentajia, useat heistä Mannerheim-ristin ritareita.

Kätkentä alkoi lokakuun alussa 1944. Jouluuun mennessä aseet noin 35 000 miehelle olivat jo kätköissään. Asia hoidettiin salaisena, kuten sotilaalliset valmistelut yleensäkin. Mukana oli upseerien lisäksi tuhansia isänmaallisia suojeluskuntalaisia, kaikki vapaaehtoisina. Kevättalvella 1945 paljastui joitakin kätköjä. Ne pystyttiin kuitenkin osoittamaan kätkijöidensä oma-aloitteisuudeksi, joten laajempaa yhteyttä niille ei löytynyt.

Toukokuun alussa 1945 tapahtui Oulussa ilmianto. Kätkennässä apumiehenä ollut sotamies yritti myydä kätköstä varastamia säilykepurkeja. Jäätyään tästä kiinni hän vaati entiseltä esimieheltään 500 000 markkaa, tai hän paljastaa tuntemansa kätköt. Vaatimukseen ei kuitenkaan

suostuttu. Ilmiantaja meni valvontakomission Oulun toimistoon ja kertoi tietonsa.

Poliittisesti puhdistettu ja kommunistien johtama valtiollinen poliisi, Valpo, innostui asiasta. Kun Oulun suojeluskuntapiirin kassakaapista löytyi käsky, millä piirin 2. ye-upseeri oli määrätty tehtäväänsä, tutkijat osasivat yhdistää kaikki vastaavaan tehtävään määrätty upseerit asekkijöiksi. Käskyn allekirjoittajat Nihtilä ja Haahti pidätettiin kesäkuun alussa ja heidän esimiehensä kenraali Airo paria viikkoa myöhemmin. Armeija olisi itse halunnut purkaa kätkennän, mutta sitä ei Valpo sallinut. Puolustusvoimain komentaja kenraali **Erik Heinrichs** teki asiasta arvovaltakysymyksen ja erosi virastaan.

2. ye-upseerit kutsuttiin kuulusteltaviksi Valpoon heinäkuun alussa. Valpon päällikön **Otto Brusiinin** allekirjoittaman kutsukirjeen viimeisenä lauseena oli: ”Ky-

symyksessä ei ole pidätys.”

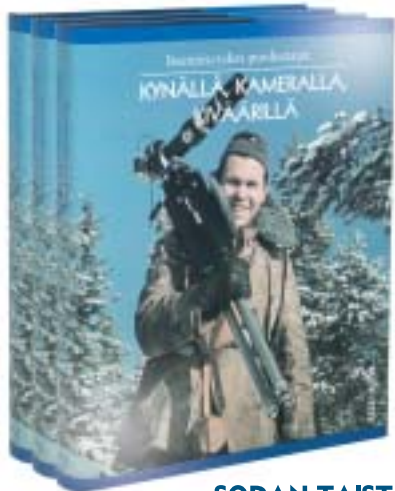
Vaikka kaikki tiesivät, että siitähän juuri on kysymys, ilmestyivät kutsutut sotilaallisen täsmällisesti Valpon päämajaan Ratakadulle käskettynä aikana. Osa heistä oli kuitenkin ennätetty pidättää jo aikaisemmin, osa joutui Riihimäellä väärään junaan ja kulkeutui Ruotsiin. Oulun piirin 2. ye-upseeri majuri **Aito Keravuori** oli heti ilmiannon tapahduttua viety veneellä Ruotsin puolelle. Valpon voimat osoittautuivat riittämättömiksi. Niinpä kommunistisen sisäministeri **Yrjö Leinon** alaisuuteen perustettiin erityinen tutkintaelin, jonka päälliköksi tuli varatuomari **Reino Vesanen** ja apulaispäälliköiksi myöhempi ylipoliisipäällikkö **Fjalar Jarva**, tuleva Tullihallituksen pääjohtaja **Jorma Uitto** ja Kuopion läänin maaherrana eläkkeelle lähtenyt **Risto Hölttä**, useat takkinsa kääntäneitä uuskommunisteja. Tutkintaelin palkkasi 180 päätoimista tutkijaa. Ja tutkittavaa riitti. Vuoden 1945 lopussa Suomen vankiloissa oli jo lähes tuhat asekkentästä pidätettyä.

Tutkinta eteni kovin hitaasti. Koska puolustusvoimat eivät saaneet itse purkaa kätkentää, kuulusteltavat eivät kertoneet juuri mitään, kun olivat sen esimiehilleen luvanneet. Paljastuneet kätköt tunnustettiin, mutta muista vaiettiin. Tutkijoiden taso oli kovin heikko. Monet heistä eivät pystyneet kirjoittamaan edes kuulustelupöytäkirjaa. Niinpä huomattava osa pöytäkirjoista onkin kuulusteltavien itsensä kirjoittamia sisältäen kaikkea muuta kuin kyseistä asiaa selvittävää tietoa. Paperia kertyi kolmesataa mapillista, tietoa kovin vähän.

Suurin tutkimusta hidastava tekijä oli kuitenkin se, että puuttui laki, jonka nojalla asekkentää osallistuneet olisi voitu tuomita. Nihtilä ja Haahti olivat selkeästi ylittäneet valtuutensa varsinkin, kun oli sovittu, etteivät heidän esimiehensä virallisesti tienneet mitään. Muut toimintaan osallistuneet toimivat vapaaehtoisuudestaan huolimatta sotilaallisen käskyvallan alaisina. On syytä muistaa, että suojeluskuntajärjestö kuului vielä syksyllä 1944 puolustusvoimiin.

UUTUUS!

ITSENÄISYYDEN PUOLUSTAJAT -SARJALLE JATKO-OSAT

PYYDÄ LISÄ-
TIETOJA OHEISELLA
KORTILLA.
Voit voittaa 1000 euron
matkalahjakortin!

KYNÄLLÄ, KAMERALLA, KIVÄÄRILLÄ Kirjoittaja FT Lasse Lehtinen

Kirja kertoo tiedotuskomppanioiden toiminnasta ja taistelutahdon ja mielialojen ylläpitämisestä talvi- ja jatkosodassa. Monet myöhemmin kuuluisiksi nousseet nimet ovat jo tuolloin mukana viihdytys- ja tiedotustoiminnassa. Kirjassa on monipuolinen ja runsas kuvitus, kuvatoimittajana Kalevi Keskinen.

SODAN TAISTELUJA 1 SODAN TAISTELUJA 2 Kirjoittaja VTM, evl., evp Ari Raunio

Kirjat kertovat uusien karttojen avulla talvi- ja jatkosodan taisteluista ja myös keiden johdolla, millaisin varustein ja millaisin tuloksin. Noin 40 merkittävän taistelun kulku kuvataan. Asian-tuntijana Petroskoin valtion yliopiston professori Juri Kilin. Runsa kartta-aineisto, myös valokuvia.

W+G WEILIN+GÖÖS
SanomaWSOY-konserni

Asiakaspalvelu: puhelin (09) 4377 600.

W+G maksaa
postimaksun

WEILIN+GÖÖS OY

Vastauslähetyt

5013031

00003 VASTAUSLÄHETYS

KYLLÄ KIITOS!

Haluan lisätietoja Itsenäisyyden puolustajat -sarjan osista Kynällä, kameralla, kiväärillä sekä Sodan taisteluja 1 ja 2. Olen samalla mukana Onnentonni-arvonnassa 10.1.2005. Mikäli voitan, minulle ilmoitetaan voitosta henkilökohtaisesti.

NIMI

PUHELIN

LÄHIOSOITE

POSTINUMERO JA -TOIMIPAikka

Nimi- ja osoitetietoja voidaan käyttää suoramarkkinointiin.

Leikkaa irti ja postita

Taannehtiva laki

Oli siis säädettävä laki, joka määrittäisi rikoksiksi ennen lain hyväksymistä tehdyt teot. Pohjoismaiseen oikeuskäytäntöön sellainen menettely ei tietenkään istunut. Tarkoituksenmukaisuus ohitti kuitenkin laillisuuden. Suomessa oli tästä jo aikaisempikin esimerkki, kun sodanaikainen valtiojohtomme tuomittiin pitkään vapausrangaistuksiin. Lain käsitteily eduskunnassa sai suuren julkisuuden. Vain kokoomus oli yksimielisenä sitä vastaan. Ääriivasemmisto olisi halunnut siitä huomattavasti ankaramman. Kommunistit puhuivatkin armahduslaista.

Värikkäiden vaiheiden jälkeen asekatkentalaki kuitenkin hyväksyttiin. Presidentti Paasikivi allekirjoitti sen 24. tammikuuta 1947, jolloin oli kulunut kaksi ja puoli vuotta ensimmäisistä pidätyksistä. Airo, Nihtilä ja Hahti olivat olleet koko ajan pidätettyinä, vangittuina tai turvasäilöön määrättyinä. Asekatkentalain ensimmäinen pykälä alkaa:

”Joka 19. päivänä syyskuuta 1944 tehdyn välirauhansopimuksen voimassaoloaikana on 1) aseellisen toiminnan järjestämistä varten kätenyt aseita, ampumatarvikkeita, räjähdysaineita, viestivälineitä, nestemäistä polttoainetta, elintarvikkeita taikka muita sellaisessa toiminnassa käytettäviä tarvikkeita tai järjestänyt katkenta varten tarkoitettuja elimiä, tuomittakoon aseellisen toiminnan luvottomasta valmistelusta vankeuteen tai kuritushuoneeseen enintään kahdeksaksi vuodeksi...”

Kaksi ja puoli vuotta siten tehty laillinen teko muutui siis rangaistavaksi.

Oikeudenkäynnit alkavat

Oikeudenkäynnit voitiin aloittaa yllättävän nopeasti. Asiaa tutkinut sisäasiainministeriön tutkintaelin esitti syytteen nostamista 2 122 henkilöä vastaa. Säädetyin lain mukaan ensimmäisenä oikeusasteena oli sotaylioikeus, joka normaalisti toimi Helsingin hovioikeuden yhteydessä. Oli luonnollista, ettei näin suurta juttua voitu hoitaa yhdessä tuomioistuimessa. Siksi asekatkentalaitune oikeuskäsittelyä varten perustettiin seitsemän ylimääräistä sotaylioikeuden osastoa.

Ensimmäisenä aloitti sotaylioikeuden III osasto, joka sai käsiteltäväkseen päämajan portaan asiat. Oikeudenkäynti alkoi 28. maaliskuuta Marmoripalatsissa. Rakenuksen omisti kenraali Waldenin perikunta, joka oli vuokrannut sen valtiolle. Niin kuin odottaa saattoi, juuri päämajan portaan oikeuskäsittely sai muita suuremman huomion; olivathan syytettujen joukossa mm. kenraaliluutnantit Airo ja **Mäkinen** sekä asekatkentalaitune johtajat. Salissa oli tilat 40 lehtimiehelle sekä diplomaattikunnan ja valvontakomission edustajille.

Sotaylioikeuden III osaston puheenjohtajaksi määrättiin arvostettu hovioikeuden asessori **Arvo Helminen** ja jäseniksi oikeusneuvosmies **Walter Gyllenbög**el, hallitussihteeri **Aarno Lounasmaa**, eversti **Richard Lorentz** ja everstiluutnantti **Martti Miettinen**. Oikeuskanslerin määrääminä syyttäjinä toimivat poliisiylitarkastaja **Eino Nikupaavola** ja hallitussihteeri **Urho Kiukas**.

Osa syytetyistä oli vastassa syytteisiin vapaalla jalalla, mutta koska yksi heistä

oli poistunut maasta juuri ennen oikeudenkäynnin alkamista, määrättiin kaikki syytetyt heti vangittaviksi. Toki vapaalla jalalla olleetkin olivat ennättäneet tutustua Suomen vankiloihin aikaisemmin, mutta tutkimusten päätyttyä heidät oli vapautettu.

Sotaylioikeuden III osasto ennätti pitää sata istuntoa ennen kuin päämajan portaan juttu oli valmis päätettäväksi. Sitä ennen syyttäjät esittivät 543 sivua käsittävän loppulausuntansa ja syytetyt omansa. Tuomiot julistettiin Huhtikuun 9. päivänä 1948. Oikeus hylkäsi Airoa, Mäkinen ja eräitä muita päämajan upseereita vastaan nostetut syytteet. Näin Airon lähes kolme vuotta kestänyt vankeus päättyi syyttömäksi julistamiseen. Se oli suuri pettymys Valpolle ja ääriivasemmistolle. Se sai kuitenkin pienen korvauksen, kun Airo vapautettiin yleisen edun vuoksi palveluksesta. Sen sijaan Nihtilä ja Hahti tuomittiin viideksi vuodeksi kuritushuoneeseen sekä määrättiin virasta erotettaviksi. Pääosa syytetyistä sai vankeutta puolesta vuodesta kahteen vuoteen. Nihtilä ja Haahtea lukuun ottamatta tuomitut pääsivät vapaalle jalalle, koska pidätys- ja turvasäilöajat ylittivät tuomiot.

Poikkeukselliset olot synnyttävät poikkeavia ilmiöitä. Takinkääntäjiä oli muitakin kuin valtiollisessa poliisissa. Niinpä esimerkiksi sotaylioikeuden III osaston nuorempi sotilasjäsen ehdotti syyteille huomattavasti kovempia rangaistuksia kuin muut oikeuden jäsenet. Kilpailijat upseerin uralla olisi näin eliminoitu. Puolustusministeriökin ennätti lyödä parhaita upseereitaan. Se kielsi eversti

Nihtilältä ja everstiluutnantti Haahdelta asepuvun käyttöoikeuden eliniäksi. Tämän toimenpiteen nämä idealistit ja vakaumukselliset upseerit tunsivat suuremmaksi rangaistukseksi kuin konsanaan pitkät kuritushuonetuomiot.

Pian päämajan portaan tuomioiden jälkeen myös sotaylioikeuden IV osasto antoi päätöksensä 2. ye-upseereita koskeneessa jutussa. Oikeus oli kokoontunut Helsingin keskusvankilan kirkossa, jossa myös tuomiot kaikkien 34 syytetyin läsnä ollessa julistettiin 28. huhtikuuta. Seitsemän 2. ye-upseerina toimintua oli tietymättömissä. Alaisiaan suojellakseen he poistuivat ulkomaille.

Kaikista sotaylioikeuksien tuomioista valitettiin korkeimpaan oikeuteen. Vasta 15. maaliskuuta 1950, lähes viisi vuotta Oulun katkennan paljastumisesta, asekatkentalaitune juttu saatiin lopulliseen päätökseen. Korkein oikeus tuomitsi vapausrangaistuksen 1 488 henkilölle. Tuomiot vaihtelivat kuukaudesta vankeutta Haahden kuudeksi vuodeksi korottuneeseen kuritushuonerangaistukseen. Peräti 698 tapauksessa korkein oikeus korotti sotaylioikeuden määräämää seuraamusta. Vapausrangaistuksia kertyi yhteensä lähes 400 vuotta. Suurin osa niistä oli ehdollisia kolmen vuoden koetusajalla. Tuomittujen ei tiedetä syyllystyneen uuteen rikokseen ainakaan koetusajan kestäessä.

Mitä asekatkentalaitune saavutettiin?

Asekatkentalaitune oli velvollisuudentunnon ja vastuun kantamisen malliesimerkki. Nihtilä ja Hahti ryhtyivät asekatkentalaitune omasta aloitteestaan

ja vastuunsa tuntien. He kan-toivat vastuunsa loppuun asti. He, kuten muutkin toiminnassa mukana olleet, olisivat voineet vierittää syyn esimestensä niskoille. Näin he eivät tehneet.

Asekatkentalaitune tarjosi Valpolle tilaisuuden voimannäyttöön. Muissa Suomen kohtalon kokeneissa maissa uudet vallanpitäjät kohdistivat puhdistusaaltonsa poliittisiin vastustajiinsa, teollisuusjohtajiin ja yliopistojen opettajiin. Paljastunut asekatkentalaitune vei Valpon kaikki voimat. Upseerit ja heidän apulaisensa olivat siinä tilanteessa joutilaimpia istumaan vankilassa.

Asekatkentalaitune sotki val-lankaappaushankkeet. Koska asekatkentalaitune mitoista ei tutkimuksen kestäessä päästy mihinkään käsitykseen, ei pitkälle valmisteltua valankaappausta voitu lähteä yrittämään. Erityisen suuri vaara tästä oli keväällä 1948. Maakunnassa mahdollisesti olevat aseet olivat kuitenkin liian suuri riski.

Asekatkentalaitune sotki Zdanovin suunnitelmat. Stalinin lähimmän miehen, kenraaliversti Andrei Zdanovin määrääminen valvontakomission johtajaksi oli selvä osoitus siitä, että suunnitelmat Suomen nitistämiseksi olivat yhä voimassa. Mutta asekatkentalaitune osoitti, että Suomi haluaa epätoivoiselta tuntuvassa tilanteessakin puolustaa maataan. Zdanov oli 1940 liittänyt Viron Neuvostoliittoon. Nyt hän epäonnistui ja sai hengellään maksaa virheensä. Suomi oli Neuvostoliiton läntisistä naapureista ainoa, joka säilytti paitsi itsenäisyytensä myös länsimaisen yhteiskuntajärjestyksensä.

MATTI LUKKARI

Hammashoitoa Ystävällisesti

Hammashoitoasema Albin on erikoistunut veteraanien hammashoitoon. Hyvän hoidon ja taitavan hammas teknisen työn lisäksi saat yleistä suunhoitoon liittyvää neuvontaa ja ystävällistä palvelua.

- proteesien pohjaukset
- proteesien korjaukset
- uudet osaproteesit tai kokoproteesit
- kruunut ja sillat
- keinojuuret
- hammaslaboratorion palvelut
- muut perinteiset hammashoitopalvelut

Albin

Puh. 77 45 770

HAMMASHOITOASEMA ALBIN Hämeentie 10 A 1, 00530 Helsinki

Fortsatt veteranarbete kräver tillgångar

Veteranrehabiliteringen får ny fart och nytt innehåll, konstaterades i den ena ledarartikeln i septembernumret av vår tidning. Vi hade då nyss fått kännedom om veteranpaketet och den däri inbegripna kända ökningen av rehabiliteringsanslaget i regeringens budgetförslag. Veteranernas belåtna tack för denna stödåtgärd framfördes av veteranorganisationerna den 4. september vid det seminarium, som statsrådet då anordnade till 60-årsminnet av slutet på fortsättningskriget.

I social- och hälsovårdsministeriets publikation *Veteranpolitiken 2004–2007 – Statsrådets riktlinjer* offentliggjordes vid ungefär samma tidpunkt också ett annat glädjebudskap: beslutet att bibehålla Penningautomatföreningens verksamhetsunderstöd, som i år tillfaller veteranorganisationerna till ett sammanlagt belopp om 1 400 000 euro, på samma nivå fram till år 2007. Veteranorganisationernas värdjanden hade allt-

så inte klingat för döva öron. Organisationerna hade framhållit, att det trots veteranernas numerära minskning absolut inte finns skäl att skära ned verksamhetsstödet. Att veteranerna blir gamla skapar ju nya funktionella och ekonomiska tryck och krav på organisationsarbetets alla avsnitt och nivåer. År 2010 beräknas ännu nära 50 000 veteraner som erhåller fronttillägg vara vid liv, och deras genomsnittsalder då till över 90 år.

I statsrådets riktlinjer finns också andra skäl till belåtenhet. Ett sådant är exempelvis den uppmärksamhet som ägnats Traditionsförbundet Eklövet. Veteranförbunden har hyst bekymmer inför frågan om att finna ett "hembo" och verksamhetsmedel för detta förbund, som de grundade våren 2003. Linjepublikationens konstaterande av statsrådets beredskap att medverka till att traditionsförbundet kommer igång och konsolideras torde berättiga till slutsatsen, att orsak till bekymmer därvidlag

knappast längre finns.

I några media framlades mitt i den gångna sommaren åsikter, enligt vilka hos veteranorganisationerna skulle ha hopats stora, till och med alltför stora förmögenheter, och att organisationerna utan orsak skulle fördröja medlens användning till fromma för veteraner som behöver hjälp och stöd. Finlands Krigsveteranförbund har ingen dylik förmögenhet, men ämnar dock inte skuldsätta sig för att kunna sköta sina uppgifter, utan håller sin ekonomi i skick och rättar munnen efter matsäcken.

Medlen till stödverksamhet som har erhållits testamentariskt, som donationer eller genom penninginsamlingar anslår förbundet utan onödiga dröjsmål för det ändamål som av donator eller i insamlingstillståndet fastslagits. Krigsveteranernas stöd- och traditionsstiftelse, som arbetar jämsides och parallellt med förbundet, har kännedom om och i ögnasikte understödsbehov som gäller veteraner och traditionspro-

jekt för många år framåt. I krigsveterandistriktet och -föreningarna är man fullt på det klara med, i vilken takt medlen kan och bör användas för att förslå lika långt och länge som exaktstödsbehoven.

Veteranorganisationerna, även Krigsveteranförbundet, har vissa periodiska och konstanta understödjare. En sådan är Kyrkostyrelsen som stöder organisationernas andliga arbete med avkastningarna från kollektorer uppburna kring tidpunkterna för den nationella veterandagen. En annan givare av permanent stöd är Krigsskadestiftelsen. Stiftelsens 50-årsjubileum den 12. november ger tillfälle till ett offentligt tack för de understöd redan tusentals veteraner har fått av densamma.

Veteranförbundens och Förbundet De Stupades Anhörigas årliga penninginsamlingar, vilkas lyckade genomföring är i avgörande grad beroende av medverkan och arbetsinsatser från försvarsmakten, gränsbevakningsväsendet samt

försvars-, service- och ungdomsorganisationerna, utgör fortfarande ett betydelsefullt finansieringsmedel.

Vid uppgörandet av planer beträffande sin ekonomi utgår förbundet från att verksamhetsstödet till distriktet och via dessa till medlemsföreningarna förblir på de senaste årens nivå. Vid anvisningen av medel strävar man att beakta, att det i fråga om understödsbehov och finansieringsmöjligheter finns regionala skilligheter.

Förbundsmötet i Seinäjoki inskrev i förbundets allmänna verksamhetsplan målsättningen att fram till förbundsmötet i St. Michel år 2006 förkovra antalet stödjande medlemmar i föreningarna med 10 000 personer. Att nå det målet är av största vikt med tanke på kontinuiteten och livaktigheten i vårt arbete.

AARNO STRÖMMER

Allhelgona

När detta nummer av Krigsveteranen utkommer bereder vi oss att fira Alla helgons dag, som ända sedan 100-talet högtidligshölls till martyrs och helgons minne. I vår evangeliska tradition har Alla helgons dag närmast firats som de dödas dag, då vi minns våra kära bortgångna. Det har blivit en god och vacker sed att på Allhelgonadagen besöka de avlidnas gravar, tända ett ljus eller lägga ned en krans på graven som ett tecken på tacksamhet för vad våra kära betytt och gjort för oss. Sådär kommer det troligen att vara också på årets Allhelgonadag den 6 november.

Helt säkert skall många av oss steg den dagen leda fram också till krigargravnarna runt vårt land. I dem vilas de närmare 90 000 vapenbröder och -systrar som under våra krigsår offrade sina liv för fosterlandets fri-

het och självständighet. Har vi inte skäl att alldeles särskilt minnas dem denna Allhelgona, då 60 år förflutit sedan krigets slut och fred slöts.

Det är många minnen som väcks inom en när man står vid en grav. Så är det även när man stannar upp vid våra krigargravar och ser de många korsen eller stennarna med namnen på dem som gav sitt liv för hem och fosterland. Kanske var det så att någon av dem rent av sårades eller dog alldeles vid vår sida. Kanske blev vi själva vittne till den sista kampen. Det är minnen som inte lätt plånas ut. Ett sådant minne från krigets slutskede skall jag återge här.

Ragnar, så hette han, tjänade under fortsättningskriget fosterlandet i en tung artillerisektion. Han var en varmt troende man som med intresse och iver deltog

i våra bibelstudier och samtal, när sådant var möjligt. Vanligen kom han till samlingarna i god tid före kamraterna för att få en pratstund i trosfrågor med fältprästen.

En dag i medlet av juli träffades Ragnar av en grannatskärva i magen under fiendens beskjutning av ställningarna. Via JSP transporterades han till närmaste fältlasarett för vård. När sjuksköterskan följande dags morgon kom in i rummet där Ragnar låg, frågade han: Vad är det för en dag i dag? Det är söndag, svarade hon. Jaså, är det söndag i dag, då vill jag dö i dag på Herrens dag. När han hade sagt det, knäppte han sina händer över bröstet, höjde blicken uppåt och började med stadig röst läsa den 23. Psaltarpsalmen, som så ofta citeras i dödsannonser: "Herren är min Herde, mig skall inget

fattas, han låter mig vila på gröna ängar, han för mig till vatten där jag finner ro, han vederkvicker min själ, han leder mig på rätta vägar för sitt namns skull. Om jag än vandrar i dödsskuggans dal, fruktar jag inget ont, ty du är med mig, din käpp och stav de tröstar mig. Du bereder för mig ett bord i mina ovägners åsyn, du smörjer mitt huvud med olja och låter min bägare flöda över. Godhet allenast och nåd skall följa mig i alla mina livsdagar, och jag skall åter få bo i Herrens hus evinnerligen."

Efterhand som Ragnar läste psalmen gick det allt långsammare och rösten blev allt svagare. De sista orden var bara en viskning. När han kom till slutet drog han en djup suck. Den blev hans sista. Stilla och rofullt gled han över gränsen till en ny värld.

För sjuksköterskan som

blev vittne till Ragnars död och som har berättat om hans dödsstund, blev den ett öförlömligt heligt ögonblick då jord och himmel möttes i ett sjukrum på ett fältlasarett i Fjärrkarelen. Ragnar hade vid flera tillfällen vittnat om att han var beredd att dö. Vid ett samtal sade han: "Jag har min sak klar med Gud. Jag är inte rädd att dö." Många av oss veteransystrar och bröder har nått det livsskede då vandrigen går genom döds-skuggans dal. Det oundvikliga ögonblicket rycker allt närmare dag för dag. Kanske hade vi skäl att på Alla helgons dag 2004 ställa oss inför frågan: Är jag beredd? Har jag min sak klar med min Gud? Har vi det, då får vi i dödens stund gå in i vår Herres glädje.

BROR BORGAR

KOTI- JA HOIVAPALVELUJA

Kymen- Vuoksen 4H-piirin koulutus- ja työpalvelutoimistoista

Anjalankoski	375 3014
Hamina	344 7054
Imatra	432 1124
Kotka	340 0070
Kouvola	375 3012
Kuusankoski	375 3030
Lappeenranta	61 44423

TVUppari

ISÄNPÄIVÄ- JA JOULULAHJAKSI MUISTELMATEOS: Lauri Lehto: Kartta, kompassi ja konekivääri.

“Kartta, kompassi ja konekivääri on hänen henkilökohtainen muistelmateoksensa sodasta. Yksittäisen veteraanin muistelmaki rjojen joukossa Lehton kirja sijoittuu ehdottomasti eturiviin. Tällaisia kirjoja tarvitaan lisää.”

Juha E. Tetri

“Lauri Lehto on kuvannut taistelujensa tietä itseään korostamatta, rehellisesti kertoen myös vastoin- käymisistä, omista tappioista, kipeistäkin ja samalla tyyneydellä voitoista joita joukkojen osaksi tuli”.

Ev. Tapio Skog

Hinta: 20 e (kovakantinen).

Tuotto Mikkelin seudun sotainvalidien hyväksi.

Myynti: Mikkelin seudun Sotainvalidit ry,
Porrassalmenkatu 3 A, 50100 Mikkeli.

p. 015-211 230, fax 015-163 302,

sähköposti:

mikkelinseudun.sotainvalidit@dnainternet.net

Matrikkeli ja dvd-levy Marskin ritareista julkistettiin

Mannerheim-ristin ritarien säätiö ja Kadettikunta ry julkistivat 18. lokakuuta teoksen *Mannerheim-ristin ritarit – Ritarimatrikkeli 2004* sekä dvd-levyn *Isänmaan puolustajat – Mannerheim-ristin ritarit*. Kirja ja levy esittelevät oheisissa kirjoituksissa.

Tilaisuus oli hotelli Joutsenlammen tiloissa, joissa neljä kymmenestä ritarista oli tuolloin kuntoutettavana. Saapuvilla olivat ritarisäätiön valtuuskunnan puheenjohtaja

Pentti Iisalo (ritari 16), hallituksen puheenjohtaja **Tuomas Gerdt** (95), hallituksen varapuheenjohtaja **Heikki Nykänen** (118) ja valtuuskunnan jäsen **Erkki Oinonen** (147). Kutsuvieraina oli läsnä muun muassa kenraali Lauri Sutela, veteraani- ja maanpuolustusjärjestöjen edustajia sekä perinnehankkeiden toteuttajia ja tukijoita.

Pentti Iisalo ja Kadettikunnan puheenjohtaja, priikaatikenraali **Ilkka Aspura** toivottivat vieraat tervetul-

leiksi, luonnehtivat hankkeita ja niiden tukoksia sekä kiittivät työn tekemisestä ja tukemisesta,

Matrikkeliteoksen esitteli sen toimittaja, eversti **Ilmari Hurmerinta** ja dvd-levyn sen vastaava tuottaja, eversti **Pekka Rapila**, joka on Kadettikunnan pääsihteeri. Valkokankaalta saatiin nähdä ja kuulla osia dvd-levystä, muun muassa Kaaderikuoron ja Kaartin soittokunnan esittämät kaksi laulua.

Mannerheim-ristin ritarit Erkki Oinonen, Pentti Iisalo, Heikki Nykänen ja Tuomas Gerdt osallistuivat Ritarimatrikkelin ja dvd-levyn julkistamistilaisuuteen Joutsassa.

Sama kaiku on askelten Sotaveteraanikuorot laulavat

Kymmenen sotaveteraanikuoron ja Haminassa sotaveteraanien konsertissa taltioituista äänitteistä on koottu 38 laulua sisältävä tupla-CD. Levyn nimi viittaa Marssilauluun, joka on levyjen ensimmäinen laulu. Toisen levyn viimeinen laulu on Iso-lita. Muut kappaleet ovat muistorikkaita lauluja vuosikymmenten ajalta. Levyn hinta on 20 euroa. Myynti Suomen Sotaveteraaniliitto, puh. (09) 6126 2014

VALMARIN®

a vain hyvään oloon

Nouda ilmainen esite
luontaistuotekaupasta
tai tilaa puhelimitse
Valmarin Oy
(09) 809 1041

- ✓ happo-emästasapainon ylläpito
- ✓ aineenvaihdunta
- ✓ vatsantoiminta
- ✓ ruoansulatus
- ✓ närästys

Myynti: Apteekit, luontaistuotekaupat ja -osastot
Valmistaja: Valmarin Oy, PL 383, 00101 Helsinki, puh. (09) 809 1041, fax (09) 809 1042

www.valmarin.fi

... jo vuodesta 1938 ...

Uusi matrikkeliteos täydentää ja tarkentaa kuvaa Mannerheim-ristin ritareista

Ilmari Hurmerinta (toim.): Mannerheim-ristin ritarit – Ritarimatrikkeli 2004. Kustantaja: Mannerheim-ristin ritarien säätiö. Painatus: Saarijärven Offset Oy, Saarijärvi 2004. 363 sivua, 250 valokuvaa. ISBN 952-91-7-7144. Teosta voi tilata säätiön asiamieheltä, majuri Kari Norkolalta, Jaakkolanpiha 9 D, 04250 Kerava, puhelin (09)274 1653, ja eversti Hurmerinnalta, Toivontie 20, 45610 Korja, puhelin (05)322 0468. Hinta 40 euroa.

kattavan ja monipuolisen kuvan. Matrikkelin päälähteinä ovat ritarien sotilasasiakirjat sekä suuri määrä teoksia ja lehtikirjoituksia vuosikymmenten varrelta. Tietoja on koottu myös haastattelemalla ritareita sekä heidän omaisiansa, muita läheisiään ja aseveljiään. Taustaksi kerrotaan Vapaudenristin Mannerheim-ristin perustamisesta ja myöntämisperusteista sekä luetellaan 1941–45 ritareiksi nimitetyt 191 sotilasta.

Osana Mannerheim-ristin ritarien säätiön perinnetoimintaa ilmestyi lokakuussa matrikkeliteos, joka antaa ritareista ja Mannerheim-risteistä

Varsinaisessa matrikkeliosassa on kustakin ritarista henkilö- ja perhetiedot, tietoja koulutuksesta ja varusmiespalveluksesta, puolustusvoimissa palvelleista myös rauhanajan tehtävis-

tä joukko-osastoissa, ritari-numero, nimityspäivämäärä sekä nimityshetken sotilasarvo ja perusyksikkö. Tämän jälkeen ovat vuorossa tiedot sodanjälkeisten aikojen työ- ja luottamustehtävistä, muun muassa toiminnasta ritarien säätiössä. Viimeisenä matrikkeliosiona ovat tiedot ritarien ylennyksistä ja kunniamerkeistä.

Suomen marsalkka Mannerheimin, tykistönkenraali Nenosen ja jalkaväenkenraali Waldenin matrikkelitiedot on kirjoitettu muiden ritarien tietojen pitempään muotoon. Näin on haluttu tähdentää heidän poikkeuksellisen suurta merkitystään.

Kunkin ritarin matrikkelitietojen jälkeen esitetään päämajan viralliset nimitysperustelut, joista lukija saa kuvan nimitykseen johtaneista teoista ja saavutuksista. Niistä ilmenee selvästi, että kyse on nimityksestä ja kunniamerkistä ”erinomaisen urheuden, taistellen saavutettujen erittäin tärkeiden tulos-

ten tai erikoisen ansiokkaasti johdettujen sotatoimien pal-kitsemiseksi” sotilasarvosta riippumatta.

Matrikkelijaksoa seuraa luku, jossa esitellään Mannerheim-ristin ritarien säätiö. Säädekirja allekirjoitettiin 3. maaliskuuta 1954 ja säännöt vahvistettiin viisi päivää myöhemmin.

Matrikkelitiedoista on teokseen koottu joukko kiintoisia yhdistelmiä. Ne antavat nimi- ja lukumäärätietoja muun muassa sodan aikana menehtyneistä ritareista, Reserviupseerikoulun, Kadettikoulun ja Sotakorkeakoulun käyneiden ritarien kursseista, komentaja- ja päällikköjoukon ikärakenteesta sekä nimitysesityksistä, joita tehtiin talvisodan aikaisten ansioiden perusteella ennen jatkosodan alkamista. Mielenkiintoa herättävät myös tilastot, joissa ritarit on ryhmitetty sotilasarvoittain, puolustushaaroittain ja aselajeittain, tehtävittäin, rykmenteittäin ja maakunnittain.

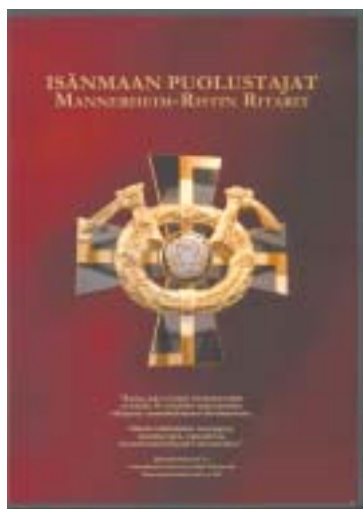
Kuvaa ritarijoukon piirteistä täydentävät tiedot saavutuksista olympialaisissa ja MM-kisoissa, Akateemisen Karjala-Seuran jäsenyydestä, osallistumisesta asekkentään ja myöhemmistä vaiheista julkishallinnossa sekä puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen ylimmissä johdotehtävissä. Esikuntien, joukko-osastojen ja laitosten sekä kunniamerkkien nimien lyhenteiden selitteet ovat avuksi matrikkelitietoja luettaessa.

Eversti Ilmari Hurmerinta, joka on monien vuosien mittaan perusteellisesti perehtynyt teoksen aihepiiriin, on jälleen tehnyt tutkijana, kirjoittajana ja toimittajana vaativaa työtä taiten ja tarkkana. Näin on syntynyt arvokas teos, joka avaa lukijoille avaran ja kiintoisan näköalan sota-, henkilö- ja aatehistoriallisesti merkittävään asiakonaisuuteen sekä on samalla erinomainen kunnianosoitus Mannerheim-ristin ritareille ja muillekin sotiemme veteraaneille.

SIMO KÄRÄVÄ

”Eellä mennen, eessä seisten”

Kadettikunta kertoo Marskin ritareista dvd-levyllään

levy kertoo laajasti Vapaudenristin Mannerheim-rististä ja ritareiksi nimitetyistä 191 sotilaasta.

Kunniamerkin historiasta on jalkaväenkenraali Adolf Ehrnroothin haastattelu sekä SA-valokuvia ja selostuksia. Kukin ritari on saanut oman sivun kuvineen ja henkilötietoineen. Suuri määrä ritari-tietoa on jaksossa, jossa tausta-, koulutus- ja uratietoja on ryhmitelty ja tarkasteltu eri näkökulmista.

Kuudentena tuotteenä Kadettikunta ry:n suurhankkeesta Veteraanin perintö, jolla on tallennettu ja välitetään tietoa sodistamme, valmistui lokakuussa dvd-levy Isänmaan puolustajat - Mannerheim-ristin ritarit.

Aiemmat tuotteet ovat cd-äänilevy Suomi on hyvä maa, internet-sivusto, cd-rom ja vhs-elokuva Veteraanien perintö - Itsenäisen isänmaa sekä dvd-levy Itsenäisen isänmaa. Nyt julkistettu dvd-

Erityisen arvokas taltiointi on joulukuussa 2003 tehty yhdeksän ritarin haastattelu-sarja, jossa he kertovat muun muassa sodasta ja nimitystiedon saamisesta sekä esittävät maanpuolustusajatuksia uusille sukupolville. Muis-sa haastatteluissa puhemies Paavo Lipponen ja puolustusvoimain komentaja, amiraali Juhani Kaskeala esittävät mielipiteitään ritareista ja kunniamerkistä.

Markku Onttosen vuonna 2000 tekemässä doku-

menttielokuvassa Suomea ei koskaan miehitetty kenraali Ehrnrooth kertoo jatkosodastaan. Levyn filmigalleriassa on kiintoisia katkelmia puolustusvoimien kuvaajien ja Tyrjän rykmentin sota-ajan sekä Markku Onttosen rauhan ajan filmiaineistosta. Kuvagalleriassa on SA-kuvia ritareista.

Musiikkiosiossa nähdään ja kuullaan Kaaderikuoron ja Kaartin soittokunnan esittäminä Urpo Jokisen sanoittama ja sovittama Suomi on hyvä maa sekä Artturi Leinosen kirjoittama ja Usko Kempin säveltämä Ritarimarssi, joka on ritarien kunniamarssi. Siitä jäävät mieleen kaikkumaan eritoten säkeet ”Eellä mennen, eessä seisten, pelkäämättä eteenpäin.”

Kadettikunta on toteuttanut tämän mittavan dvd-hankkeen yhteistyössä Mannerheim-ristin ritarien säätiön kanssa. Jenny ja Antti Wihurin Rahaston, Sotavahinkosäätiön ja puolustusvoi-

mien sekä Metsäliitto-Yhtymän hankkeelle antama tuki mahdollistaa sen, että Kadettikunta voi luovuttaa levyn puolustuslaitoksen ja rajavartiolaitoksen perusyksiköille sekä kaikille lukioille ja yläasteen kouluille. Levy ei siis tule myyntiin. Levy on tulos-sa myös ruotsinkielisenä. Jos rahoitus tarvittava rahoitus saadaan, kielinä ovat myös englanti ja saksa.

Levyidean esitti Markku Onttonen, joka myös teki käsikirjoituksen sekä toimi tuottajana ja ohjaajana. Hän

menehtyi sairauteen maaliskuussa 2003. Työ saatettiin päätökseen hänen ohjeistuksena mukaisesti. Levyssä on hänestä In memoriam -jakso. Levyn vastaavana tuottajana toimi Kadettikunnan pääsihteeri, eversti Pekka Rapila ja ritariasiain tuntijana eversti Ilmari Hurmerinta.

Levyä kuunnellessa tulee mieli iloiseksi ja kiitolliseksi siitä, että nuoret suomalaiset sekä heidän kouluttajansa ja opettajansa saavat käyttöönsä nykyaikaisen tallenteen kertomaan pätevästi Mannerheim-rististä ja sen ritareista. Eräiden haastattelujen kohdalla mieli liikuttuu.

SIMO KÄRÄVÄ

KIITOLINJA

AUDIOTUOTANTO Oy

PL 94, 00501 Helsinki

Sähköposti:

audiotuotanto@luukku.com

Puh. 09-876 6930, 0400-315 062

Joulutarjous CD:t 12 €/kpl

☐ Veteraanien kiitoslaulu CD-levyllä
 (18 laulua, mm.
 Veteraanien iltahuuto)

☐ Sota-ajan laulut 1 (CD-levyllä)

☐ Sota-ajan laulut 2 (CD-levyllä)

☐ Sota-ajan laulut 3 (CD-levyllä)

☐ Sota-ajan laulut 4 (CD-levyllä)

☐ Sota-ajan laulut 5 (CD-levyllä)

☐ Sota-ajan laulut 1-7 (kasetilla)

☐ Suuria mestareita (Virta, ym.)

☐ Saariston Sirkka (Malmstén)

☐ Nostalgia Sisters

☐ Tansseissa tavataan
 (tunnettuja laulajia)

Eino Leinon runot CD:llä tai kasetilla

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 (12 €/kpl)

Videot/DVD:t (30 €/kpl)

☐ Laulamme yhdessä
 kansanlauluja 1 - 5

☐ Kauneimmat virret

☐ Joulu- ja adventtivorret

☐ Aamu- ja iltavirret

☐ Helluntai- ja suvivirret

60 euron tilaukset rahtivapaasti.

Tilaaaja: _____

Osoite: _____

Postinumero ja -osoite: _____

Puh.nro: _____

**Hemmotellen
Rokualla**
Kylpyläloma

388€/hlö /5 vrk

252€/hlö /3 vrk

 Sis.maj.2 hh:ssa,puolihoitoruokailut,sauna- ja allasosaston ja kuntosalien käyttö (HUR ja David).
 Päivittävät ryhmäliikunnat ja 1 yksilöhoito/vrk.

Virkistysloma

198€/hlö /3 vrk

Sis.maj.2 hh:ssa,puolihoito,sauna- ja allasosaston ja kuntosalien käyttö (HUR ja David) ja päivittävät ryhmäliikunnat.

Lapsialennukset:
 0-6v. ilmaiseksi ja 7-16v.-50%.

Perheloma

116€/vrk/perhe

Sis.maj.2 aik.ja 2 lasta,aamiainen,sauna- ja allasosaston ja kuntosalien käyttö (HUR ja David).

91670 ROKUA

Puh.(08) 542 3100

Fax (08) 542 4850

www.rokua.spa.fi

myynti@rokua.spa.fi

Hinnat ovat voimassa vuoden 2005 loppuun saakka (ei jouluna).

Lottamuistomitalia voi vielä hakea

Tänä syksynä on kulu-
nut 60 vuotta jatko-
sodan päättymises-
tä ja 23. marraskuuta Lotta
Svärd -järjestön lakkautta-
misesta. Tällöin kuului jär-
jestöön 232 000 jäsentä mu-
kaan luettuna 50 000 lotta-
tyttöä (pikkulottaa). Vuoden
1944 tapahtumia, torjunta-
taisteluja, aselevon ja rauhan
solmimista raskain ehdoin
ja luovutettujen alueiden
asukkaiden evakuoimista on
muisteltu monin tavoin.

Lotta Svärd -järjestöä
perustettaessa vuonna 1921
sen päätarkoituksena mää-
riteltiin suojeluskuntien va-
paaehtoisen maanpuolustus-
työn tukeminen. Ohjelman
laajentuessa tehtäviin kuu-
lui myös mm. sotainvalidien
ja näiden perheiden huolto.
Talvi- ja jatkosotien aikana
Lotta Svärd -järjestön toi-
minta laajeni koko puolustus-
voimiamme tukeväksi sekä
laaja-alaiseksi sosiaalisesti
huoltotyöksi yhteiskuntam-
me raskaina poikkeusolo-
suhteiden vuosina. Järjestön
saavutukset perustuivat sen

jäsenten vapaaehtoisuuteen,
lottahenkeen ja uhrautuvaan
työhön. Lottahenkeen kas-
vettiin jo pikkulottiin kuulu-
malla.

Tunnustuksena Lotta
Svärd -järjestössä maanpuo-
lustuksen hyväksi aikanaan
toimineille perustettiin 1993
lottamuistomitali, jota kan-
netaan kunniamerkkinä so-
tiemme muistomitalien ja
lotta-ansiomerkkien tapaan.
Muistomitalin nauha on sama
kuin Lotta Svärd -ansiomita-
lissa, mikä yhdistää sen jär-
jestön arvokkaaseen perin-
teeseen. Mitali myönnetään
hakemuksesta Lotta Svärd
-järjestössä aikanaan lottana
ja/tai pikkulottana toimineil-
le naisille. Se voidaan myös
myöntää edesmenneille lotil-
le ja pikkulotille jälkikäteen
omaisten sitä asianmukaises-
ti hakiessa.

Lottamuistomitaleita
on tähän mennessä jaettu
runsaat 24 000. Ne jaettiin
1990-luvulla lähinnä lotta-
piireittäin alueellisten mita-
litoimikuntien kautta, jolloin
eri puolilla Suomea järjes-

tettiin lukuisia juhlallisia ja-
kotilaisuuksia, useimmiten
kirkoissa. Lottamuistomita-
liin oikeutetuista ovat useat
lottaveteraanit jo poistuneet
joukostamme. Uskon silti,
että joukossamme on vielä
tuhansia mitaliin oikeutettu-
ja naisia, joita tieto mitalista
ei jostain syystä ole saavut-
tanut. Hakemuslomakkeen
saanti on vain puhelinsoiton
päässä.

Viime vuosina on jako
tapahtunut suoraan Vapaus-
sodan Invalidien Muistosää-
tiön (VIMS) tai Lottaperin-
neyhdistysten välityksellä
hakemuksiin perustuen. Ha-
kumuslomakkeessa voi myös
vapaamuotoisesti kuvata ly-
hyesti osallistumistaan lotta-
työhön eikä se edellytä tark-
koja tietoja joukko-osastois-
ta tms. Mitalin hinta on 17
euroa.

Yhteystiedot: Vapausso-
dan Invalidien Muistosää-
tiö, Mannerheimintie 93 A,
00270 HELSINKI; puhelin
(09) 241 1990.

EEVA TAPIO

 Wilhelmiinassa
 on hoitohenkilökunta
 ympäri vuorokauden.

Kuntoutusta Wilhelmiinassa

Wilhelmiina on ikäihmisten asumis-
ja hoitopalveluihin erikoistunut
palvelukeskus.

Wilhelmiinassa saat asiantuntevaa, asiakkaiden
eri elämänvaiheet huomioon ottavaa hoitoa ja
huolenpitoa.

**Wilhelmiina toteuttaa sotaveteraanien laitos-
ja avokuntoutusjaksoja.**

Kuntoutus voidaan toteuttaa tarvittaessa myös
dementiayksikössä.

Tiedustelut: **Kuntoutuspaikat**

puh. (09) 4734 7462 ja (09) 4734 7463

Dementiayksikkö

puh. (09) 4734 7540

Taavetti Laitisen katu 4, 00300 Helsinki
 Puh. vaihde (09) 473 473 • Fax (09) 4734 7473
 www.minaanhoitolat.fi

Raili Malmberg jatkaa

Opetusneuvos Raili Malmberg valittiin Hämeenlinnassa 25. syyskuuta pidetyssä liitto-
kokouksessa jatkamaan Lottaperinneliitto ry:n puheenjohtajana 2005–2007.

STORAENSO
 what paper can do

www.storaenso.com

Kirjat

Kiintoisa muistelmateos Suomen-poikien vaikeasta tiestä

Raul Kuutma: Suomen-poikien tie – Virolais-sotilaiden kohtaloita. Vironkielisestä teoksesta Kolmas tee suomentanut Eero Riuttala. Kustannusosakeyhtiö Otava, Keuruu 2004. ISBN 951-1-19684-7. 411 sivua tekstiä, karttoja ja valokuvia.

Teos koostuu pääosin Raul Kuutman lähes 100-sivuisesta elämäkerrasta sekä kuuden muun virolaisen Suomen-vapaaehtoisen vaiheiden kuvauksista. Nekin ovat Raul Kuutman kirjoittamia, mutta perustuvat oleellisesti näiden aseveljien omiin päiväkirjoihin, muihin muistiinpanoihin ja kirjeisiin sekä ovat osin katkelmia niistä. Ye-eversti Riuttalan käännöstyöstä näkyy, että hän tuntee Viron historian, hallitsee sotilassanaston ja taitaa suomen.

Suomen-poikien tekemien ratkaisujen taustana, sodan ja pitkälti myös rauhan ajan kohtaloiden määrääjänä sekä ajatustavan perustana olivat Viron valtiojohton ratkaisut 1939 ja 1940, Viron liittäminen Neuvostoliittoon, Saksan hyökkäys Viroon 1941 ja romahdus 1944–45,

uusi neuvostokausi 1944–91 sekä kummankin vallanpitäjän ankara miehityskomento.

Teoksen alkusivuilla on dosentti **Martti Turtolan** artikkeli Viron ”kolmas tie” sekä Raul Kuutman saatesanat ja osio *Suomen-pojat – virolaiset vapaaehtoiset Suomen sodissa*. Nämä jaksot antavat kattavan ja selvän kuvan niistä sisä- ja ulkopolitiittista oloista ja jännitteistä, epätoivosta ja epävarmuudesta, jotka johtivat siihen, että yli 3 300 virolaista siirtyi salateitse Suomenlahden yli ja liittyi Suomen puolustusvoimiin valtaosin jatkosodan vuosina 1943–44 eli saksalaismiehityksen aikana, vähäiseltä osin myös talvisodan aikana eli neuvostouhan alta. Alkuperäisteoksen nimessä esiintyvä ”kolmas tie” – lähtö Suomeen – oli vaihtoehto kahdelle muulle tielle – joutumiselle Saksan tai Neuvostoliiton sekä niiden sotavoiimien palvelukseen.

Elämäkertaosuudessaan Raul Kuutma, joka on syntynyt 1924, kertoo elävästi ja kattavasti lapsuudestaan ja opinnoistaan, pakomatkasten Suomeen lokakuussa 1943, palveluksestaan JR 47:ssä ja helmikuussa 1944 perus-

tetussa virolaisessa JR 200:ssa, osallistumisesta Karjalankannaksen torjuntataisteluihin kesällä 1944, paluusta Viroon elokuussa 1944, osallistumisesta saksalaisjoukoissa puna-armeijan etenemisen estämiseen Tarton rintamalla taistelujen päättymisestä, paluusta kotiin ja tiestä työuralle.

Raul Kuutman muistelmien selväpiirteisyys ja monitahoisuus perustuvat paljolti siihen, että toimiessaan Suomen Sotaveteraanien Viron yhdistyksen toiminnanjohtajana ja puheenjohtajana sekä historiatoimikunnan ja matkikomitean jäsenenä, hän on perusteellisesti paneutunut Suomen-poikien vaiheisiin ja kohtaloihin. Sotaveteraanityössä kertyi sotavuosilta runsaasti aineistoa, joka kertoo Kuutman ikäpolven aatteellisuudesta, toimintatarmosta ja uhrimielestä.

Kuusi muuta henkilökuvausta ovat varsin erilaisilta tapahtumalohkoilta. Tarina 1917 syntyneestä **Kaarel Karimäestä** kertoo talvi- ja jatkosodan virolaisesta vapaaehtoisesta, joka kaatui JR 200:n riveissä Karjalankannaksella kesäkuussa 1944.

Kertomus 1918 syntyneen kaukopartiomiehestä **Hugo Tartusta** perustuu hänen päiväkirjansa ohella Pentti H. Tikkasen teoksen *Hyppy helvettiin* kuvaukseen virolaisen tiedustelupartion toiminnasta vihollisen selustassa 1942. Siellä Tartu asekuoppaan joutui sotavangiksi ja teloitettiin.

Kertomus **Endel Kruusin** (1922–2003) toiminnasta Viron tasavallan kansalliskomitean hyväksi saksalaismiehityksen aikana, paosta Suomeen syksyllä 1943 ja palveluksesta JR 200:ssa sekä pakkotyöstä Neuvostoliitossa nojautuu osaksi Enn Sarven muistelmiin. Suurin osaluvusta, joka kertoo 1922 syntyneen **Edmund Rannikon** osallistumisesta jatkosotaamme JR 47:ssä ja JR 200:ssa, paluusta Viroon, ihmeellisestä pelastumisesta uppoavasta saksalaisesta kuljetusaluksesta sekä vaiheista Saksassa ja muissa maissa, on hänen itsensä muistiin merkitsemää. Jaksossa kerrotaan myös vetoomuksesta, jonka Suomen-pojat lokakuussa 1943 jättivät Viron Helsingin-suulähettiläälle. Siinä he ilmoittivat muun muassa, että heidän taistelunsa tavoitteena on Viron tasavallan palauttaminen sekä että he eivät ryhdy yhteistyöhön bolshevistisen Venäjän eivätkä kansallissosialistisen Saksan kanssa.

Heino Mikiver (1924–2004) palveli JR 200:ssa ja taisteli puna-armeijaa vastaan myös Virossa 1944. Kun häntä 1947 uhkasi värväys turvallisuuspalveluun, hän pakeni Suomeen, josta hänet luovutettiin Neuvostoliittoon. Siellä hän sai 19 vuoden pakkotyötuomion. **Ahto Talvi** (1924–1996) koki erityisen paljon. Hän palveli 1943 saksalaisten Viron Legioonassa, pakeni lomalta Suomeen, suoritti upseerikurssin, ylenettiin vänrikiksi, palasi Viroon, taisteli Narvan rintamalla, johti 1947 metsäveljien

taisteluosastoa, joutui neuvostojoukkojen käsiin, kidutettiin, sai 25 vuoden pakkotyö- ja 5 vuoden pakoasumistuomion, vapautettiin 1961 ja pääsi kotimaahan 1974.

Teoksen päätössanoissa Raul Kuutma pohtii Suomen-poikien toiminnan luonnetta ja merkitystä. Kolmas tie kuljettiin loppuun. Unelma Viron itsenäisyyden palautumisesta ei tuolloin täyttynyt. Nuoret virolaiset saivat Suomessa sotilaskoulutusta ja taistelukokemusta, joista oli hyötyä heidän taistelunsa jatkuessa Virossa 1944. Puna-armeijan hyökkäyksen pysäyttäminen elokuussa Tarton alueella, jossa Suomen-pojat kunnostautuivat, antoi kansallisille voimille aikaa perustaa Viron tasavallan hallitus, jonka jäsenten toimien jatkuminen länsimaissa Viron neuvostomiehityksen vuosina edisti Viron tasavallan uudelleen syntymistä 1991.

Virolaisilla joukoilla, joissa palveli myös Suomen-poikia, oli merkittävä osuus Narvan rintaman puolustuksessa Saksan romahtamiseen saakka. Nämä taistelut sekä hyökkääjän tien sulkeminen Karjalankannaksella ja Suomenlahden miinaaesteet estivät puna-armeijan valtausaikeiden toteutumisen Suomen osalta.

Jatkosodan vuosina syntyi Suomen-poikien parissa tunnuslause *Suomen vapauden ja Viron kunnian puolesta*. Raul Kuutman teos sisältää laajalti keskeistä tietoa siitä, kuinka velvollisuudentuntoisesti ja urheasti sotieimme virolaiset vapaaehtoiset noudattivat tunnuslausettaan taistellessaan Suomenlahden kummallakin puolella sekä kuinka raskasta oli kulkea kolmatta tietä, kunnes unelma vapaasta Virosta kävi toteen.

SIMO KÄRÄVÄ

OKSAT TAIPUVAT-
vetreitten nivelten sankarit

Turkulainen Oksan pariskunta on tyytyväinen elämäänsä. Vuokon polvi nousee nyt portaissa kuin nuorena tyttöä. Vuokon mieliharrastukseksi on muodostunut saunakävely ja kiropraktisen hierojan suosittelemat Bioteekin Hainrusto+Vihersimpukat ovat jatkuvassa käytössä.

Suomalaisena miehenä Leo ei usko mihinkään humpuukiin. ”Suoraan sanoen en uskonut, että luontaistuotteesta olisi mihinkään”, myöntää Leo nolona. ”Nyt on kuitenkin pakko tunnustaa, että Hainrusto+Vihersimpukka on saanut mieleni kääntymään. Päivittäiset kävelylenkit ovat pidentyneet kymmenistä metreistä kilometreihin. Suosittelem mielelläni Hainrusto+Vihersimpukkaa niin tutuille kuin tuntemattomillekin!”

Vetreitten nivelten sankarit

- hainrustojauhe ja -uute
- vihersimpukka
- tuplarakennusaineet
- raaka-aineiden synergia

Myynti: luontaistuotekaupat, -osastot ja apteekit

BIOTEEKKI OY

Puh. (02) 434 7000 • www.bioteekki.fi

Uutta potkua... **ESLA** Malli 3300

...potkupyörällä

Parhaalle paras... 3 vuoden takuu
...aika, kotimainen ESLA

ESLA kolmio-rakenne

Ainutlaatuinen ESLA-kolmiorakenne

Tehokkaat rumpujarrut

Kestävät renkaat ja vanteet lujalla napakiinnityksellä

Tukeva kaksoistanko-ohjaus

Mahtuu pieneen tilaan

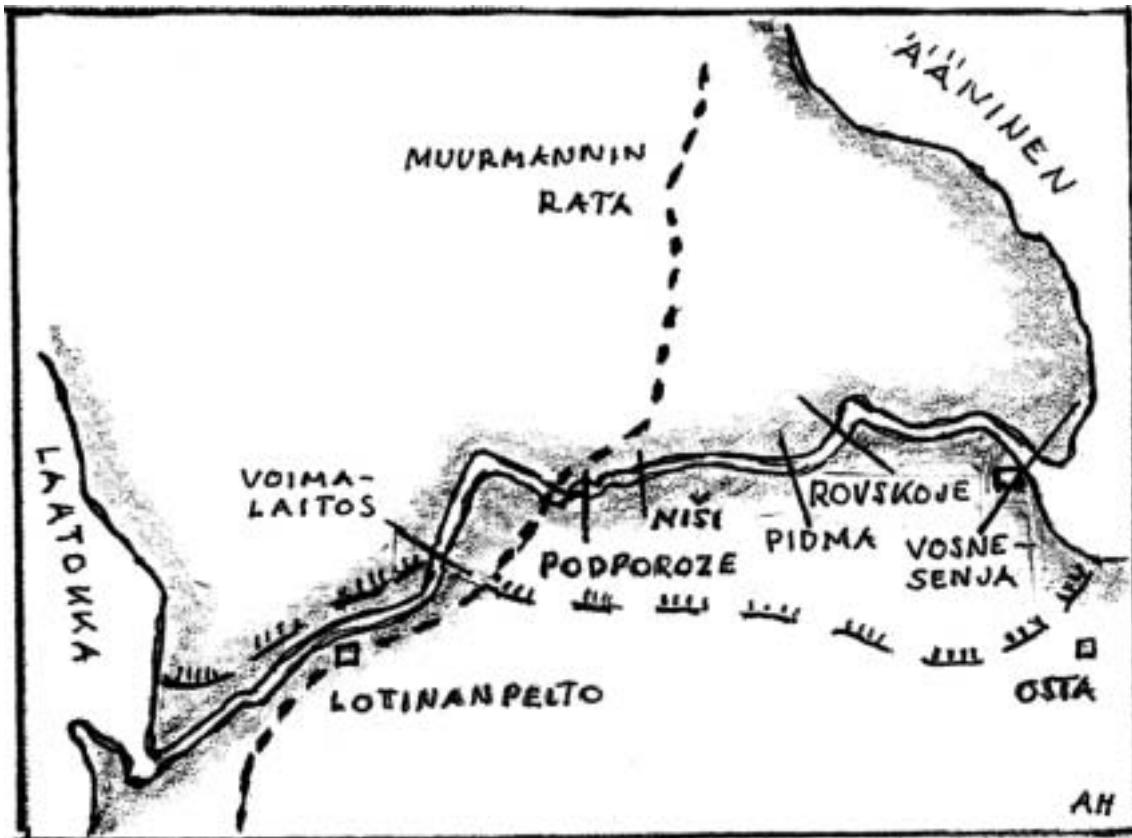
Päivittäinen liikkuminen ESLA-potkupyörällä kohottaa kuntoa ja piristää päivää!

E.S. LAHTINEN OY
Asematie 46, 61160 KOUURA

E.S. Lahtinen Oy Puhelin (06) 4299 400
E-mail: esla@esla.fi Telefax (06) 4299 410

Kysy lähintä kauppiastasi ja muita ESLA-liikkuimisvälineitä, puhelin (06) 4299 400
Katso lisää tietoa www.esla.fi/tuotteet

VETERAANIT HUOMIO
Nyt edulliselle virkistyslomalle?
Leppoisa viikko Lomakeskus Rauhalassa.
Ohjattua toimintaa, maukasta kotiruokaa ja mukavaa meininkiä.
Veteraaneille erityisalennus.
ajankohdat: 24–30.11.-04 ja perinteinen JOULU 21–27.12.-04
Tiedustelut ja varaukset: puh. 040 549 7457 tai 0400 423 373.
Lomakeskus Rauhala, Saprantie 6, 43270 Kalmari.
Saarijärven keskustasta n. 16 km tie nro 13:sta Kokkolan suuntaan.

Karttapiirroksessa on merkitty paikat, joissa jatkosodan aikana oli silta tai siltoja yli Syvärin. Valmistauduttaessa vetäytymään Syvärin sillanpäästä rakennettiin lisäksi useita lyhytaikaisiksi jääviä pikasiltoja.

”Kun virran uomaa nyt mies vartioi”

SYVÄRIN SILLAT

Äänisjärven Laatokkaan yhdistävällä Syvärillä on pituutta runsaat 220 kilometriä. Jatkosodan aikana suomalaisten puolustus Aunuksen kannaksella rakentui tuon mahtavan virran varaan. Syksyn ja alkutalven 1941 aikana vakiintunut rintamalinja pysyi seuraavan kahden ja puolen vuoden ajan paikoillaan.

Laatokasta lukien joen pohjoispuolella vihollisella oli hallussaan kymmenkunta kilometriä leveä ja viitisentoista kilometriä syvä alue, josta itään rintama nojasi Syväriin aina voimalaitoksen alapuolelle saakka. Syvärin yläjuoksulla puolustus oli työnnetty etumaastoon joen eteläpuolelle. Voimalaitokselta alkaen suomalaisilla oli etelärannalla laaja sillanpää, jolla oli syvyyttä 10–30 ja leveyttä noin 140 kilometriä. Tuota laajaa sillanpäästä puolustettiin jatkossa runsaan kolmen divisioonan voimin. Niiden yhteydet taaksepäin Syvärin pohjoispuolelle oli turvattava. Pioneerit olivat edessään suuria haasteita. Joen yli oli rakennettava lukuisia siltoja. Lisäksi Aunuksen harva ja erittäin huonokuntoinen tietö sitoi runsaasti voimavaroja sekä uusien teiden rakentamiseen että vanhojen korjaamiseen.

Kaksi yhteyttä yli virran

Jo tsaarinvallan aikana Podporozeen keskiselle Syvärille oli rakennettu Muurmännin rataa varten suuri teräskaarilla varustettu rautatiesilta, jonka jänneväli oli noin 110 metriä. Sen molemmissa päissä oli parikymmentä metriä korkeat nostotornit joiden väkipyörien kautta kulkevien vaijereiden ja vastapainojen avulla sillan keskiosaa pystytettiin nostamaan kymmenkunta metriä. Näin turvattiin isojen alusten kulku Syvärillä.

Amerikkalaista alkuperää oleva silta jäi ehjänä suomalaisten käsiin 8.9.1941. Sillan kansi oli tällöin koholla, mutta se onnistuttiin laskemaan radan tasoon ennen kuin venäläisten ilmahyökkäys neljä päivää myöhemmin tuhosi toisen nostotornista. Pioneerit varustivat sillan lankkukannella. Syyskuun 20. päivästä alkaen hevosmiehet saattoivat käyttää sitä. Marraskuun alkupuolella autot pääsivät sillalle. Kuukautta myöhemmin myös rata oli kunnostettu ja juna-liikenne ulotettiin Syvärin toiselle puolelle.

Keväällä 1943 joen eteläpuolelle rakennettiin rautatiesillan tuntumaan rantaan ulottuva pistoraide helpottamaan vesikuljetusten kuor-

mauksia ja purkauksia. Koko sodan ajan suomalaiset käyttivät avoimen veden aikana Syväriä ja Äänisjärveä huoltokuljetuksiin. Vesikuljetukset säästivät sekä kuljetusvälineitä että polttoainetta. Jatkossa rakennettavat sillat oli varustettava jokiliikennettä varten kulkuaukoilla. Suomalaisen laiva- ja proomuliikenne Syvärillä antoi hetken aikaa vaikutelman, jota voisi kuvata Yrjö Jylhän sanoin ”Ui Syvärin virralla Suomen purret, sen laineet lauluja meidän soi”.

Suomalaisten yllätykseksi rautatiesillan lisäksi oli toinenkin yhteys yli Syvärin. Lotinanpellosta koilliseen joen yli oli rakennettu voimalaitospato. Itse voimalaitos oli joen eteläpuolella olevassa saarella. Saaren ja sen takana näkyvän kaupungin välissä oli kanava sulkuineen. Mitään näistä ei ollut merkitty hyökkäävien joukkojen käytössä olleisiin karttoihin. Voimalaitos vallattiin syyskuun puolessa välissä 1941. Jatkossa suomalaiset rakensivat padon varaan autosillan, joka avattiin liikenteelle kevättalvella 1942.

Pioneerien taidonnäytteet

Hyökkäysvaiheessa joukot ylittivät virran syöksyveneillä sekä ponttoneilla, ruuhilla

ja lautoilla. Myös kumiveneitä, lauttapusseja, vetolauttoja ja rannoilta kerättyjä veneitä käytettiin. Rakennetuista silloista ensimmäinen oli lyhytaikaiseksi tarkoitettu ponttonisilta noin kilometrin verran rautatiesillalta ylävirtaan. Tuo silta oli käytössä syyskuun lopulta 1941 alkaen vajaan kuukauden ajan, jonka jälkeen se purettiin. Liikenne kulki tämän jälkeen korjatun rautatiesillan kautta.

Seuraava yhteys yli joen rakennettiin Nisiin. Silta tehtiin sotasaalisproomujen varaan. Jotakin venäläisten kiireisestä vetäytymisestä kertoo se, että suuri joukko ylimenokalustoksi sopivia proomuja oli jätetty tuhoamatta. Suomalaiset keräsivät rannoilta tarvittavat 25 proomua. Sillalle tuli pituutta vajaan 110 metriä ja se otettiin käyttöön lokakuussa 1941. Silta purettiin myöhemmin mutta rakennettiin talven jälkeen uudelleen. Seuraavina vuosina proomusilta oli käytössä aina avoimen veden aikana. Sotatalvina Syvärin yli oli lukuisia jääteitä, joita vahvistettiin nostamalla vetä jälle.

Myös Pidman ensimmäinen silta oli proomusilta. Talven 1942 aikana Rovskojen alueelta värvätyistä proomun tekijöistä koottu joukko valmisti sillan tarvittavat proomut. Käytössä silta oli toukokuusta 1942 alkaen aina vuoden 1943 joulukuulle saakka. Tällöin sen viereen valmistui kiinteä kenttäsilta, jonka rakennustyöt oli aloitettu edellisessä. Välittömästi tämän jälkeen proomusilta purettiin ja sen kalusto vapautui muuhun käyttöön. Kenttäsiltaa jopa yli parikymmentä metriä pitkien paalujen juntaamiseen käytettiin Helsingin kaupungilta lainattua paalutusjuntaa. Pituutta kenttäsilalla oli runsaat 280 metriä.

Keväällä 1942 Syvärin suulle Vosnesenjaan rakennettiin lähes 400 metriä pitkä kenttäsilta, joka valmistui huhtikuun alussa. Sillassa oli sivuun uitettava osa, jota siirtämällä laivaväylä avattiin. Myös kaikki muut sillat Syvärin suun ja Podporozen välillä varustettiin vastaavalla väyläaukolla.

Aiotuista silloista yksi jäi rakentamatta. Rintaman oikealla sivustalla Laatokan tuntumassa saksalainen 163. divisioona odotti syksyllä 1941 Syvärin ylimenoa ja

Tihvinässä taistelevia saksalaisjoukkoja. Myös suomalaisia sillanrakentajia oli paikalla. Aiotun ponttonisillan 108 ponttonia olivat Kuuttilahdessa valmiina. Siltahake raukesi saksalaisten kärsiessä joulukuussa tappion Tihvinässä, josta venäläisten hyökkäys työnsi heidät takaisin länteen Olhavajoelle.

Aavisteluista käytännön toimiin

Martti Haavio oli tiedotuskomppanian päällikkönä Syvärillä. Päiväkirjamerkinnsänsä 27.12.1941 hän kertoo käynnistään kenraali Martti Talvelan VI Armeijakunnan esikunnassa. Keskustelu oli ollut ”oudon vakavaa ja pessimististä”. Olipa viitattu mahdollisuuteen joutua vetäytymään Aunuksesta. Haavio merkitsi päiväkirjaansa ”Katkeria pala nieltäväksi. Mutta se on pakko esittää ajatuskokeena.” Jatkossa saksalaisten jatkuva epäonni tulisi osoittamaan salamasodan ajan olevan jo takanapäin ja aloitteen siirtyneeksi lopullisesti liittoutuneiden käsiin.

Kesästä 1943 alkaen Syvärillä valmistauduttiin mahdolliseen vetäytymiseen. Niinpä jo Pidman kenttäsiltaa rakennettaessa se varustettiin valmiiksi syvälle ulottuvilla panostustorvilla. Myös muiden siltojen tuhoamiset suunniteltiin. Monessa tapauksessa tarvittavat räjähteet varastoitettiin kohteen läheisyyteen. Siltoihin tehtiin panostusta helpottavia hyllyjä ja kaappeja. Maatukiin kaivettiin panostuskaivoja. Myös kohteiden ympäristön miinoittamiseen varauduttiin.

Vetäytymisen turvaamiseksi rakennettiin pikasiltoja. Ensimmäinen niistä valmistui toukokuun alussa 1944. Podporozen luona joen yli vedettyyn teräsvaijeriin oli kiinnitetty rinnakkain virran suuntaisia tukkeja. Niiden päälle rakennettiin kansi. Tukkipikasiltaa saattoivat käyttää miehet ja hevoskärkyt.

Rovskojen niemeen rakennettiin kenttäsilta, jossa osittain käytettiin myös proomuja. Puoli kilometriä pitkänä se oli kaikista Syvärille rakennetuista ajoneuvosilloista pisin. Rovskojen silta valmistui 16.6.1944.

Todellinen pikasilta tehtiin Podporozessa viime hetkellä. Kolmen vaijerin uiva autosilta valmistui aamupäivällä 21.6.1944. Pituutta sillalla

Vuolaasti virtaavan Syvärin suulla Vosnesenjassa huhtikuun 1942 alussa avatulla sillalla oli pituutta lähes 400 metriä. Ajoinan leveys oli kuusi metriä ja sillan kantavuus 12 tonnia. Taustalla näkyy joen etelärannalla oleva Vosnesenjan kaupunki. SA-kuva.

oli 110 metriä. Jo saman päivän iltana suomalaiset itse tuhosivat sen. Sillassa alimmaisena oli vieri vieressä joen yli vedettyjen vajereiden suuntaisia tukkeja, joiden päällä oli poikittaiset niskat. Silta oli ikään kuin pitkä rannasta rantaan ulottuva kapea tukkilautta, jota vajerit pitivät paikoillaan. Sillan kansi rakennettiin niskojen päälle. Alueella oli myös kolme jalkaväkeä varten tehtyä polkusuiltaa. Ylimenopaikkoihin keskitettiin varmuuden vuoksi myös vene- ponttoni- ja ruuhikalustoa.

Jäähyväiset Syvärille

Puna-armeijan 9.6.1944 alkanut suurhyökkäys Karjalan kannaksella johti pian päätökseen Itä-Karjalasta luopumisesta. Divisioonat tarvittiin nyt koti-Suomen puolustuksessa. Aunuksen ryhmä sai käskyn 16.6.1944 vetäytyä viivyttaen kohden Suomen rajaa. Syvärin sillan päässä oli joukkoja runsaat kolme divisioonaa, jotka vedettiin 17.–21.6.1944 Syvärin pohjoispuolelle. Sillanpään tyhjennys onnistui hyvin. Paikoin venäläiset eivät huomanneet suomalaisten lähtöä. Jälkeen jätettyjen partioiden tulitoiminta hämäsi. Vihollista viivyttyivät lisäksi runsaat miinoitukset. Myös suomalainen tykistö tuki tulellaan siellä, missä vihollinen seurasi irtautujan kannoilla. Suomalaisten onneksi venäläisten suurhyökkäys Syvärillä alkoi vasta 21.6.1944.

Sillat hävitettiin välittömästi viimeisten omien joukkojen päästyä joen pohjoisrannalle. Vosnesenjassa venäläiset pommittivat 19.6.

Muurmannin radan silta Podporozessa Syvärillä. Silta oli ehjä suomalaisten saadessa sen haltuunsa 8.9.1941, mutta neuvostokoneiden hyökkäys tuhosi muutamaa päivää myöhemmin sillan nostotorneista toisen. Silta-kaaren päällä on konehuone, josta hoidettiin nostokoneistoa. Niin kutsuttu vastapainosilta oli amerikkalaista alkuperää. Kuva: Suomen Sota 1941-1945, 2.osa.

hävitysvalmista siltaa, joka tuhoutui. Suomalaiset täydensivät tuhoa vielä täydennysräjäytyksellä. Rovsokojen silta räjäytettiin samana päivänä. Pidmassa oltiin 19.6. juuri räjäyttämässä siltaa, kun se joutui ilmahyökkäyksen kohteeksi. Silta tuhoutui ja sen mukana kahdeksan pioneeria menetti henkensä. Siltaa suojannut ilmatorjuntapatteristo oli poistunut hetkeä aikaisemmin. Kaksi päivää myöhemmin suomalaiset räjäyttivät Nisin proomusillan. Rautatiesilta tuhottiin täydellisesti kahdella räjäytyksellä illalla 21.6. Alajuoksulla olevan voimalaitoksen patosilta oli tuhottu edellisenä päivänä. Myös kaikki lyhytaikaiset sillat hävitettiin viimeisten vetäytyjien ylitettyä joen.

Syvärin siltojen sekä rakentaminen että räjäyttämisen onnistui suunnitelmien mukaisesti. Se kertoi pioneeriemme korkeasta ammattitaidosta. Tehtävät valmis-

teltiin ja toteutettiin hyvin. Siltojen hävitykset hidastivat jatkossa hyökkääjää. Varsinkin panssareiden ja muun raskaan kaluston ylikuljetukset tuottivat vaikeuksia.

ANTTI HANNULA

Kirjallisuutta

Haavio, Martti: Me marssimme Aunuksen teitä. Porvoo 1969.

Jatkosodan historia 5. Luku 1: Vetäytyminen Aunukselta ja Ääniseltä. Aatos Maunula – Anssi Vuoremaa. Sotatieteen Laitos. Porvoo 1992.

Jatkosodan historia 6: Luku 5: Pioneeritoiminta ym. Väinö Uotila – Stig Roudasmaa. Sotatieteen Laitos. Porvoo 1994.

Kurko, Mikko: Podporozen silta. Hakku N:o 4/1977.

Saarin, Eero-Eetu: Pioneeriaselajin historia 1918-1968. Jyväskylä 1975.

Insinöörioppilastalo Oy

Tampere
Isännöitsijä Matti J. Mäkelä
0400-637 402

Nauti Joulua Peurungassa

Tervetuloa valmiiseen joulupöytään, rentoudu saunoen ja uiden sekä osallistu joulunajan ohjelmiin!

Joulu 2 vrk
24.-26.12.
265 €/hlö

Joululoma 5 vrk
24.-26.12. + 3 vrk puolihoidolla ennen tai jälkeen
405 €/hlö

Hintoihin sisältyy majoitus pääraunneuksessa 2 hh, aamiaiset, jouluaaton illallinen, joulupäivän lounas, perinteistä ja liikunnallista joulunajan ohjelmaa, saunan ja allasosaston sekä kuntosalin vapaa käyttö, sisäänpääsy ravintolaan.

Kylpylähotelli
PEURUNKA

Myyntipalvelu puh. (014) 839 6300
Peurungantie 85, 41340 Laukaa
www.peurunka.fi

APUA VIRTSAKARKAILUUN!

Naisten koot 34-56

Miesten koot 46-62
Myös lasten kokoja ja aikuisille talvimallisto.

Tilaa ilmainen esite
Divisalta!

IncoSan -varmuusalusasut

- miellyttävää 100 % puuvillaa
- huomaamaton, ei hiosta
- imukyky jopa 2,5 dl
- erillisiä vaippoja ei tarvita
- pesu 40-95°C asteessa yli 200 kertaa

MediSet vuodesuojat MediSet ihovoiteet ja pesuaineet Tranquility irtasuojat

DIVISA

Postimyynti:

Divisa Oy · Kukkumäenkuja 11 · 02280 Espoo
Puh. (09) 803 7003 · fax (09) 4559 1021
Email: info@divisa.fi

Jälleenmyynti:

Helsinki · Oy Ea Ab · Yrjönkäytävä FORUM
Puh. (09) 605 829
Kuopio · litu · Haapaniemenkatu 12
Puh. (017) 262 0402
Lappeenranta · Fysioterapia Maarit Eskola Ky
Valtakatu 38 B, 53100 Lappeenranta
Puh. (05) 451 6292
Oulu · Medituki · Valtatie 65
Puh. (08) 556 3890
Tampere · Piateekki · Näsilinnankatu 27
Puh. (03) 212 1711
Turku · Oy Ea Ab · Yliopistonkatu 28
Puh. (02) 232 2066
Vammala · Tohtorimäen Kuntoutus · Valkamak. 2
Puh. (050) 323 2813

Suomen Sodat -multimedia on tullut saataville

Kärkijoukkue Oy:n tuottama Suomen Sodat-multimedia, josta kerroimme lehden syyskuun numerossa, oli esillä Helsingin kirjamessuilla lokakuun loppupäivinä ja tuli samanaikaisesti yleisömyyntiin Suomalaisen Kirjakaupan myymälöissä kautta maan. Lisäksi levyjä voi tilata internetin välityksin osoitteesta <http://www.suomalainen.com.sk>.

Levyt jaetaan puolustusvoimille, rajavartiolaitokselle ja historianopettajille.

DVD-levyjä on kaksi. Kesän 1944 torjuntataisteluista kertova videolevy on katseltavissa sekä tietokoneen että television välityksellä, jolloin tarvitaan lisäksi DVD-soitin. Ajatuksesta siirtää ohjelma VHS-nauhaan on luovut-

tu, koska nauhakustannukset ylittävät DVD-soittimen hinnan. DVD-esitys kestää saman verran kuin tavanomainen koko illan elokuva. Levyn vähittäismyyntihinta on 39,90 euroa.

Toista levyä – Suomen Sodat PC DVD-Romia – käytetään tietokoneen avulla. Levyssä on tieteellisesti pätevää ja elämyksellisesti esi-

tetty historiankirjoitus koko jatkosodasta ja Lapin sodasta. Everstiluutnantti, valtiot. maisteri Ari Raunion laatimaan käsikirjoitukseen sisältyy myös arkistotutkimuksiin perustuva neuvostonäkemyksellinen sotatoimien ja ratkaisutaisteluista. Esitystä on elävöitetty sadoin kartta- ja piirroksin, valokuvain, kolmiulotteisin animaatioin, TK-aineistolla, elokuvakatkelmien, radion äänitallentein ja veteraanien haastatteluin, joi-

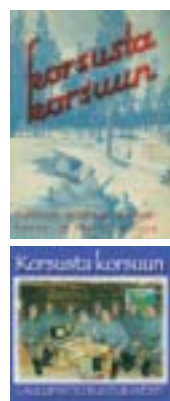
ta on puolen sataa. Levyssä on myös tietosanakirja, joka sisältää toista tuhatta hakusanaa ja henkilömatrikkelin.

DVD-Romia selaamalla voi sodan parissa viipyä jopa viikkoja, mutta toisaalta voi parissa tunnissa saada esiin sodan pääpiirteet ja sotatoimien yleisen kulun. DVD-Romin vähittäismyyntihinta on 49,90 euroa.

Veteraanien kotihoitoa tukemaan! Hyvä joululahja yrityksille ja yksityisille Korsusta korsuun

"Korsusta korsuun" on näköispainos Usko Kempin toimittamasta laulukirjasta 1942. Sodanjohto määräsi kirjan hävitettäväksi vuonna 1943. Siitä oli ennätetty ottaa kaksi painosta yhteensä 21500 kpl. Vain muutama säästy jälkipolville! Yksi löytyi Vammalan vanhojen kirjojen päivästä.

Kirja on digitaalisesti kuvattu täydellinen kopio alkuperäisestä kirjasta "Korsusta korsuun, Kiestingin ja Uhtuan suuntain korsuja marssilauluja." Kirjaa pidettiin niin tärkeänä, että Usko Kemppi komennettiin rintamalta Ouluun sitä tekemään. Suuri osa lauluista on hänen käsialaansa. Viimeksi lauluja on julkisesti esitetty Liinahamarin matkailumajalla vuonna 1942.

Korsusta korsuun -aulukirja

Kirja painetaan 108 sivuisena näköispainoksena. Sivut kuvataan alkuperäisestä kirjasta digitaalisesti ja nuotit on varustettu soitinmerkein

Hinta 8 €/kpl

CD-levy Korsusta korsuun

Levyllä 16 kirjain laulua. Esittäjänä 9-miehinen Laulupartio Ruotukaverit Uudestakaupungista. Johtajana Pekka Harmovaara. Sovitus Pertti Puhakka. Taustat: Sointu-orkesteri. Hinta 12 €/kpl

TIEDUSTELUT ja TILAUKSET. Usko Kemppi Seura, Mauri Tenhonen gsm 040-5126236, Vakkas-Suomenkatu 2 A 19, 23500 Uusikaupunki

Kirjan kokosi ja julkaisi aikanaan puolustusvoimien valistustoimisto. **Nyt sen julkaisee Usko Kemppi Seura.** Kirjan tuotto käytettiin aikanaan asevelityön hyväksi. **Usko Kemppi seura luovuttaa osan kirjan tuotosta sotaveteraanien kotihoidon tukemiseksi!** Kirja tuotetaan uudelleen puolustusvoimien luvalla.

Lahden sotaveteraaniyhdistykset yhdistävät toimintansa

Lahdessa on toiminut neljä Suomen Sotaveteraaniliittoon kuuluvaa yhdistystä: Lahden Rintamamiesten Asuntoyhdistys, Etelä-Lahden Sotaveteraanit, Keski-Lahden Sotaveteraanit ja Länsi-Lahden Sotaveteraanit. Aikanaan monen yhdistyksen toiminta todettiin rikkaudeksi, sillä aktiivinen toiminta tavoitti varsin laajan veteraanijoukon. Tilanne on sittemmin muuttunut. Joukosta poistuu vuosittain melko paljon veteraaneja, keski-ikä nousee sekä fyysinen ja henkinen kunto heikkenee. Nämä seikat eivät ole voineet olla vaikuttamatta yhdistysten toimintaan heikentävästi.

Pitäksemme toiminnan edelleen vireänä on Lahdessa jo vuosia suunniteltu tulevaisuutta. Usein on esitetty mielipiteitä yhdistysten yhdistämisestä. Asiassa on ollut varsin laaja yhteisymmärrys, mutta käytännössä toteutta-

misen ajankohdan katsottiin olevan tuonnempana. Olivathan kaikki yhdistykset vielä toimintakykyisiä eivätkä pienimmäkään olleet missään saattohoitotilanteessa. Yhdistysten yhteisessä kokouksessa päätettiin yhdistymisen toteuttamisesta vuonna 2004.

Lahden Rintamamiesten Asuntoyhdistyksen toimesta aloitettiin yhdistysten neuvottelijoiden kanssa keskustelut. Neuvottelut sujivat myönteisessä hengessä. Lopuksi päätettiin, että vanhimman, vuonna 1958 perustetun Asuntoyhdistyksen juurille kootaan uusiutuva yhdistys - Lahden Sotaveteraanit ry. Asuntoyhdistyksen säännöt muutettiin. Muut yhdistykset lopettivat toimintansa ja niiden jäsenet liittyivät jäseniksi uuteen yhdistykseen. Yhdistys on edelleen kolmanneksi vanhin sotaveteraaniyhdistys maassamme.

Kuluvan vuoden maaliskuu-

kuun 11. päivänä pidetyissä kokouksissa kolme yhdistystä päätti lähteä mukaan yhteiseen toimintaan. Vain Keski-Lahden sotaveteraaneilla ei ollut valmiutta liittyä mukaan.

Uuden yhdistyksen toiminta on käynnistynyt kiitettävällä tavalla. Jokainen yhdistys toi mukanaan omat hyväksi kokemansa toimintamuodot, joita myös toteutetaan. Hyvän pohjan saaneen Lahden Sotaveteraanit ry:n jäsenillä on laajemmat ja monipuolisemmat osallistumismahdollisuudet kuin entisissä yhdistyksissä. Olemme ryhmittyneet uusiin ja vahvempiin aseisiin puolustaessamme veteraanejamme parhaalla mahdollisella tavalla niin, että jäsenet tuntisivat olonsa tyytyväisiksi niin kauan kuin elonpäiviä riittää. Tämä on lahtelainen esimerkki muille yhdistyksille.

TENHO IIKKANEN

Jalkaväen kenraalin elämä

Jalkaväenkenraali, Mannerheim-ristin ritari *K. A. Tapola* (1895–1971) toimi merkittävässä tehtävässä sekä Suomen puolustusvoimien että valtiollisen historian kannalta. Talvisodassa Tapola oli Kannaksen Armeijan esikuntapäällikkö, välirauhan aikana maavoimien esikuntapäällikkö ja operatiivisen osaston päällikkö. Jatkosodassa hän toimi Karjalan Armeijan esikuntapäällikkönä sekä 5. Divisioonan ja VI Armeijakunnan komentajana. Sotien jälkeen hän työskenteli muun muassa Sotakorkeakoulun johtajana.

Kirjailija *Päivi Tapolan* isoisästään kirjoittama elämäkertateos yhdistää julkisen ja yksityisen, työn ja perheen. Hänen aineistonaan ovat muun muassa K. A. Tapolan kirjoitukset ja kirjeenvaihto sekä aikalaisten ja läheisten kuvaukset ja muistelmat.

Päivi Tapola

AJAN PAINO

Jalkaväenkenraali K. A. Tapolan elämä

Sid. 388 sivua

Mielenkiintoista historiaa

Esa Seppänen

MIEKKAILIJA

VASTAAN TULIVUORI

Urho Kekkosen ja Nikita Hruštšev 1955–1964

Esa Seppäsen teos keskittyy Urho Kekkosen, Miekkailijan ja Tulivuorena tunnetun, värikkään ja dynaamisen Hruštševin keskinäisiin, monisäveltöisiin suhteisiin.

Sid. 546 sivua + kuvallite

Mauno Koivisto

ITSENÄISEKSI

IMPERIUMIN KAINALOSSA

Presidentti *Mauno Koivisto* ottaa kirjassaan käsittelyynsä joukon Suomen historiaan liittyviä vaiheita autonomian ajalta toisen maailmansodan jälkipuintiin.

Nid. 203 sivua

Jaalalle ykkössijat ja Virolahdelle joukkuevoitto Kymenlaakson luontopolulla

Luontopolkukilpailun 12. rastilla piti tietää, minkä ikäisenä oravan poikasten silmät aukeavat. Tämä joukko pääkäälee sitä.

Kymenlaakson Sotaveteraanipiirin perinteinen syystapahtuma keräsi 1. syyskuuta noin 250 sotaveteraania Kouvolan Mansikka-aholle. Päivän päätapahtumaan, 15 tehtävän luontopolkuun osallistui 211 veteraania. Toiminnanjohtaja **Toivo Hartikaisen** laatimat tehtävät tuntuivat allekirjoittaneesta vaikeilta, mutta veteraanit selvittivät kysymykset yllättävän hyvin. Luontopolun lisäksi kilpailtiin tikanheitossa ja petan-kipallojen tarkkuusheitossa. Jaalalaiset Laineet, Kaija ja

Ilkka, veivät luontopolkukilpailussa ykköspalkinnot. Naisvaltainen Virolahden joukkue oli paras joukkuekilpailussa. Kouvolan Sotaveteraanit apunaan Kymenlaakson Sotaorvot vastasi päivän järjestelyistä. Kouvolan kaupunginjohtaja **Aimo Ahti** kertoi päivän avajaistilaisuudessa, kuinka hyvin kaupunki hoitaa veteraaniensa asioita. Tässäkin tilaisuudessa kaikki saivat nauttia hyvyydestä kahvin merkeissä. Myös piirin puheenjohtaja **Olavi Eronen** ja Kouvolan yhdistyksen puheenjohtaja **Panu Loikka-**

nen puhuivat avajaisissa. Piirin varapuheenjohtaja **Börje Broas** käytti päätöspuheenvuoron.

Luontopolkukilpailun parhaat tulokset.

Naisten sarja:

1) Kaija Laine Jaala 14 pistettä, 2) Raili Tanska Virolahti 14, 3) Kaisu Kotonen Virolahti 13, 4) Hilikka Huomo Karhula-Kymi, 5) Berit Jokinen Pyhtää-Ruotsinpyhtää. (100 osanottajaa)

Miehet:

1) Ilkka Laine Jaala 14, 2) Panu Loikkanen Kouvola 14, 3) Pekka Mannos Kouvola 14, 4) Samuli Värri Virolahti, 5) Martti Mikkonen Elimäki. (111 osanottajaa)

Joukkuetulokset:

1) Virolahti 52 pistettä, 2) Jaala 51, 3) Kouvola 4) Elimäki 48, 5) Pyhtää-Ruotsinpyhtää 45, 6) Iitti 45, 7) Hamina-Vehkalahti 44, 8) Anjalankoski 43, 9) Miehikkälä 40, 10) Karhula-Kymi 39 ja 11) Kotka 39 pistettä.

ERKKI VITIKAINEN

Löytyykö sota-aikaista moottoripyöräilijää?

Suomen vanhin moottoripyörä maahantuoja Oy Brandt Ab täyttää ensi vuonna 100 vuotta. Juhlavuoden kunniaksi yritys pitää satavuotisnäyttelyn moottoripyöränäyttelyn yhteydessä Helsingin Messukeskuksessa 4-6. helmikuuta.

Sodan aikana yritys joutui luovuttamaan Rudge -merkkiset moottoripyöränsä armeijalle. Yksi pyöristä oli legendaarisen moottoripyöräilijän **Otto Brandtin** kilpapyörä, jolla hän oli voittanut mm. Eläintarhan ajot 1935. Nyt Oy Brandt Ab etsii sota-veteraania, joka sodan aikana joutui käyttämään mootto-

ripyörää armeijan palveluksessa. Yritys toivoo löytävän-
sä pirteän ja puheliaan henkilön, joka voisi osallistua näyttelyn avajaisiin torstaina 3. helmikuuta kertomalla kokemuksistaan moottoripyörän käytöstä sodassa. Pyörämerkin ei tarvitse välttämättä olla Rudge, se voi myös olla jokin muu. Asiasta kiinnostuneet voivat ilmoittautua Sotaveteraaniliittoon lähettämään yhteystiedot osoitteella Korkeavuorenkatu 41 A 7 00130 Helsinki, sähköpostitse anni.grundstrom@sotaveteraaniliitto.fi tai puhelimeen (09) 6126 2015.

Shakinpelaajat koolla Haminassa

Suomen Sotaveteraaniliiton 15. shakkimestaruuskilpailut järjestettiin 6-10. syyskuuta Haminassa. Kilpailut järjesti Kymenlaakson Sotaveteraanipiiri. Haminassa toimiva shakkiseura Shakkiiympyrät ry:n hoiti kilpailujen käytännön järjestelyt. Kilpailut olivat erittäin tiukat ja jännittävät. Vielä ennen kahta viimeistä kierrosta yli puolella

osanottajista oli mahdollisuus mestaruuteen saakka. Viimeinen kierros ratkaisi voiton edellisvuoden voittajan **Tapio Ketosen** hyväksi.

Kilpailujen lisäksi kilpailijat tutustuivat RUK:n museoon yliluutnantti **Hannu Kaukaisen** johdolla. Haminassa olevaa sotainvalidien sairas-kotia esitteli johtaja **Harri Haikama**. Haminan kaupunkiin tutustumisen hoiti an-

siokkaasti ja mielenkiintoisella tavalla **Jaana Suikkanen**.

RUK hoiti majoituksen ja ruokailun. Kaikki oheistapahtumat ja RUK:n tarjoamat huollot saatiin maksutta. Näistä kaikista kilpailijat esittävät suuren kiitoksen tukijoilleen.

Tulokset:

Mestaruussarja:

1. Tapio Ketonen Turku 6,0 p, 2. Nils Wikberg Helsinki 5,0 p, 3. Dimitri Seisler Viro 5,0 p, 4. Karl-Erik Juselius Helsinki 5,0 p, 5. Voldemar UMBERG Viro 4,0 p, 6. Uno Riski Helsinki 4,0 p

Avoin sarja:

1. Oiva Mattila Hyvinkää 3,5 p, 2. Tauno Kiviharju Kotka 3,0 p, 3. Martti Vähä-Kulmala Kokemäki 3,0 p, 4. Erkki Malminen Lammi 1,0 p

Pikapeli:

1. Pekka Eloranta Lahti 16,0 p, 2. Tapio Ketonen Turku 16,0 p, 3. Dimitri Seisler Viro 15,5 p, 4. Nils Wikberg Helsinki 12,0 p, 5. Kauko Alamäki Toijala 12,0 p, 6. Pentti Jalo Helsinki 11,0 p

AIXAM
EUROOPAN MYYDYIN
"MOPOAUTO"

Uutuus!
Nyt saatavilla myös Pick Up avolava malli!
Hinnat: 500.4 SL Berline 12.450,-
500.4 L Pick Up 11.680,-
+ paikkakuntakohtaiset toimitusmaksut

**Soita ja tilaa
ilmainen esite
09-8676 560!**

Maahantuonti ja myynti:
FORTECO FINLAND OY, Martinkuja 8, 02270 Espoo
Puh. 09-8676 560 • Fax 09-8815 7200

APTEEKKIPALVELUA SOTAVETERAANEILLE

Espoo

Leppävaaran Uusi Apteekki

Sello Leppävaara, 02601 Espoo
puh. 09-849 2550

Kangasala

Suoraman Apteekki

Lentolantie 2, 36220 Kangasala
puh.03-379 0836

Ristiina

Ristiinan Apteekki

Brahentie 16, 52300 Ristiina
puh.015-740 7700
Suomenniemen sivuapteekki puh.015-666 470

Haapavesi

Haapaveden Apteekki

Vanhatie 54, 86600 Haapavesi
Puh. 08-452 425

Kisko

Kiskon Apteekki

Toijantie 2, 25460 Kisko
puh.02-739 1529

Somero

Someron Apteekki

Joensuuntie 36, 31400 Somero
puh.02-748 5678

Harjavalta

Harjavallan Apteekki

Harjavallankatu 15, 29200 Harjavalta
puh. 02-531 1500

Kotka

Kauppatorin Apteekki

Kirkkokatu 10, 48100 Kotka
puh.05-210 8300

Taivalkoski

Taivalkosken Apteekki

Talonpojantie 8 B 9, 93400 Taivalkoski
puh.08-841 008

Helsinki

Vuosaaren Apteekki

Kauppakeskus Columbus
Vuotie 45, 00980 Helsinki
Puh. 09-343 4400

Kuusamo

Kuusamon 1. Apteekki

Vanttajantie 7, 93600 Kuusamo
puh. 08-852 2228, puh./fax 08-852 2111

Turku

Pyhän Henrikin Apteekki

Hämeenkatu 2, 20500 Turku
puh.02-275 2150

Pasilan Apteekki

Itä-Pasila , Kelloilta 10 , 00520 Helsinki
Puh. 09 - 868 9240

Lappeenranta

Lappeenrannan Uusi Apteekki

Valtakatu 34, 53100 Lappeenranta
puh.05-415 6440

PALVELEMME
ARKISIN 7 - 23
PYHÄPÄIVINÄ 8 - 23

Turun Kauppatorin apteekki
Hansakortteli, Aurakatu 10, Turku, puh: (02) 510 2200

Muhos

Muhoksen Apteekki

Valtatie 11, 91500 Muhos
puh.08-531 3600

Vantaa

Korson Apteekki

Maakotkantie 6, 01450 Vantaa
puh.09-838 6600

Hirvensalmi

Hirvensalmen Apteekki

Hirvensalmentie 21, 52550 Hirvensalmi, puh. 015-451 003
Rantakylän Sivuapteekki
Puusepantie 5, 50600 Mikkeli, puh. 015-178 466

Puumala

Puumalan Apteekki

Keskustie 11 B , 52200 Puumala
puh. 015-755 3300

Viitasaari

Viitasaaren Apteekki

Pappilantie 4, 44500 Viitasaari
puh.014-577 4700

Ivalo

Ivalon Apteekki

Yhdystie 14, 99800 Ivalo
puh.016-661 029

Ranua

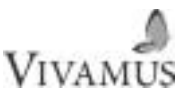
Ranuan Apteekki

Keskustie 3 , 97700 Ranua
puh. 016 - 332 0400

Vääksy

Asikkalan Apteekki

Kustaankuja 2 , 17200 Vääksy
puh. 03 - 874 860

 VIVAMUS

ELÄMÄNLAATUA
VRTSANKARKAILUUN!

Lievästä virtsankarkailusta kärsiville kotimaiset pestävät
kosteussuojat: housut ja irroitettava imuosa.

Miehille ja naisille

Koot: S, M, L, XL ja XXL

Tippamainen virtsankarkailu 0,5 dl,

Lievä virtsankarkailu 0,75 dl.

Tilaukset P-Stitch

Haltonintie 5, 47400 KAUSALA,

Puh 05 353 0224, 05 326 1551

Jälleenmyyjät: Hyvin varustetut apteekit
Mikkelin Apuväline Ky, Mikkel
Apuväline Lähdemäki Oy, Forssa
Lahja- ja ompelupalvelu Sinikka, Kuusankoski

WERSTAS

21.9.-19.12.2004

Jatkosota
perääntymisvaiheesta
torjuntavoittoon

Tavallisen korpisoturin elämää - ja kuolemaa - siellä
jossakin, juoksuhaudoissa, korsuissa ja avoimen taivaan
alla. Näyttelyssä on runsaasti aitoa ja alkuperäistä
esinemateriaalia sekä pienoismalleja.

TYÖVÄEN KESKUSMUSEO

Avoinna ti-su 11-18.

Väinö Linnan aukio 8

33210 Tampere, Finlaysonin alue
p. (03) 2538 800, www.tkm.fi

Nyt avattu museossa
Kahvila Valo!

HAUTAUS- JA KUKKAPALVELUJA SOTAVETERAANEILLE

HAAPAJÄRVI

**Haapajärven Kukkakauppa ja
Hautaus toimisto E & P Ranua Oy**Kauppakatu 14, 85800 Haapajärvi
puh. 08 - 762 180

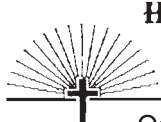
HÄMEENLINNA

Hautauspalvelu Kaila KyHallituskatu 12
13100 Hämeenlinna
puh. 03-616 6550**Kukkakauppa ja Hautaus toimisto
Nyberg Ky**Kauppakatu 41, 53100 LAPPEENRANTA,
puh. 05-451 3449, fax 05-453 1210
Saimaantie 6, 54100 JOUTSENO, puh. 05-453 4200

HAAPAVESI

**Haapaveden Kukkakauppa
ja Hautaus toimisto Repo Ky**Vanhatie 53, 8660 Haapavesi
puh. 08 - 452 237

IITTALA

**HAUTAUSTOIMISTO
NIEMELÄ**Ostokeskus, 14500 Iittala
puh. 03-672 2340

Hautauspalvelua Laukaassa vuodesta 1932

**Kukka- ja Hautauspalvelu
VEHVILÄINEN OY**

Laukaantie 10, Laukaa, puh. (014) 831 941

HAMMASLAHTI

**Kukka ja Hautauspalvelu
Laakkonen**Virastotie 1, 82200 Hammaslahti, puh. 013-741 081
Mäkräntie 24, Kiihtelysvaara, puh. 013-719 091
0400-271 145**Salmelan Kukka ja
Hautaus toimisto Ky**Kirkkotie 2, 61600 Jalasjärvi
puh. 06-456 0345 ja 0400-550 345
-ammattitaitoista palvelua yli 50 vuotta

JALASJÄRVI

**Hautaus - ja Kukkapalvelu
Pesonen Ky**Keskustie 2, 83100 Liperi
Puh. 013 - 651 193 ja 0400 - 376 333

HARJAVALTA

**Rionnon Kukkakauppa
ja Hautaus toimisto Oy**Harjavalankatu 15, 29200 Harjavalta
puh. 02-674 1505, päivystys: 02-533 0841**HAUTAUSPALVELU
*Ari Lumme***

Seunalandie 25, 04200 KERAVALTA, puh. 09-294 8725

KERAVALTA

**Hautaus toimisto
Begravningsbyrå Fant**Irenentie 8, 65610 Mustasaari
puh. 06-322 2744 ja 050-313 8142, päivystys 24 h

HAUSJÄRVI

Kukkahaar ja Hautaus OyHikiäntie 40, 12210 Hausjärvi
Puh. 019 - 768 131

KIRKKONUMMI

**Kirkkonummen
Hautauspalvelu Oy**Seurakunnantie 2 B, 02400 Kirkkonummi
Puh. 09-298 8903

HELSINKI

Viipurin Hautaus toimistoRuneberginkatu 56, 00260 Helsinki
Puh. 09-493 538
www.viipuri-aaltonen.fi**Hautauspalvelu Aaltonen Oy**Vieraskuja 4, 02770 Espoo
Puh. 09-805 5200, fax 09-805 5270

KRUUNUPYY

**Begravningsbyrå - Hautaus toimisto
NB Skuthäll**Kronobyvägen 11, 68500 Kronoby
Puh. 0400 - 365 470**Kukka- ja Hautauspalvelu
Vanha Vanamo**Savontie 3, 52700 Mäntyharju
puh. 015-682 124, 0400-658 245**Haagan Hautaus toimisto**Vihdintie 2, 00350 Helsinki
puh. 09-241 7558 ja 040-830 1444

KUOPIO

**Kuopion Hautaus toimisto
Niiranen Oy**Savonkatu 24, 70100 Kuopio
Puh. 017 - 261 3686

KUORTANE

**Kukka- ja Hautauspalvelu
Saima Laurila Oy**Keskustie 29, 63100 Kuortane
puh. 06-510 6100

LAPPEENRANTA

Hautaus toimisto ja Kukkakauppa**Tolvanen Oy**

ALAN PALVELUA LAPPEENRANNASSA YLI 75 VUOTTA

Kauppakatu 53 Lappeenranta
puh. 453 0568 - 453 0772, fax 453 0566
liikeajan jälkeen päivystys puh. 0400-253 983

NOKIA

Vuoren Hautaus toimistoKorkeemäenkatu 3, 37100 Nokia
puh. 03-341 2612 ja 0400-632 822

ORIVESI

**Hautaus toimisto ja Kukkakauppa
Lund Ky**Keskustie 32, 35300 Orivesi
Puh. 03 - 335 2383, fax. 03 - 335 2363

OULU

**Kirkollinen Hautaus toimisto
Jussi J. Ikäheimo**Isokatu 11, 90100 Oulu
puh. 08-311 3354

PALTAMO

**Lamingon
Kukka ja Hautauspalvelu Ky**Lepikontie 14, 88300 Paltamo
Puh. 08 - 871 807

HYVINKÄÄ

**Uudenmaankadun
Hautauspalvelu**Uudenmaankatu 2, Kymppitalo, 05800 Hyvinkää
puh. 019-452 660

**HOK-ELANNON
HAUTAUSPALVELU**

Asiakasomistajille olemme omista palveluistamme sekä perunkirjoituksesta.
Lisäksi S-Etukortilla myös Bonusta omista palveluistamme ja uusista hautoiluvista.

Helsinki:	Pasivuoorenkatu 58	(09) 734 3593
	Kukkasiitomo	(09) 734 3898
	Sibeliuskatu 1	(09) 734 5840
	Kukkamyymälä	(09) 700 82 840
		(09) 734 5847
		(09) 700 82 847
	Siltasaarenkatu 26	(09) 753 3082
Espoo:	Tapiola Revontulentie 1	(09) 466 620
Vantaa:	Tikkurila Unikkotie 3	(09) 873 5055
	Kukkasiitomo	(09) 873 5399
Kerava:	Aleksis Kiven tie 1	(09) 230 2925
Hyvinkää:	Kauppakuja 2	(019) 455 002

Olavi Erkkilä johdattelee kuulijat oman elämänsä kokemuksiin, niin sodan kuin rauhan aikana.

Seurakunnille tietoa veteraanityöstä

Veteraanien ikääntyminen ja syrjäytyminen vaatii erityistoimia. Keski-Pohjanmaan Sotaveteraanipiirin hengellinen toimikunta järjesti asiasta 9. syyskuuta Nivalassa neuvottelun, johon osallistui pappi lähes jokaisesta alueen seurakunnasta. Myös diakonia-toiminnan väkeä oli paikalla. Sen toivottiin ottavan veteraanivanhukset erityisenä ryhmänä työssään huomioon.

”Nuorena pappina olisin ollut ikionnellinen, jos veteraanit olisivat järjestäneet tällaisen tilaisuuden”, vakuutti tilaisuuden puheenjohtajana toiminut piirin hengellisen toimikunnan puheenjohtaja **Eero Palola**.

Hyvän pohjan keskustelulle antoi ylimetsänhoitaja, sotaveteraani **Olavi Erkkilä** Kokkolasta. Hänen kuvauksensa sotapolulta, elämästä ennen sotia, sotien aikana ja niiden jälkeen, oli tilaisuuden nuorille osanottajille todella vahvaa ja vakuuttavaa kuulta-

vaa. Sodissa mukana oli miehistä 1800-luvulla syntyneistä lähtien aina 1926 syntyneisiin. Heistä melkoinen osa oli Venäjän keisarin vallan aikana syntyneitä ja nuorimmat vapaan Suomen kansalaisiksi syntyneitä. Kaikille heille yhteistä oli halu puolustaa maamme itsenäisyyttä.

Erikkilä oli tyytyväinen veteraanien arvostuksen nousuun, jota alkoi vasta kun käytyjen sotien syyt ja seuraukset arkistojen avauduttua tulivat yleiseen tietoon. Veteraanien henkiset paineet ennen sitä olivat kovat. Ei enää kysellä, ”miksi lähditte”, asiat tiedetään.

Erikkilä kiitteli miellyttävää yhteistyötä seurakuntien kanssa. Myös Eero Palola vakuutti veteraanien hengellisen työn keskipohjalaisissa seurakunnissa olevan hyvällä tolalla. Järjestöväkeä askarruttaa kuitenkin veteraanien ikääntyminen. Entistä enemmän tarvitaan lähimmäistointia, johon seurakuntien toivotaan panostavan. Monis-

sa yhdistyksissä on nimetty vanhimille veteraaneille lähiystäviä, mutta tämä ei poista hengellisen työn tarvetta. Evankeliumin ilosanoman viejiä tarvitaan.

Ryhmätyöskentelyssä ja niiden tulosten purkamisessa tuli esille tarve, että seurakunnan ja veteraaniyhdistysten kannattaisi istua yhteen pöytään neuvottelemaan veteraanityön tulevista haasteista. Yhteiset pelisäännöt selkeyttäisivät monissa asioissa vapaaehtoistyön ja seurakuntien työnjakoa.

Sotaveteraaniliiton sosiaalisihteri **Anni Grundströmin** mukaan veteraanin kotona selviämistä muistetaan juhlapuheissa. Kuitenkin jokapäiväisessä elämässä tarvittava apu on tärkeintä. Pääasia onkin, että veteraani tietäisi, kenen puoleen avun tarpeessa voi kääntyä. Tuttua turvallista kotiapua tarvitaan ja sitä pitäisi kuntien järjestää riittävästi.

PASI JAAKONAHON

Uusia elämyksiä, iloista ohjelmaa!

Viking Linen Kultainen Linja tarjoaa aina uusia elämyksiä nyt edullisemmin kuin haaveiletkaan. Tanssi, herkuttele ja syvenny rauhassa tuliais-ostoksiin! Anna arjen maistua paremmalta.

Huippuedullinen Helsinki-Tukholma -risteilytarjous!

Hintaan sisältyy henkilölippu ja 2-4 hengen hytti. Risteilytarjous on voimassa 1.-31.1.2005 sunnuntai-keskiviikko -lähdeillä. Tuotetunnus **FKGYLU** mainittava varattaessa. Varaa pian!

40 € koko A/BL-hytti **30 €** koko B-hytti **20 €** koko C-hytti

Kultaisen Linjan erikoislähdöt tiistaisin Helsingistä Tukholmaan!

Tunnelmaa, huvia ja mielenkiintoista ohjelmaa. Tule ja nauti! **16.11.2004 Gabriella**. Hauskaa sitä ol ennakii... Evakkoreki tekee matkaa Vikingillä. Mukana Erkki Liikanen, Kukka-Maaria Ahonen ja Korsuorkesteri.

14.12.2004 Gabriella. Tietoa ja tanssin huumaa. Sukututkimusseuran luentoja. Joulutunnelmissa ja -sävelissä Tarja Jyväskylä ja Kari Lindqvistin orkesteri.

alk. vain **50 €**/koko C/B2P-hytti. Tuotetunnus **FKGYLK**.

Helsinki-Tallinna Piknik -risteilytarjous

Tarjous on voimassa 1.-31.1.2005 maanantai-keskiviikko -lähdeillä. Hintaan sisältyy risteily ja Viking Buffet -lounas ruokajuomineen.

alk. vain **20 €**/hlö. Muista passi! Tuotetunnus **FKGYLT**.

Turku-Tukholma miniristeilytarjous

Lähde vuorokauden Miniristeilylle. Nauti ja viihdy: Isabellalla Joulun aikaan ohjelman tunnelmoinnista vastaavat Kai Hyttinen sekä Kati Fors & Fortuna-orkesteri. Viikonloppuisin tunnelman räjäyttää Dannyn vauhdikas Joulushow. Amorellalla alkuvuikon lähdeillä Joulupukin jouluehjelma. Risteilytarjous on voimassa 30.12.2004 asti kaikkina päivinä 2-4 hengen A/B/C-hytissä. Tuotetunnus **FRNGLI**. Kysy myös edullisia ryhmähintojamme!

58 € koko A-hytti **38 €** koko B-hytti **20 €** koko C/B2P-hytti

Kultainen Linja risteilyhinnat koskevat 60 v. täyttäneitä matkustajia. Rajoitettu määrä paikkoja.

VIKING LINE
Kultainen Linja

Varaukset matkatoimistostasi tai meiltä:

www.vikingline.fi/risteilyvaraukset

Helsinki (09) 123 577 • Tampere (03) 249 0111 • Turku (02) 333 1331

Varaukset joka päivä klo 7.30-21.30

Nivala sai veteraanipuiston

Veteraanien perintöva-
paa Isänmaa -teksti
muistutti Nivalassa 5.
syyskuuta paljastetussa muis-
tomerkissä. Toritien ja Ase-
matien kulmauksessa olevas-
sa muistomerkissä on muis-
tokiven lisäksi kaksi Nivalan
miehillä jatkosodan aikana
käytössä ollutta tykkiä. Tykit
ovat tyypiltään 76 K 1902 ja
76 K 1936, niiden äärellä tyk-
kimiehet pääsivät kertomaan
rintamakokemuksiaan.

Juhla Veteraanipuistos-
sa alkoi lipunnostolla Lions
Club Nivalan lahjoittamaan
lippusalkoon, nostoa juhli-
tettiin Lippulaululla. Pankin-
johtaja **Veikko Junttila** ker-
toi tervehdyssanoissa, että
sotilaspoikien kaksi vuot-
ta sitten veteraani- ja maan-
puolustusjärjestöille esittä-
mä muistomerkkihanke eteni
kunnan käsittelyssä ripeästi
ja sai kunnalta 5 000 euron
alkupääoman sekä muuten-
kin runsaasti talkoapua ja
myönteistä julkisuutta: ”Ve-
teraanipolvi on pelastanut
meille vapaan isänmaan. So-
dan uhrin eivät menneet huk-
kaan. Tämä perinnetyö on
kunnianteko veteraaneille ja
kaikille sodasta kärsimään
joutuneille”, puhuja vakuutti.

Paljastuspuheessaan met-
sänhoitaja **Ahti Cajanus** mu-
istutti, että 60 vuotta kes-
tänyt rauhanjakso on Suo-
men historiassa isonvihan jäl-
keen kolmanneksi pisin ja toi-
voi sen jatkuvan. Viime sota
vaati Suomelta yli 60000 mie-
hen menetykset ja kärsimyk-
set. Oli paikallaan muistaa
muistomerkillä sitä ikäluok-
kaa, jotka joutuivat ne koh-
taamaan.

Juhlatilaisuudet alkoivat
jumalanpalveluksella, jonka
saarnassa sosiaalineuvos, ro-
vasti **Matti Ojala** vertasi ve-

**Tykkimies Matti Ojalehto kertoi kiinnostuneille rintama-
kokemuksiaan ja miten suuntaaja toimi hänelle Syvärillä
tutuksi tullee tykillä.**

teraanien työtä laupiaan sa-
marialaisen esimerkkiin. On
hyvä, että veteraanit on kai-
vettu hylkytavaroiden hyllyil-
tä esiin ja heitä muistetaan.
He tekivät laupiaan samaria-
laisen tekoja. ”Veljeä ei jäte-
tä, elettiin todeksi taisteluis-
sa, sen ansiosta monet veljet
ja sisaret selvisivät elämälle.
Sankarihaudoissa lepäävät
ovat niitä, jotka eivät voineet
kulkea ohi.”

Jumalanpalveluksen jäl-
keen kokoonnuttiin sankari-
haudalle, jota juhlisti veteraa-
nien yli 40 miehen ryhdikäs
rivistö. Maanviljelijä **Mik-
ko Saviluoto** puhui ja Niva-
lan partiolaiset huolehtivat
seppelien kuljettamisesta
ja laskemisesta kohteisiin-
sa, sankarimuistomerkkien
lisäksi mm. Kyösti Kallion
haudalle.

Muistojuhla

Sotien päättymisen 60-vuo-
tismuistojuhlissa Kyösti Kal-
lion koululla Nivalan Sotave-

teraanit ry:n puheenjohtaja
Esko Kujala lausui terveh-
dyssanat. Syntyperältään ni-
valalainen Haapajärven Ase-
varikon päällikkö, everstiluut-
nantti **Kari Hautasaari** piti
maamme puolustusta kosket-
televan juhlapuheen. Tykit
edustivat raskainta kalustoa
maamme puolustustaisteluis-
sa, joten ne ovat Hautasaa-
ren mukaan oikealla paikal-
laan veteraanipuiston muisto-
merkissä. Hän vakuutti, että
maamme puolustus ilman
Natoa tai muuta liittoutumis-
ta on reserviläisiin ja yleiseen
asevelvollisuuteen pohjautuen
edelleen toimiva. Maanpuo-
lustustahto on edelleen hyvä,
kiitos veteraanien esimerkin.

Juhlatilaisuuksien mu-
siikista huolehtivat Nivalan
Puhallinorkesteri, johtaja-
naan **Juhani Latvala**, Niva-
lan Mieslaulajat, johtajanaan
Jarmo Junno sekä ooppera-
laulaja **Tuomo Häkkinen**. Ve-
teraani **Jaakko Häkkinen** lau-
sui Yrjö Jylhän runot *Idäs-
sä palaa, Rynnäköön jälkeen*
ja *Niin vaikea*. Juhlissa esi-
tettiin useita tervehdyksiä ja
onnitteluja. Päätössanat lau-
sui kotiseutuneuvos **Heikki**
Sytelä.

Uusi perinnehuone

Nivalan Katvalassa avattiin
juhlapäivänä maanpuolus-
tuksen perinnehuone, jonka
esineistö on kerätty muse-
on omistaman Nivala-Seu-
ran varastoista. Viime sodis-
ta kertovaa materiaalia, ku-
ten puhdetöitä on näyttelyssä
runsaasti.

PASI JAAKONAHON

Veteraanien perintö - itsenäinen Isänmaa.

K I S A K A L L I O

RETKIKOHTEEKSI KISAKALLIO

**Katsomisen ja kokemisen
arvoinen paikka luonnon keskellä.**

- yhdistysten retkipäivät ja kokoukset
- Veteraanien hyvän olon viikot
- Seniori-klubi ja paljon muuta

Meillä syöt, liikut ja harrastat hyvin
- soita ja pyydä tarjous!

Kisakallion Urheiluopisto

08360 Lohja

puh. (019) 3151 225/Suvituuli Louhi

Curbicin tehoaa virtsaamisvaivoihin kolmessa kuukaudessa.

Curbicin on rohdosval-
miste, joka vähentää
eturauhasen hyvän-
laatuisesta liikakasvusta
johtuvia virtsaamisvai-
voja. Rakkoo ei tarvitse
tyhjentää yhtä usein,
virtsasuihku voimistuu
ja rakkoon jää vähem-
män jäännösvirtsaa.

Eturauhanen

Hoitoa tulee jatkaa keskeytyksettä vähintään 3 kuukautta parhaan vaikutuksen saavuttamiseksi.

Curbicinin vaikuttavat aineet ovat peräisin saha-
palmun hedelmästä ja kurpitsan siemenistä.
Valmiste ei heikennä suorituskykyä eikä sillä ole
todettu haittavaikutuksia. Selvitä ennen itsehoidon
aloittamista, ettei oireiden taustalla ole mitään
vakavaa sairautta.

**Nyt myös
säästökoko
440 tabl.**

Apteekista ilman reseptiä. Lue pakkauksen käyttöohjeet.

**PHARBIO MEDICAL ON RUOTSALAINEN
LÄÄKETEHDAKES, JOKA ON ERIKOISTUNUT ROHDOSVALMISTEIDEN
TUOTEKEHITYKSEEN JA VALMISTUKSEEN. PHARBIO MEDICAL ON OSA
CEDERROTH-YHTYMÄÄ. LISÄTIETOJA CEDERROTH OY, PUH. 09-511 021**

Tampereen Sotaveteraanien Huoltoyhdistyksen juuret ja neljä toiminnan vuosikymmentä 1961-2001

Tamperelaisen veteraani- ja asevelihistorian lisäksi teos valaisee myös veteraanien valtakunnallisen järjestäytymisen alkuvaiheita. 232 sivua, runsas kuvitus

Kirjan hinta vain 10 € + postituskulut 5 €.

Tampereen Sotaveteraanien Huoltoyhdistys
 Aleksanterinkatu 20 A, 33100 Tampere (toimistoaika 9-13, ei to)
 Puhelin (03) 2231 428 (myös vastaaja) faksi (03) 2110 024
 Sähköposti: tampotsotveteraani@yritys.tpo.fi

Virkistä muistiasi

1. Talvisodan jälkeen rakennettiin Hangon vuokra-alueen rajalle Harpaskog-asema. Mikä se oli?

1. Uusi rautatieasema menetetyn Hangon tilalle
2. Hankoniemen poikki rakennettu puolustuslinja
3. Kasvitieteellinen tutkimuslaitos menetetyn Tvärminnen tilalle

2. Sota- ja jälleenrakennusvuosina järjestettiin talkoita mitä erilaisimmista aiheista. Mitä seuraavista talkoista ei järjestetty?

1. kirjekuorien liimaus
2. jäännosto järvistä
3. sähkölinjojen veto
4. kärryjen ja valjaiden kunnostus
5. tallukoiden valmistus
6. televisioantennien pystytys
7. teiden korjaus
8. maanantain palkan lahjoitus
9. siirtoväen lehmien lypsy

3. Saksan salamasodan aikana Iso-Britannia siirsi Ranskan rannikolta Dunkerquestä yhdeksän päivän aikana Englantiin

1. 35 000 miestä
2. 150 000 miestä
3. 350 000 miestä

4. Tammikuun 6. päivänä 940 luutnantti Jorma Sarvanto ampui ilmataistelussa alas kuusi venäläistä pommikonetta. Paljonko hän käytti siihen aikaa?

1. 57 minuuttia
3. 21 minuuttia
3. Yhdeksän minuuttia
4. Neljä minuuttia

5. Kuka ministeri sanoi talvisodan jälkeen Suomen armeijasta: Se oli hyvin organisoitu ja varustettu ja harjaannutettu ... hyvin liikuntakykyinen, vankka puolustuksessa ja hyvin kurinalainen?

1. Puolustusministeri Oksala
2. Ulkoministeri Ribbentrop
3. Puolustusministeri Vorošilov
4. Pääministeri Hansson

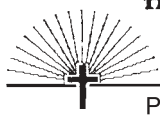
6. Sodan aikana syntyi nimitys käpykaartilainen. Mitä se tarkoitti?

1. Korpisotaan perehtynyt taistelija, korpisoturi
2. Sotavetollisuuksiaan metsään paennut piileskelijä
3. Sotien aikana metsän luonnonvaroja, kuten marjoja, sieniä, lääkeyrttejä talteen kerännyt työvelvollinen

Vastaukset sivulla 45

HAUTAUS- JA KUKKAPALVELUJA SOTAVETERAANEILLE

PAROLA

HAUTAUSTOIMISTO NIEMELÄ

 Parolantie 56, 13720 Parola
 puh. 03-637 1640

PERNIÖ

Kukka- ja Hautauspalvelu I. Uimonen Ky

 Haarlantie 1, 25500 Perno
 puh. 02-735 7730,
 puh./fax. 02-735 2524 ja 0400-534 141

PIEKSÄMÄKI

Väisäsen Kukkakauppa ja Hautaustoimisto Ky
 Savontie 12, 76100 Pieksämäki
 puh. 015-481 668

PORI

 Heikkilän Hautaustoimisto Urpo Karihaara Ky
 Eteläpuisto 13, 28100 Pori
 Puh. 02 - 633 2125

PUDASJÄRVI

Pudasjärven Hautaustoimisto ja Kukka Ky
 Torikeskus, 93100 PUDASJÄRVI
 puh. 08-821 122, ilt. 08-821 125

RAUMA

Rauman Hautaustoimisto

 Harmaidenveljestenkatu 2, 26100 Rauma
 Puh. 02-822 3824, 044-705 2288, fax 02-822 9344

ROVANIEMI

 JOKELAN HAUTAUSTOIMISTO
 Alan erikoisliike Rovaniemellä jo vuodesta 1923
 Huom! Uusi osoitteemme:
Ruokasenkatu 6, 96200 ROVANIEMI
 Puh. 020 144 1010, fax (016) 312 043
 s-posti: jokela@hautaus.info
 www.jokelanhautausuimisto.fi

SALO

Salon Hautaustoimisto Saustila
 Helsingintie 9, 24100 Salo
 puh. 02-731 2562
-hautauspalvelua neljännessä polvessa

TAMPERE

Viitasen
Hautaustoimisto Oy

 Valikoimassamme mm.
 Suomi-arkku sekä Sotaveteraani-,
 Sotainvalidi-, Tammenlehvä- ja
 Lotta Svärd -urnat.
 Veteraaniaalennus.
 TUOMIOLKIRKONKATU 20, TAMPERE
 PUH. 03-212 4107 (24h)

Tampereen Hautauspalvelu Oy

Kauppakatu 12, puh. 03 - 253 1720,
 Kalevanpuistotie 17, 33500 Tampere
 Päivystys 24 h, puh. 03 - 255 4102

TURKU

 Hautauspalvelua jo kolmannessa polvessa vuodesta 1932
Perttala
 HAUTAUSTOIMISTO
 Annikki Perttala-Koskinen Oy
 Linnankatu 3, 20100 Turku
 puh. 02-231 4074
 Hämeenkatu 1, 20500 Turku
 puh. 02-231 4557

VANTAA

Tikkurilan Hautaustoimisto Oy
 Unikkotie 5, 01300 Vantaa
 puh. 09-8362 5220

VIHTI

Vihdin Hautaustoimisto ja Kukkapaalvelu Kauhanen
 Nurmijärventie 28, VIHTI, puh. 09 - 224 7371, 09 - 224 6842, NUMMELA, puh. 09 - 222 6615

VIRRAT

Virtain Kukka ja Hautaustoimisto (Kukkakauppa Misteli)
 Keskustie 8, 34800 Virrat, puh. 03 - 475 3570

Sanakilpamme jatkuu

Lehtemme syyskuun sanakilvassa pureskeltiin sanaa ”suunnitelma”. Toimituksen viitteeksi kertomien 80 sanan lisäksi kertyi vastaajilta yllättävän suuri määrä sellaisia sanoja, jotka toimitus katsoi sääntöjen mukaisiksi. Tässä ovat nuo 254 sanaa aakkostettuina:

airut, aistelu, aitu, aituus, ale, alennus, alistus, alitus, almu, alue, alumni, alunen, aluste, alustin, amen, anelu, anis, anne, antelu, antimet, asema, asetin, asetus, astelu, astin, astuin, asuminen, asumus, aula, aulius, aunus, autius (31);

emannuus, ennuste, esite, este, estin, etsin, etuili, etulasi, etumus (9);

ilmaus, ilta, iltanen, imutela, inte, islam (6);

laimeus, laimu, laine, lainuu, laita, lasite, lasti, launi, lastunen, lastuu, lei, leimaus, leimu, leimuu, leini, lelu, lemu, lesti, leu, liesma, liesu, liite, limu, limsa, lintu, lintunen, lise, liste, litsa, litsuu, liuma, liuta, luenta, lues, luisu, luisuma, lumetin, lumetus, lunnas, lunni, lusa, lusta, lusti, luta, luuaine, luutamies (47);

maistelu, maito, mali, manne, manni, manteli, mantu, manu, manuu, masi, massi, masuuni, matelu, matsu, maustelu, maustin, meilaus, meinaus, meinuu, meistuu, mela, melu, mesi, mesta, mestaus, mies, minuus, misu, muistelu, multa,

multaus, munaus, muninta, munitus, musa, musta, mustuainen, mutina, mutsi, muusa, muusi, muute, muutin (43);

namustelu, nauli, neli, neula, nielaus, nietu, nila, nuntius, nuti, nuusa (10);

sale, sali, salmi, salo, sane, sanelin, sanelu, sani, selti, seula, seuna, sial, sielu, siemaus, seinä, silat, sile, silmu, silo, sima, sine, sini, siuta, sola, soutu, suinta, suiste, sulain, sulanne, sulate, sulatin, sultat, sulute, sume, sumeilu, sumu, sumute, sumutin, sunna, suo, sutina, suu, suuli, suunnite, suunta, suuntain, suuntima, suute, syyni (49);

tae, taimen, tanu, taulu, taus, teilaus, teiluu, tela, telaus, tele, teli, telus, tennis, tenu, tesma, testi

tienaus, tiensuu, tienuu, tiesumu, tilanne, tilaus, tilsa, tilus, tinaus, tinuu, tisle, tislui, tisu, tiu, toilaus, tola, tuliase, tuma, tunneli, tunaus, tunneli, tunnelma, tunnus, tuulas, tuumaus, tuusa (42);

uistelu, ula, ulina, ultima, ultimus, ume, unelma, unetus, uniasu, unisatu, usma, utami, utelu, uula, uumen, uusinta, uutiset (17).

Lisäsanoja lähettäneiden kesken arvottiin kolme CD-musiikkilevyä. Arpa suosi seuraavia vastaajia: **Lauri Hämäläinen** Huutjärvi, **Pentti Varkila** Lievestuore ja **Reino Höyry** Vesilahti. Onnittelemme voittajia.

Uusi kilpakutsu

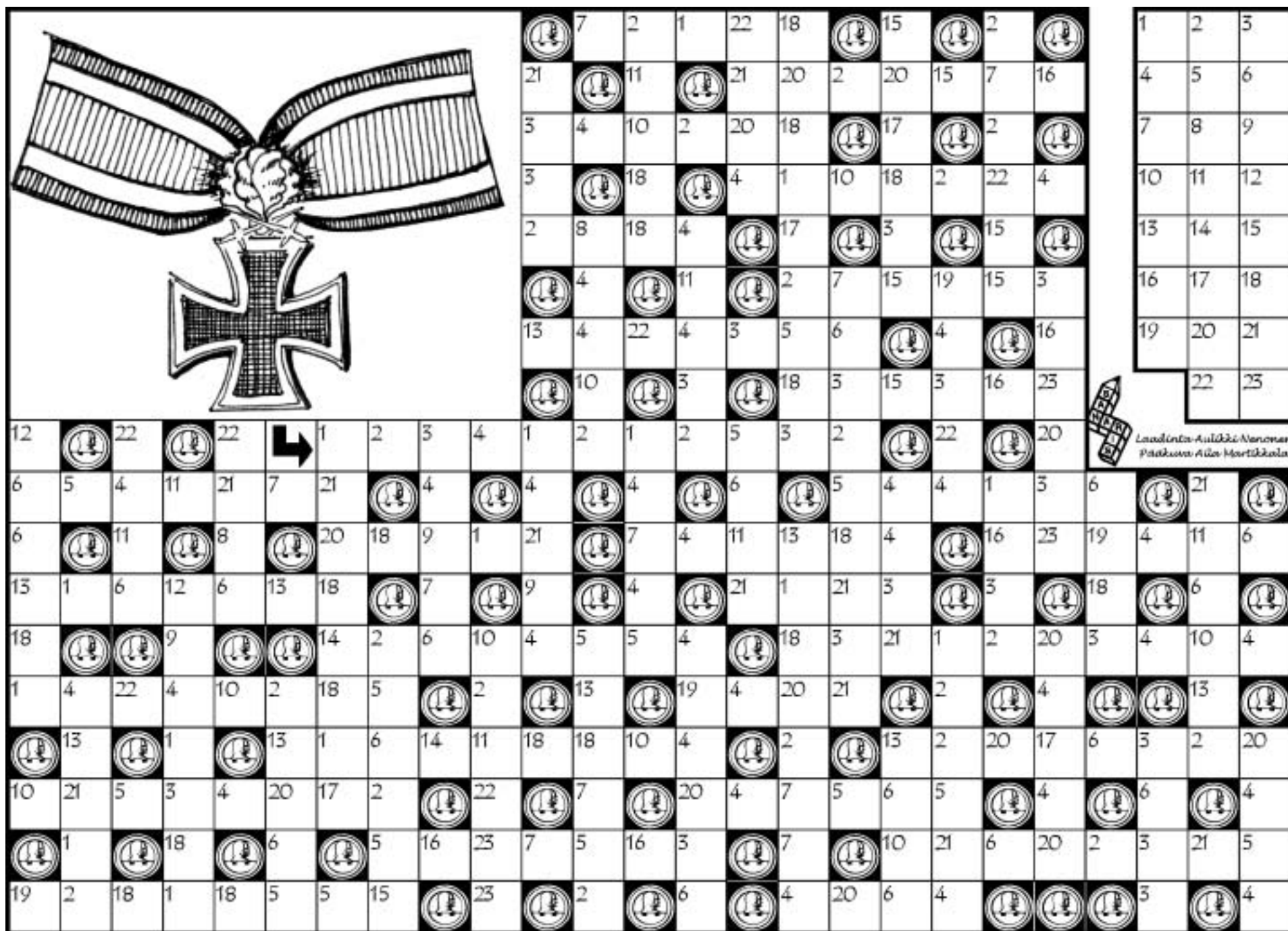
Kilpasana ”suunnitelma” osoittautui liian hedelmälliseksi poikimalla siis kaikkiaan 334 sanaa. Ehkä seuraava kilpasana, joka on **KOTIUTTAMINEN**, ei ole yhtä antelias. Tiukennamme tässä vaiheessa sääntöjä niin, että yhdyssanat eivät vastedes kelpaa.

Keskinäisissä sanakisoissa tai muutoin löytämälle sanat pyydämme kertomaan toimitukselle, joka julkaisee hyväksymänsä sanat joulukuun numerossa. Vastaukset lähetetään viimeistään 30. marraskuuta Sotaveteraani-lehden toimitukselle postikortilla tai kirjeessä osoitteella Korkeavuorenkatu 41 A 7, 00330 Helsinki, faksilla numeroon 09-6126 2020 tai sähköpostiviestillä osoitteeseen anni.grundstrom@sotaveteraani.fi. Kirjekuoreen pyydetään kirjoittamaan sana **Sanakilpa**.

Tällä kertaa arvotaan vastaajien kesken kolme veteraanin hartauskirjaa *Yhdessä perille*. Kirjojen lähettämistä varten on tietysti tarpeen merkitä vastaukseen lähettäjän nimi ja postiosoite.

Marraskuun sanojen perusannos on sivulla 45. Toivomme tietenkin, että emme tapaa näitä sanoja vastauksissanne.

Krypto

Kaukopartiomiehet koolla Kouvolassa ja Utissa

Jatkosodan Erillinen Pataljoona 4:n kaukopartiomiehet olivat koolla Kouvolassa ja Utissa 28–29. elokuuta. Avajaistilaisuudessa **Reijo Romppanen** kertoi Mannerheim-ristin ritari Ilmari Honkasen partiomatkasta talvella 1942. Satamiehiseen partioon kuuluneet **Jussi Kosola, Matti Heiman, Viljo Halme, Lauri Hintsanen** ja **Kaarlo Koskinen** kaatuivat Petrovskij Jamin huoltokeskuksen tuhoamistaisteluissa Uikujärven eteläpäässä 12.2.1942. Kaukopartioveteraanit ovat pystyttäneet paikalle puuristin, jossa on kaatuneiden nimet. Ennen perinneyhdistyksen vuosikokousta kukin ErP 4:n osasto piti oman kokouksensa. Pataljoonaan kuuluivat kaukopartio-osastot Vehniäinen,

Kuismanen, Marttina ja Paatsalo. Pataljoonan perinneyhdistyksen vuosikokouksessa everstiluutnantti **Seppo Sola-saari**, joka on Laskuvarjojääkäriskillan edustaja, valittiin

edelleen yhdistyksen puheenjohtajaksi.

Muut hallituksen jäsenet vuonna 2004 ovat yliluutnantti **Timo Kiviranta** (sihteeri ja Utin Jääkäriryk-

mentin edustaja), **Muisto Lassila** (Vehniäinen), **Matti Kosonen** (Kuismanen), **Ola-vi Mäkelä** (Marttina) ja **Niilo Aaltio** (Paatsalo). Koko-uskahvien jälkeen tutustuttiin Tykkimäen Huvipuiston terraarioon. Lauantai-illan päätteeksi oli veljespäivällinen Hotelli Vaakunassa.

Paavo Suorannan Mannerheim-risti Utin Jääkärirykmentille

Sunnuntaina 29. elokuuta kaukopartioveteraanit osallistuivat Utin Jääkärirykmentin Omaisten päiville. Päivän alkajaisiksi kaukopartiomiehet laskivat seppeleen Utissa sijaitsevalle ErP 4:n muistomerille. Mannerheim-ristin ritari Paavo Suorannan perikunnan edustajat luovuttivat kaukopartiomiehen Manner-

heim-ristin Utin Jääkärirykmentille. Ritari 88, kersantti Paavo Lauri Matias Suorannan viimeinen sotilasarvo oli yliluutnantti. Hänet ylennettiin upseeriksi ilman upseerikoulua. Yhteensä 560 vuorokautta kestänyt sissitoiminta, ensin partioiden radistina ja myöhemmin johtajana, riitti ylennysperusteeksi. Lauan-taisen vuosikokouksen jälkeen varatuomari **Pekka Turunen** kertoi Suorannasta tekemänsä tutkimuksen edistymisestä. Hän toivoi, että Suorannan kanssa sotapalveluksessa, varsinkin rajavartiostossa olleet ottaisivat yhteyttä häneen.

ERKKI VITIKAINEN

Reijo Romppanen kertomassa Ilmari Ronkasen suurpartion Petrovskij Jamin huoltokeskuksen tuhoamismatkasta. Romppasen kädessä sekä kartan alalaidassa tuhoamistaisteluissa kaatuneiden muistoristi. Edessä istumassa ErP 4:n perinneyhdistyksen sihteeri Timo Kiviranta.

Hyvää kuntoutusta –hyvää oloa

HOPEANIEMESTÄ

Veteraani-kuntoutus: Puolisoille 15% alennus, kun majoitus min. 7 vrk

- ◆ rauhallinen ja idyllinen kuntoutumiskeskus luonnon helmassa
- ◆ asiantuntevat kuntoutuksen ohjaajat
- ◆ hyvät ja virkistävät hoidot
- ◆ mielenkiintoiset luennot
- ◆ monipuolista vapaa-ajanohjelmaa

Tule nauttimaan miellyttävästä kuntoutuksesta!

03100 NUMMELA
Puh. (09) 224241
www.hopeaniemi.fi

Viimeisen sota- aikaisen upseerikoulukurssin, UK 60:n, 340 upseerikokelasta lähtivät Santahaminasta 26.11.1944 joko siviiliin tai Lapin sotaan. Kurssi on kokoontunut vuosilounaalle monen kymmenen vuoden ajan. Aluksi osallistujia oli toista sataa. Tänä vuonna (3. syyskuuta) lounaalle saapuvia kurssiveljiä oli 20. (Kuva K.E.Koskivuori)

Kunnianosoitus kuolleille sotaveteraaneille Merikarvialla

Merikarvian hautausmaalla oli runsaasti sotaveteraanien hautakiviä, joista puuttui sotaveteraanitunnus. Pentti Riihiäho otti asian

esiin sotaveteraaniyhdistyksen hallituksen kokouksessa. Sotaveteraanien omaisille päätettiin tarjota mahdollisuutta hankkia jokin neljästä mer-

kistä hautakiveen. Paikallislehti esitteli merkit ja kertoi hankkeesta kahdesti. Veteraanien omaiset palauttivat lehdestä leikattuja ja täytettyjä lomakkeita yli sata. Paikallinen Lions klubi hoiti kiinnityksen veloituksetta viime toukokuussa.

JR 45 sai lipun

Kyminkartanon koulussa Kotkassa naulattiin ja vihittiin 29. elokuuta JR 45:n lippu. Naulaus ja vihkiminen tapahtuivat samassa salissa, jossa rykmentin esikunta, esikuntakomppania, tykki-

ja kranaatinheitinkomppania perustettiin 63 vuotta sitten.

Naulaukseen osallistuivat rouva Marja-Liisa Rajantie, kenraalimajuri Mauri Mäkelä, eversti Erkki Silvo, Kotkan Rannikkoalueen komentaja, Tapio Maijala, Kymenlaakson Sotaveteraanipiirin

puheenjohtaja Olavi Eronen, kaupunginjohtaja Henry Lindelöf ja joukko rykmentin toimintaa tukeneita.

Lipun vihki RUK:n pastori Vesa Auren. Lipun on tehnyt ja lahjoittanut Marja-Liisa Rajantie ja suunnitellut Erkki Vihavainen.

Kolmen Kannaksen Koukkaajat

60-vuotismuistoissa aselepopäivänä

Noin 300 jatkosodan 8. divisioonan veteraania kokoontui aselepopäivän alkamisen 60-vuotispäivänä 4. syyskuuta Haminaan, josta suurin osa yhtymän joukko-osastoista aloitti yli 3 vuotta kestäneen sotataipaleensa kesäkuun puolivälissä 1941. Päivän pääjuhlaan kokoonnuttuun kotiuttamispäivistä tuttuun RUK:n maneesiin. Karjalan, Maase-län ja Aunuksen kannaksilla taistelleet koukkaajat olivat saaneet katselmuksen suorittajaksi ja ohimarssin vastaanottajaksi Puolustusvoimain komentaja, amiraali **Juhani Kaskealan**. Eversti **Matti Lukkari** piti pääjuhlassa juhlapuheen ja kenttärovasti **Seppo Kangas** saarnasi juhla-jumalanpalveluksessa. Koukkaajaveteraanit pitivät päivän ohjelmaa onnistuneena, koska leppoisa aikataulu soi tilaisuuden tarinointiin tuttu-jen aseveljien kanssa.

Marian kirkossa Haminan-Vehkalahden seurakunnan kirkkoherra, lääninrovasti **Jari Pennanen** lähetti seppelpartion Haminan sankarihaudoille.

Lääninrovasti Pennanen toimi myös jumalanpalveluksen liturgina. Uruissa oli kanttori **Kai Huopainen**. Haminan Soittokunta kapteeni **Juhani Leinosen** johdolla sekä dir.musices **Pekka Suomalaisen** johtama Pohjois-Kymen Sotilaspoikakillan kuoro ja orkesteri juhlistivat jumalanpalvelusta sävelillään. Kuulijoiden mieliin jäi erityisesti kuoron laulama *Meren tiedän*.

Paraati ja ohimarssi omalla kentällä

Katselmukseen kokoonnuttuun Kolmen Kannaksen Koukkaajien patsaskentälle divisioonan molemmissa suomenkielisissä joukko-osastoissa, JR 4:ssä ja JR 45:ssä, sotineen kenraalimajuri **Mauri Mäkelän** johdolla. Katselmuspuheessaan amiraali Kaskeala kiitti veteraaneja isänmaan pelastajina ja jälleenrakentajina. **Heikki Tervala**, **Erkki Vihavainen** ja **Heikki Lindbohm** laskevat seppeleen muistomerkillle. Etelä-Kymenlaakson veteraanikuoro ja Pohjois-Kymen Sotilaspoikakillan kuoro lausui **Erkki Kapiaisen** johdolla

Seppelpartio lähdössä sankarihaudoille. Partiossa (vas.) Erkki Vihavainen, Jukka Mäkinen ja Viljo Toivari. (Kuva Erkki Vitikainen)

Oi kallis Suomenmaa.

Kenraali Mäkelän johtamassa ohimarssissa veteraanien askel oli lyhyt, mutta tahti hyvä. Paraatissa ja ohimarssissa pyörätuolimiehet muodostivat viimeisen ruodun.

Muistot talteen

Juhlan tervehdyssanoissaan Punamustarykmentin (JR 4) Perinneyhdistys ry:n puheenjohtaja, maakuntaneuvos Heikki Tervala palasi lyhyesti JR 4:n sotataipaleeseen. Rykmentin Mannerheim-ristin ritarit **Paavo Nuotio**, **Valter Nordgren** ja **Aulis Lehtikangas** sekä ”viihderitari” **Repe Helismaa** saivat kiitosta hengen luojina.

Tappiot ja uhkat

Juhlapuhuja, eversti **Matti Lukkari** kuljetti kuulijat rinnan Suomen ja Viron kohtaloissa II maailman sodan vaiheissa. Puheensa aluksi hän totesi aselepopäivän 4. syyskuuta 1944 suomalais-tappioiden olleen 20 kaatunutta, 71 haavoittunutta ja 8 kadonnutta. Puhujan mielestä suomalaisiin kohdistuva uhka ei ole kadonnut. Lukkari yhtyi kenraali Lauri Sutelan mielipiteeseen, että jalkaväkimiinojen poistaminen on maanpetturuutta. Käsitellessään Suomen ja Viron kohtaloita II maailmansodan aikana Lukkari totesi, että presidentti Päts halusi pelastaa maansa tuhoutumiselta. Sodissa suomalaisten tappiot olivat 94 000 kaatunutta

ja lähes 400 000 haavoittunutta. Virolaisia kaatui Suomen, Saksan ja Viron taisteluissa 46 000 ja haavoittui yli 100 000.

Veteraanien perinnön merkitys

Lukkarin mielestä asekkentä pelasti Suomen. Kätkenässä oli mukana yli 10 000 miestä ja naista, joista 1 488 oli pidätettynä. Veteraanit ovat kansallinen aarre. He pelastivat ja jälleenrakensivat maan. Heidän vastuvelvollisuutensa päättyy vasta viimeiseen iltahuutoon. Veteraaniperinnön varassa säilyimme ajan myrskyissä maana, joka ei koskaan anna periksi.

Haminan kaupunginhallituksen puheenjohtaja **Olavi Muuronen** kiitti tervehdyksessään veteraaneja maan pelastamisesta. Päätössanoissaan **Olavi Eronen** kiitti tahtoja, jotka olivat taloudellisesti mahdollistaneet juhlien järjestämisen, sekä RUK:a ja ohjelmansuorittajia. Haminan Soittokunta, Pohjois-Kymen Sotilaspoikakillan kuoro ja orkesteri sekä **Jaana Suikkanen** vastasivat päiväjuhlan musiikkiannista.

ERKKI VITIKAINEN

**ELÄKELÄIS-
ALENNUS
-10% hinnasto-
hinnoista**

Hyvä olo lähellä

Uusi huoneistohotelli ja monipuolinen Kuopio kutsuu hyvään oloon ja elämääniloon.

Kimppa-kivaa:
Maanantaisin Nostalgiaillamat, tiistaisin Perinneilta:
- yhteislaulua, savusauna, perinneruokia

Rauhalahden tunnelmia	Kylpylä vrk /hlö
3vrk, puolihoito	Hotelli 61 € Hostelli 34 €
Hotelli ja huoneistohotelli/hlö	Hinnat sis.majoituksen, aamiaisen, kylpylän ja kuntosalin vapaan käytön vapaa-ajan ohjelmaa arkin.
134 € kun 2hlöä/huoneisto	
124 € kun 3hlöä/huoneisto	
118 € kun 4hlöä/huoneisto	

Elämysten Rauhalahdi: Jätkänkämpän perinneillat, savusauna, allasjumppaa, helliviä hoitoja, lämpimiä vesiä, kävelysauvat lainaksi loman ajan.

KYLPYLÄ HOTELLI

RAUHALAHTI

Katiskaniementie 8, 70700 Kuopio
Puh. (017) 473 111
Myynti (017) 473 473
myynti@rauhalahdi.com
WWW.RAUHALAHTI.COM

PÄIVÄMIES PALKAN SAA

NÄKÖALOJA ANTTI KOUKKARIN ELÄMÄÄN

Toimittaneet Esa Koukkari ja Ari-Pekka Palola

- Antti Koukkari (1914–1958) ehti moneen mukaan: sotarintamalle, asevelipapiksi, kansalaisopistotyön kehittäjäksi, kansanedustajaksi, Taivalkosken kirkkoherraksi, Amerikan mantereelle, Päivämies-lehden perustajaksi ja päätoimittajaksi. Hänen elämänsä päättyi äkillisesti jo 43-vuotiaana.
- Elämäkerta perustuu Antti Koukkarin kirjeenvaihtoon ja aikalaisten muisteluksiin, avaa näköaloja hänen persoonaansa, elämänsä ja toimintaansa. Mukana valikoima hänen puheitaan, kirjoituksiaan ja pakiinoita.

Ovh. 15 €

JUMALAN KALAMIES

- Komppanian päällikkö, kansanedustaja, kirkkoherra Väinö Havas kaatui Suvilahden taistelussa elokuussa 1941. Hänen runoistaan ja lauluistaan on valmistettu äänite sekä tupla CD:nä että kahden kasetin kansiona.
- Runot lausuu Havaksen tytär Mirjami Havas-Kallio. Pääosan lauluista esittää Jämsän Kr. Kansanopiston Havas-kuoro johtajanaan Jari Parviainen.

tupla-CD Ovh. 27 €, kahden kasetin kansio Ovh. 20 €

Tuotteita voi ostaa tai tilata:

Suomen Rauhanystävien Keskusyhdistys (SRK)
PL 151, Uusikatu 28, 90101 Oulu • www.srk-oulu.net
Puhelin (08) 5457 401, kirjamyymälä@srk-oulu.net
Alle 50 euron tilauksista toimituskulut 3,50 euroa.

Haetaan yhteyttä

KOLMEN KANNAKSEN KOUKKAJAT(8.D)

4.9.2004 päivän kokoontumisemme juhlallisuudet Haminassa on taltioitu videolle. Soittakaa tilaukset puh. 050-5650682 Irja Lohjama. Hinta on 20€ + postiennakon lähetyskulut. Perinneyhdistys.

4.D. VP 25 I P. / Puhelinjoukkue

Isäni, **Erkki Suutala**, oli ko. yksikössä puhelinmiehenä jatkosodassa. Joukkueenjohtajana oli vänr. (luut.) Leevi Kaitera ja hän otti valokuvia. Kaipaisinkin tietoa omistuksessa olevien valokuvien ottopaikoista. Osan tunnistan otetuksi Karhumäestä. Ottakaa yhteyttä veteraanit ja muut asiasta tietävät. Yhteyshenkilö: Timo Ollila (os. Suutala). Vetehisenkuja 7 B 49, 00530 Helsinki. Puh. (09)773 6094.

Tutkin 3./HeimoP3:ssa taistelleen kersantti **Matti Nuijan** elämänvaiheita. Hän syntyi Inkerinmaan Toksovassa 25.10.1911, mutta sai sodan päätyttyä henkilöllisyyden Matti Levosen (s. 2.7.1912 Hiihtolassa) nimellä, ja kuoli 15.6.1988 Rovaniemellä. Olen kiinnostunut kaikista Mattiin liittyvistä tiedoista. Martti Soikkeli, Rusthollink. 4 i 70, 20880 Turku, puh. (02)2355638 ja 0400-800235. Sähköposti marsoi@utu.fi

Haetaan tietoa kirjasta **Itärintaman, rintaman läheisin sotilaskoti**. Veljeni vaimo Alli Vihervaara on ollut ko. sotilaskodin johtajana. Olemme kuul-

leet, että tällainen kirja on kirjoitettu, mutta emme ole sitä löytäneet. Jos joku tietää asiasta, niin pyydän ystävällisesti ottamaan yhteyttä.

Martta Kurikka, Pyhäjärventie 29, 86800 Pyhäsalmi. Puh. (08)780 327.

Kuka tunnistaa tai tietää **alla olevista** valokuvista. Kuvat ovat vaarini sotakuvia. Tarkoitus on tehdä omakustannekirja uusintapainokseen, joka kertoo JR 25:n vaiheista Jatkosodassa. Pyydän ottamaan ystävällisesti yhteyttä kaikkia niitä veteraaneja tai muita henkilöitä, jotka kuvista jotakin tietävät.

Yhteystiedot; Sami Sihvola, Nurmelaantie 12, 46800 Anjalankoski. Puh. 050-499 4963. Sp. ssih@jippii.fi

Myllykosken miehiä 41, takana toinen oikealla Heikki Sihvola, edessä istumassa vasemmalta 2. Aimo Kantturi, 4. Ilmari Renko, 7. Olavi Sihvola.

Seesjärvellä 43/44, Seisomassa 4. vasemmalta Aimo Kantturi, edessä vasemmalta 1. Urho Mäisti, 5. V. Lasalahti, 7. Olavi Sihvola

Osoitepalvelu
0600 0 1000
www.vaestorekisterikeskus.fi

Puhelintiedustelu:
 1,67 €/min+pvm
 Internethaku:
 2,25 €/osoite
 Avoinna:
 24h joka päivä

Suomen suurimman yksityisen silmäsairaalan

kokeneet silmäkirurgit hoitavat harmaakaihinne turvallisesti uusimmalla tekniikalla. Leikkaus kestää noin puoli tuntia, kotiin pääsette samana päivänä. Glaukoomaklinikalla tutkimme ja hoidamme myös viherkaihipotilaita. Toimimme keskellä Helsinkiä, 100 metriä rautatieasemalta.

Lisätietoja ja esitetilaukset numerosta 09-251 2500.

HELSINGIN YKSITYINEN SILMÄ SAIRAALA

Keskuskatu 6, 6.krs, 00100 Helsinki

Uusia Kuntaobligatioita tulossa pian!

Soita ja kysy lisää
 puh. 0800-133 099

Listalleottoesitteen voit tilata puhelimitse tai sen voi tulostaa internetsivuiltamme
www.kuntaobligatio.fi

Kuntarahaus
 MUNICIPALITY FINANCE

Kokoonnutaan

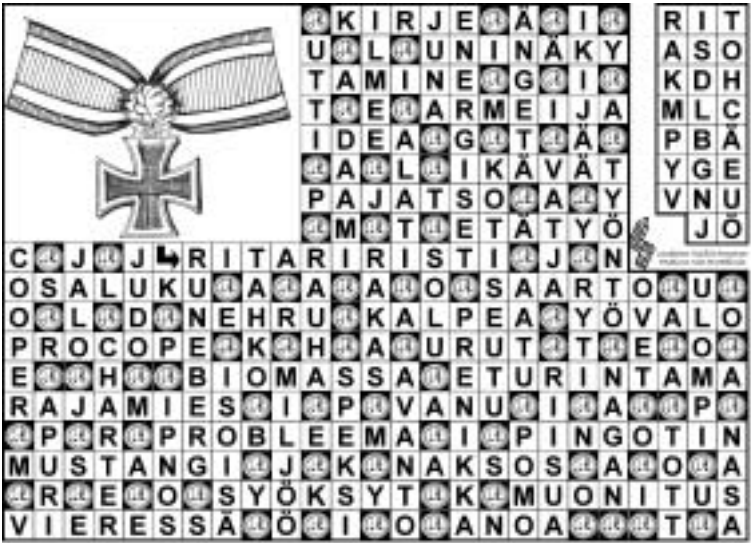
RTR 2 (Kelt.rykm.)
Veteraanit omaisineen. Yritetään vielä ker-
ran kokoontua 60-vuotismerkeissä 18.11. kel-
lo 13.00 Suomen linnassa, keltaisen rykmen-
tin muistolaatalla. Tämän jälkeen juhlalounas
Suomenlinnan upseerikerholla.
Ilmoittautumiset 10.11. mennessä;
Tauno Tetri (09)872 7826, (09)823 4167 tai
K. Martikainen 040-504 7149

Rajajääkäripataljoona 3:n veteraanit. Pe-
rinteinen hernerokkalounas 25.11. kello 12.00
Suomenlahden merivartioston tiloissa Laivas-
tokatu 3, Helsinki. Esko Kiisseli esittää vide-
on viime kesän Ilomantsin juhlista. Omaiset
ja myös muiden rajapataljoonien veteraanit
ovat tervetulleita.
Yhteystiedot: Pentto Lindström, Pellavatie
5, 00650 Helsinki. Puh. (09)728 7789

RUK 48 (12.7 – 8.11.1940)
Kursimme kokoontuminen ja veljeslounas on
8.11.kello 12.30 Katajanokan Kasinolla, Lai-
vastokatu 1, 00160 Helsinki. Tervetuloa Hyvät
Veljet, antakaa sanan kiertää. Kaikki joukol-
la mukaan.
Ilmoittautumiset suoraan Katajanokan
Kasino, varaukset puh. (09)622 2722.
Yhdysmiehet:
Matti Halmekoski, puh. (09)463 590 ja
W-M Sovero, puh.(09)654 577

Upseerikoulun 61. kurssi kokoontuu
19.1.2005 kello 12.00
60-vuotismuistojen merkeissä Ostrobotnian
kokoustiloissa Helsingissä, Museokatu 10, II-
kerros. Lounas (15€), keskustelua ja esitelmä
ajankohtaisesta aiheesta. Ilmoittautumiset
viimeistään 13.1.2005 mennessä Paul Voss
(09)481 898 tai Esko Kosunen (09)587 0397.

Krypton ratkaisu

Virkistä muistiasi oikeat vastaukset

- 1. Oikea vastaus:** Puolustuslinja. Se käsitti mm. 46 teräsbeto-
nirakennelmaa, 121 konekivääriasemaa ja 46 asuinkorsua.
- 2. Oikea vastaus:** TV-antennit nousivat Suomessa vasta 1950-
luvun lopussa.
- 3. Oikea vastaus:** 350 000 miestä, joista ranskalaisia oli
140000. Kaikki alukset ja veneet, yhteensä 860, mobilisoitiin
kuljettamaan joukkoja Englantiin.
- 4. Oikea vastaus:** Neljä minuuttia.
- 5. Oikea vastaus:** Vorošilov.
- 6. Oikea vastaus:** Metsään paennut piileskelijä.

Marraskuun sanakilvan perusannos

Kilpasana on ”kotiuttaminen”, josta toimitus on löy-
tänyt ainekset seuraaviin puoleen sataan sanaan: aine,
ane, anne, anti, anto, emi, emo, emu, etu, ien, imu, inte,
itku, itu, kato, katti, katto, katu, keitto, keto, ketto, kii-
ma, kina, kita, koite. koni, kota, koti, maine, maku, mato,
matto, mitta, motti, mutka, namu, nato, netti, niitto,
ometta, tatti, tauko, toti, tiima, tina, tiu., tutti, uitto, uni,
uoma. Vastausohjeet ovat sivulla 41.

TAPATURMAVAKUUTUSLAITOSTEN LIITTO

TVL on perustettu v. 1920 ja sen toiminta perustuu lakiin.
Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen yhteiselimenä ja
kehittäjänä se

- edistää lakisääteisen tapaturmavakuutuksen eri osapuolien ja toimeenpanojärjestelmän yhteistoimintaa,
- edistää ja ylläpitää korvausjärjestelmän yhtenäisyyttä,
- ehkäisee työtapaturmia ja ammattitauteja,
- huolehtii työtapaturmien ja ammattitautien tilastoinnista,
- kehittää tapaturmavakuutusta ja sen toimeenpanojärjestelmää ja
- toimii vakuutuslaitosten yhteistyöelimenä.

Osoite: Bulevardi 28, PL 275, 00121 Helsinki
Puhelin: (09) 680 401 Faksi: (09) 6804 0389
Sähköposti: etunimi.sukunimi@vakes.fi
www.tvl.fi

Lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavat TVL:n
jäsenvakuutuslaitokset ovat:

A-Vakuutus Oy	010 5040
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia	010 5031
If Vahinkovakuutusyhtiö Oy	010 515 10
Lähivakuutus Keskinäinen Yhtiö	020 522 2111
Maatalousyrittäjien eläkelaitos	(09) 43 511
Pohjantähti Keskinäinen Vakuutusyhtiö	(03) 62 671
Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola	010 55 911
Redarnas Ömsesidiga Försäkringsbolag	(018) 29 000
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Tapiola	(09) 4531
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva	(03) 2313 111
Valion Keskinäinen Vakuutusyhtiö	010 381 171
Valtiokonttori	(09) 77 251
Veritas keskinäinen vahinkovakuutusyhtiö	010 550 20
Ålands Ömsesidiga Försäkringsbolag	(018) 27 600

HAMMASLÄÄKÄRIPALVELUJA SOTAVETERAANEILLE

Alajärvi

EHT Jouko Laine

Järvikatu 5 (Linja-autoasema), 62900 Alajärvi
puh. 06-557 1150

Kokkola

Hammaslääkärikeskus Kokkodent

Rantakatu 5, 67100 Kokkola
puh. 06-831 5563

Mikkeli

Erikoishammasteknikko Kalervo Hynninen

Maaherrankatu 14 B 12, 50100 Mikkeli
puh. 015 - 161 536

Espoo

Kotka

KIINTEÄT HAMMAS- JA PROTEESIRATKAISUT

Hammaslääkäri

KIMMO KAUKONEN

Eteläinen Karjalantie 9, 48600 Karhula
puh. 05-225 9700

Orimattila

Hammaslääkärikeskus Merja Hämäläinen

Erkontie 15 D, 16300 Orimattila
puh. 03-777 7031

Oulu

OULUN HAMMASLÄÄKÄRIKESKUS OY

Isokatu 32 B, 3 krs
90100 Oulu

Puh. (08) 374 444
Fax (08) 377 096

Forssa

Forssan Hammaslääkärikeskus

Hammaslääkärit: Pertti Sillankorva, Timo Pursiainen
Pekolanraitti 8 (katutaso), 30100 Forssa
puh. 03-422 4066

Kuopio

Kiekkotie 2, Kuopio
Puh. (017) 282 8171,
(017) 282 8244

Hammaslääkäri Eija Hyvönen

Hammaslääkäri Heikki Kantola

Hallituskatu 9, 2 krs, 90100 Oulu
puh. 08-311 8036

Helsinki

Bulevardin HAMMASLÄÄKÄRIASEMA

Yrjönkatu 21 C, 00100 Helsinki
Puh. (09) 646 433, myös implanttihoidot

Keilatalon Hammaslääkärit Oy

Puijonkatu 26, 70110 Kuopio
ajanvaraus puh. 017-261 8119
Veteraanien Laskutus Kelan Taksojen Mukaisesti

Hammas B&TNIA

Kauppurienkatu 27, 90100 OULU
Puh. (08) 323 2500

AJANVARAUKSET ARKISIN KLO 8-19

• Yleishammaslääkäripalvelut	
• Erikoishammaslääkäripalvelut	Särkytapaukset
• Suuhygienisti	arkisin
• Hammashoitoa nukutuksessa	ajanvarauksella

Plus Terveys - hammaslääkärit Kalevi Mähönen

Kirkkokatu 10, 2 krs. 90100 Oulu
puh. 08 - 311 3845

Hämeenlinna

HÄMEEN HAMMASLÄÄKÄRIKESKUS OY

Hämeenlinna, Turenki, Parola
Puh. 03-616 6616

Lahti

Hammas-Tiimi Oy

EHT Timo Vuori
Rautatienkatu 21 B, 15110 Lahti
puh. 03-752 7577

Siltapuiston

Hammaslääkäriasema

Aleksanterinkatu 25 a B, 15140 Lahti, puh. 03-877 377
www.siltapuisto.com
siltapuisto@phnet.fi

Rauma

Valtakadun Hammaslääkäriasema Oy

Valtakatu 13, 26100 Rauma
puh. 02-822 1711

Joensuu

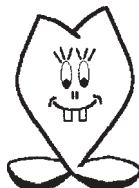
Teräskulman Hammaslääkäriasema

Siltakatu 14 B 25 A, 80100 Joensuu
puh. 013-224 140, 013-122 838, 013-224 200

Lieksa

Lieksan Hammassilta Ky

Siltakatu 1 B, 81700 Lieksa
Puh. 013-521 581
Hilkka Mäki-Kokkila
Timo Mäki-Kokkila
Matti Hokkanen

Riihimäki

KIINTEÄT HAMMAS- JA PROTEESIRATKAISUT

Hammaslääkäri

KIMMO KAUKONEN

Hämeenkatu 24-26 3krs.
11100 Riihimäki
puh. 019-724 880

Jyväskylä

Korva- ja hammaslääkärikeskus Otonhammas

Puistokatu 2 A, 40100 Jyväskylä
puh. 014-333 4455

Lohja

Plus Terveys Hammaslääkärit Oy / Helmen Hammaslääkärit

Laurinkatu 32 B 21, 08100 Lohja
puh. 019-321 456

Rovaniemi

NAPAPIIRIN HAMMASLÄÄKÄRIKESKUS

Pohjolan talo, Valtakatu 16, 96200 Rovaniemi
Puh. 016-333 1444, fax 016-333 1455

Hammaslääkäreiden yhteisvastaanotto, hammas- ja digitaalinen leukaröntgen sekä hammaslaboratorio
Särky- ja muut äkilliset tapaukset sopimuksen mukaan
Kelan SV-korvaukset veteraaneille suoraan

Karhula

HELILÄN HAMMASLÄÄKÄRIT

Karhula Karjalant. 8
Ajanvaraus
puh. ★ (05) 260 6400

KliinDent Hammaslääkäri Lauri Korpikoski

Karstuntie 2
puh. 019-324 640

HAMMASLÄÄKÄRIPALVELUJA SOTAVETERAANEILLE

Salo

Salon
Hammaslääkärikeskus OyTuruntie 8, 24100 Salo
puh. 02-727 6600

Savonlinna

HAMMASHOITOLA
WIISAUDENHAMMASKirkkokatu 7 A 3.krs, 57100 Savonlinna
Puh. 015-511 60
Ukkoherrantie 15, 96100 Rovaniemi
Puh. 016-334 0400

Siilinjärvi

KAIKKI HAMMASLÄÄKÄRIPALVELUT
P. (017) 4625 257Kuuluntie 2 71800 Siilinjärvi Fontanella II krs
Hammashoitoa nukutuksessaSIILIN
HAMMASLÄÄKÄRIPALVELU

Toritie 8 Siilinjärvi

AJANTILAUS PUH. (017) 462 4315
Avoinna myös arkilauantaisin

Tampere

PIRKANMAAN
HAMMASLÄÄKÄRIASEMA

Hämeenkatu 7 B, 6. krs, Tampere

Marja Heinonen
puh. 03-212 3584Johanna Paunu-Jokiniemi
puh. 03-214 7480Hanna-Mari Kairtamo
puh. 03-214 7480Heikki Hanhijärvi
puh. 03-214 6396Anne Latvanne
puh. 03-212 3340Sami Kangas
puh. 03-214 6396Hammaslääkärikeskus
KoskidentKoskikeskus 4 krs., Hatanpäänvaltatie 1
33100 Tampere
ajanvaraus puh. 03-3142 9900HAKEUDU HOITOON ENNEN KUIN HAMPAASI
IRTOAVAT!lenssairauksien ja hampaiden tukikudossairauksien
erikoishoitoa ja ennaltaehkäisyä.
Myöskin muuta hammashoitoa.Erikoishammaslääkäri HLT, FK
HILKKA HELOVUOTullintorilla, Hammareninkatu 2 A, Tampere
PUH: (03) 212 7129HAMMASLÄÄKÄRI
PÄIVI VIRTANENPuh. 214 8648, e-mail: paivi.virtanen@sci.fi
Hämeenkatu 14 C, 3. krs, TampereHammaslääkäriasema
Dentapex OyEnqvistinkatu 7, puh. 03 - 345 3372,
Sammon Valtatie 7, puh. 03 - 255 4519, TAMPERE

Turku

Reijo Kari
kliinisen hammashoidon
erikoislääkäri

Ajanvaraus klo 11-12 ja 16-17

hammaskari oy

Hämeenkatu 16 A 1, TURKU, puh. (02) 231 1710

Hammaslääkärikeskus

Hämeenkatu 2,
20500 Turku
puh. 02-2333 778

Hammaslääkäri Matti Laiho

Raskinpolku 9 C, 20360 Turku
puh. 02 - 253 9092Keskustan
HammaslääkäripalveluKauppiaskatu 11 E 44, 20100 Turku
puh. 02-251 7555

Hammaspulssi

Humalistonkatu 11
20100 Turku
puh. 02-277 7000

Tuusula

Hyrylän
hammas

Hammaslääkärit:

Keloharju Arto
Läärä Matti, HLT
Nykänen Roy, EHL (oikomishoito)
Teronen Anneli, EHL (iensairaudet)
Lindholm Tom, HLT, EHL (suukirurgia)
Leino Matti
Hyttinen Pekka

Suuhygienistit:

Hiltunen Mirva
Ala-Tuori Minna
Os. Nohkurintie 2 A 04300 Tuusula
Puhelin (09) 275 5655
Faksi (09) 273 3122
hyrylanhammas@kolumbus.fi

Vaasa

AJAN HAMMAS
TIDENS TANDVaasanpuistikko 22 Vasaesplanaden
65100 VAASA-VAASA
Puh.-Tel. (06) 317 6551

Vantaa

Marttihammas
HAMMASLÄÄKÄRIMaija Partanen, Anne Hakomäki, Ari Kilpi
© 878 7930, Marttilaakso, Kivivuorentie 4

Varkaus

Varkauden Tekaripaja Oy,
ErikoishammasteknikotSoili Hyvönen ja
Keijo Pesonen,Kauppakatu 11, 78200 Varkaus,
puh. 017-552 8660 ja
Leppävirta puh. 017-554 2350SOTAVETERAANI
KRIGSVETERAANEN

Julkaisija

Suomen Sotaveteraaniliitto ry-Finlands
Krigsveteranförbund rf

Suomen Aikakauslehtien liiton jäsen

Päätoimittaja Markku Seppä

Toimitus

Korkeavuorenkatu 41 A 7

00130 Helsinki

puh. päätoimittaja (09) 6126 2012

sähköposti markku.seppa@sotaveteraaniliitto.fi

tai toimitus@sotaveteraaniliitto.fi

faksi (09) 6126 2020

internet www.sotaveteraaniliitto.fi

Osoitteen muutokset

Sotaveteraaniliiton jäsenet ilmoittavat osoitteen muutok-
sista omaan yhdistykseensä tai liittoon Riina Lillforsille,
Korkeavuorenkatu 41 A 7

00130 Helsinki

puh. (09) 6126 2015

sähköposti riina.lillfors@sotaveteraaniliitto.fi

Lehden tilaukset ja hinnat

Sotaveteraaniliittoon kuulumattomat voivat tilata Sota-
veteraani-lehden liiton toimistosta puh. (09) 6126 2015
/Riina Lillfors. Lehden vuosikerran hinta on 22 euroa.
Irtotilauksista maksaa 4 euroa.

Toimitusneuvosto

Puheenjohtaja Aarno Strömmer

Kirkkokatu 67 B 23

90120 Oulu

puh. ja faksi (08) 311 5282

sähköposti aarno.strommer@luukku.com

Jäsenet: Kalevi Heinilä, Antti Henttonen, Olavi Karttunen,
Aarno Lampi, Jukka Lehtinen, Matti Lukkari, Eeva Niemi-
nen, Nils-Börje Stormbom, Erkki Vitikainen, Jaakko Valve,
Jyrki Vesikansa; sihteeri Anni GrundströmToimitus ei voi vastata pyytämättä lähetetystä aineistos-
ta.

Ilmestyminen 2004

1/04: 25. helmikuuta, 2/04: 21. huhtikuuta, 3/04 : 30. kesä-
kuuta, 4/04: 15. syyskuuta, 5/04: 3. marraskuuta, 6/04: 15.
joulukuuta.

Ilmoitushinnat

1,35 euroa/pmm. Väri- ja määräpaikkailmoituksista
sovitaan erikseen.

Äänikasetit lehdestä

Sotaveteraani-lehden pääsisällön saa myös äänikaset-
teina, joiden vuosikerran hinta on liiton jäsenille 8,50
euroa ja muille 17 euroa. Äänikasetin voi tilata Sotavete-
raaniliiton myyntitoimistosta Korkeavuorenkatu 41 A 7
puh. (09) 6126 2014

sähköposti helena.hornborg@ sotaveteraaniliitto.fi

Ilmoitusmyynti

Media-ammattilainen Adspace Oy

Isto Valkeapää

puh. 040 735 7571

Pakilantie 61

00661 Helsinki

puh. (09) 877 6136

faksi (09) 726 1306

Taitto

Taittoto PrintOne

PL 23 (Pakilantie 61)

00661 Helsinki

puh. ja faksi (09) 711 100

sähköposti printone@printone.fi

Painopaikka

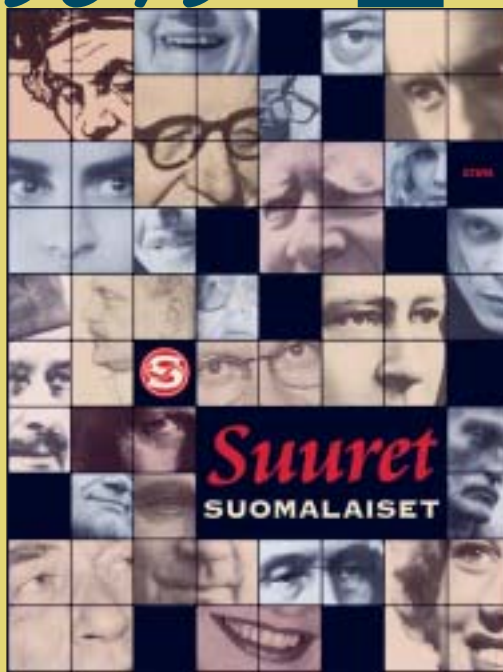
Keski-Uusimaa Oy, Tuusula 2004

ISSN 0782-8543

millainen ISÄ

Sodan vaietuista kohtaloista
kiinnostuneelle

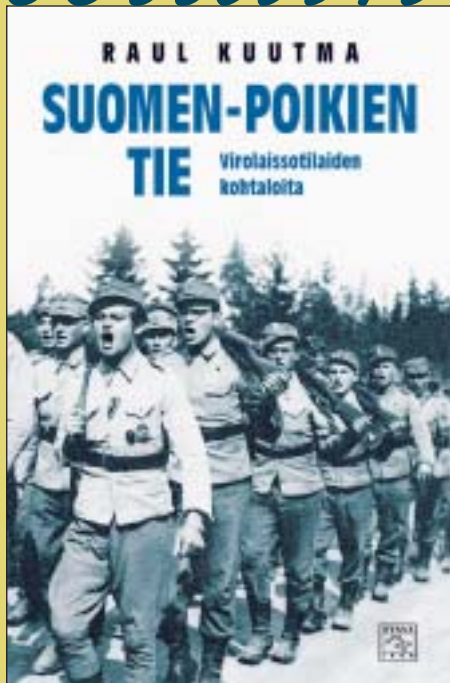

Sata sankaritarinaa
suomalaisuutta arvostavalle

Aarrearkku historian
harrastajalle

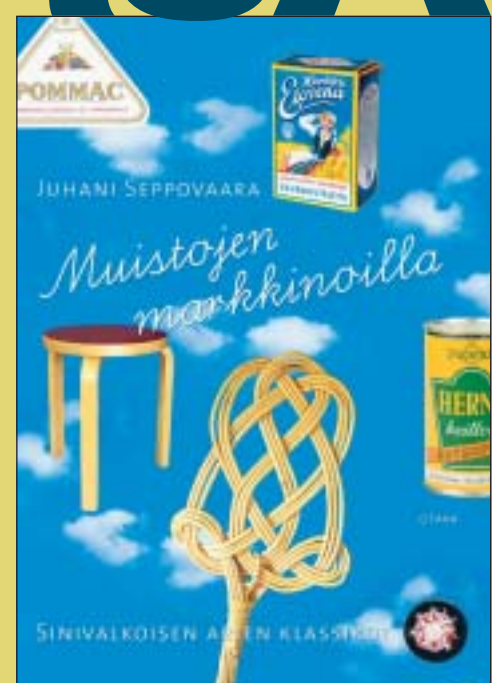
sellainen KIRJA

Viron lähihistoriaa
tutkivalle

Uusia paljastuksia
klassikkotarinan tuntijalle

Suomi-retroa
nostalgiamatkailijalle